

İLLER BANKASI ANONİM ŞİRKETİ

**KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK PROJELERİ VE İLLER
BANKASI A.Ő. ÖRNEĞİ**

Samet ALTIN

UZMANLIK TEZİ

HAZİRAN 2018

ILBANK
TÜRKİYE'NİN YAPICI GÜCÜ

İLLER BANKASI ANONİM ŞİRKETİ

**KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK PROJELERİ VE İLLER
BANKASI A.Ő. ÖRNEĞİ**

Samet ALTIN

UZMANLIK TEZİ

**Tez Danışmanı (Kurum)
H. Hakan HOZİKLİĞİL**

**Tez Danışmanı (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Akın KOÇAK**

Samet ALTIN tarafından hazırlanan “Kurumsal Sosyal Sorumluluk Projeleri ve İller Bankası A.Ş. Örneği” adlı tez çalışması aşağıdaki Yeterlik Sınav Kurulu tarafından OY BİRLİĞİ/OY ÇOKLUĞU ile UZMANLIK TEZİ olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı	Adı ve Soyadı	İmzası
Başkan	Genel Müdür Yardımcısı	Salih YILMAZ	
Üye	Daire Başkanı	Hüseyin TÖREN	
Üye	Daire Başkanı	Hakkı ÇIRAK	
Üye	Daire Başkanı	Orhan IŞIK	
Üye	Daire Başkanı	Doç. Dr. Birol KAYRANLI	

Tez Savunma Tarihi: 19.06.2018

ETİK BEYAN

“İLLER BANKASI ANONİM ŞİRKETİ Uzmanlık Tezi Yazım Kuralları”na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhine doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Samet ALTIN

19.06.2018

Kurumsal Sosyal Sorumluluk Projeleri Ve İller Bankası A.Ş. Örneği

(Uzmanlık Tezi)
Samet ALTIN

İLLER BANKASI ANONİM ŞİRKETİ Haziran 2018

ÖZET

İnsanlar arası iletişimin ve etkileşimin hızlanması ile birlikte tüm dünyayı etkileyen problemlere ve olaylara karşı kurumların hassas olmaları ve olaylar üzerinde sorumluluk almaları beklenmektedir. Bu sebeple kurumlar asli faaliyetlerini yerine getirirken sosyal sorumluluklarına da önem göstermelidirler. Önceliği kâr elde etmek olan işletmeler faaliyet alanlarını, topluma olan etkilerini iyileştirmek amaçlı bir yaklaşımla sosyal ve çevresel konularla birlikte ele almalıdırlar. Kurumsal sosyal sorumluluk hem yasal hem de etik gereklilikleri buluşturan iş düzenlemelerini ifade etmektedir. Kurumsal sosyal sorumluluk toplumsal kalkınmaya hizmet ederken, kurumların marka imajını da güçlendirmektedir. Toplumsal kalkınma ise ekonomik ve sosyal gelişimi amaçlayan, bütüncül olarak ele alınıp planlı olarak oluşturulan bir süreçtir. Kurumların ekonomik anlamda yürüttükleri işler sosyal anlamda da sorunlara çözüm olmalı ve sürdürülebilir olmalıdır. Tarihte sosyal sorumluluk sadece devletlerin kontrolünde olup kalkınma olarak ele alınmışken, ilerleyen zamanlarda kurumların aktif rol almasıyla modern olarak sosyal sorumluluk dendiğinde akla gelen “hayırseverlik” olarak literatüre girmiştir. Çalışmanın birinci ve ikinci bölümlerinde sosyal sorumluluğun ne olduğu, nasıl ortaya çıktığı, sosyal sorumluluk projelerinin nasıl oluşturulacağı, sosyal sorumluluk projelerinin vergi mevzuatındaki istisna ve muafiyetlerine değinildikten sonra İller Bankası A.Ş. tanıtılmış, kurumsal sosyal sorumluluk penceresinden aktif olarak etkileri devam eden işleri açıklanmıştır. Belirlenmiş olan örnek projeler üzerinden İller Bankası A.Ş.’nin modern KSS modellerine göre analizi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Kurumsal Sosyal Sorumluluk, İller Bankası A.Ş.,
Kalkınma, Sürdürülebilirlik,
Sayfa Adedi : 84
Tez Danışmanı (Kurum) : H. Hakan HOZİKLİĞİL
Tez Danışmanı (Ankara Üniversitesi) : Prof. Dr. Akın KOÇAK

Corporate Social Responsibility Projects And İller Bankası A.Ş. AS

(Expertise Thesis)
Samet ALTIN

İLLER BANKASI ANONİM SİRKETİ

June 2018

ABSTRACT

With the acceleration of communication and interaction between people, institutions are expected to be sensitive to the problems and events that affect the whole world and to take responsibility for the events. For this reason, institutions should pay attention to their social responsibilities while fulfilling their primary activities. Enterprises with profitable priorities should address their areas of activity, together with social and environmental issues, with an approach to improving collective impacts. Corporate social responsibility refers to business regulations that combine both legal and ethical requirements. While corporate social responsibility serves social development, it also strengthens the brand image of the institutions. Social development is a process that is aimed at economic and social development and is planned in a holistic way. The jobs that institutions carry out in an economic sense must be a solution to the problems in a social sense and must be sustainable. In the past, social responsibility has been under the control of the state only and is treated as development, but the literature has entered into the literature as "philanthropy" which comes to mind when the institutions actively take on an active role in modern times. In the first and second sections of the study, what is social responsibility, how it emerged, how social responsibility projects are to be created, and the exemptions and exemptions of social responsibility projects in tax legislation are mentioned İller Bankası A.Ş. announced business activities that are actively active in the corporate social responsibility window. Analyzes were made according to the modern CSR models of İller Bankası A.Ş. on the determined sample projects

Key Words : Corporate Social Responsibility, İller Bankası A.Ş.,
Development, Sustainability,
Page Number : 84
Supervisor (Corporate) : H. Hakan HOZİKLİGİL
Supervisor (Ankara University) : Prof. Dr. Akın KOÇAK

TEŞEKKÜR

Uzmanlık tezime katkılarından dolayı akademik danıŐmanım Sayın Prof. Dr. Akın KOÇAK'a, tez hazırlama sürecinde yanımda olan kurum danıŐmanın Sayın H. Hakan HOZİKLİGİL'e, tez hazırlama sürecinde her zaman yardımcı olan ve beni yönlendiren Sayın Gökhan DOĞAN'a, tezimde ihtiyaç duyduğum anda yanımda olan Sayın Seçil ÖZGÖÇMEN'e, tez hazırlama sürecinde hep destek olan abim M.Fatih ALTIN'a, ve son olarak her zaman yanımda olan ve beni hep destekleyen sevgili eşim Merve ALTIN'a teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	i
ABSTRACT.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	vi
ŞEKİLLERİN LİSTESİ	vii
KISALTMALAR.....	viii
GİRİŞ.....	1

1. KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK	3
1.1. Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kavramı.....	3
1.2. Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Tarihsel Süreci	5
1.3. Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kavramıyla İlgili Yaklaşımlar	8
1.3.1. Klasik sosyal sorumluluk yaklaşımı.....	8
1.3.2. Modern sosyal sorumluluk yaklaşımı	9
1.4. Kurumsal Sosyal Sorumluluk Alanları.....	15
1.4.1. Kurum içi sorumluluklar	17
1.4.2. Kurum dışı sorumluluklar	19
1.5. Kurumsal Sosyal Sorumlulukta Uluslararası Anlaşmalar, Endeksler, Sözleşmeler ve Standartlar	22
1.5.1. Birleşmiş milletler kapsamındaki uygulamalar.....	22
1.5.2. OECD çok uluslu şirketler rehberi (The OECD guidelines for multinational enterprises).....	25
1.5.3. ILO Uluslararası çalışma örgütü ilkeleri (ILO conventions)	25
1.5.4. SA8000 (Social Accountability 8000)	26
1.5.5. AA1000 (AccountAbility 1000)	26
1.5.6. ISO kapsamındaki standartlar	26
1.5.7. Küresel sullivan ilkeleri (Global sullivan principles)	28
1.5.8. CSR Europe.....	28
1.6. Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Faydaları	28
1.7. Kurumsal Sosyal Sorumluluğa Karşı Olumsuz Yaklaşımlar	31

2.KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK PROJELERİNİN TÜRKİYE’DEKİ GELİŞİMİ VE İLLER BANKASI A.Ş.	33
2.1. Kurumsal Sosyal Sorumluluk Projelerinin Türkiye’deki Gelişimi	33
2.2. Kurumsal Sosyal Sorumluluk Projelerin Kapsamı ve Özellikleri.....	36
2.3. Kurumsal Sosyal Sorumlulukla İlgili Proje Türleri ve Başarı Koşulları.....	38
2.4. Kurumsal Sosyal Sorumluluk Projelerinin Uygulama Yöntemleri.....	39
2.5.Kurumsal Sosyal Sosyal Projeleri Uygulamasında Türk Vergi Mevzuatında Yer Alan Düzenlemeler.....	39
2.6. İller Bankası A.Ş.	48
2.6.1. İller Bankası A.Ş.’nin özellikleri	49
2.6.2. İller Bankası A.Ş.’nin amaç ve faaliyetleri	50
2.7. İller Bankası A.Ş.’nin Faaliyet Alanlarında Sosyal Sorumluluğun Yeri	51

3.İLLER BANKASI A.Ş.'NİN MODERN KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK MODELLERİNE GÖRE ANALİZİ	61
3.1. Çalışmanın Amacı	61
3.2. Çalışmanın Yöntemi.....	61
3.3. Çalışmanın Örnek Projeleri.....	62
3.3.1. Örnek proje: Ankara otizmli çocuklar eğitim merkezi	62
3.3.2. Örnek proje : Hatay İskenderun down cafe projesi.....	63
3.3.3. Örnek proje : Mahalle tasarımı fikir yarışması	65
3.3.4. Örnek Proje : Aksaray (Ihlara) atıksu arıtma tesisi.....	67
3.4. Çalışmanın Analizi ve Bulgular	69
SONUÇ VE ÖNERİLER	75
KAYNAKLAR	77
ÖZGEÇMİŞ	84

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 1.1. On yıllık periyotlar içinde KSS boyutları.....	8
Çizelge 1.2. KSS piramidini oluşturan dört unsur.....	11
Çizelge 1.3. Sosyal duyarlılık modeli ve modelin aşamaları.....	12
Çizelge 1.4. Watrick ve Cochran'ın KSS (sosyal performans) modeli.....	13
Çizelge 1.5. Dell için kurum sosyal girişimlerinin örnekleri.....	15
Çizelge 1.6. KSS'nin faydaları.....	30
Çizelge 1.7. KSS'nin paydaşlara sağlayacağı faydalar.....	29
Çizelge 3.1. Paydaş analizi.....	68
Çizelge 3.2. İLBANK'ın KSS modellerine göre analizi.....	73

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 1.1. Kurumsal sosyal sorumluluk piramidi.....	10

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
BK	Bakanlar Kurulu
BM	Birleşmiş Milletler
CSR	Corporate Social Responsibility
ÇUŞ	Çok Uluslu Şirketler
GVK	Gelir Vergisi Kanunu
İLBANK	İller Bankası Anonim Şirketi
ISO	Uluslararası Standartları Örgütü (Global Organization for Standardization)
KDVK	Katma Değer Vergisi Kanunu
KSS	Kurumsal Sosyal Sorumluluk
KSSP	Kurumsal Sosyal Sorumluluk Projeleri
KVK	Kurumlar Vergisi Kanunu
OECD	Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütü
STK	Sivil Toplum Kuruluşları
TKYD	Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği
ÖTV	Özel Tüketim Vergisi

GİRİŞ

İnsanlar arası iletişimin ve etkileşimin hızlanması ile birlikte tüm dünyayı etkileyen problemlere ve olaylara karşı kurumların hassas olmaları ve olaylar üzerinde sorumluluk almaları beklenmektedir. Bu sebeple kurumlar asli faaliyetlerini yerine getirirken sosyal sorumluluklarına da önem göstermelidirler. Kurumsal sosyal sorumluluk; işletmelerin, kâr için ekonomik faaliyetlerine devam ederken, etik değerleri belirlemedeki iş düzenlemelerini ve uyması gereken yasal ve ekonomik sorumluluk düzeylerini, insanlara, topluma, çevreye karşı hiçbir yasal bağıllığı olmadığı halde gönüllülük esasına dayanan, sağduyu ve etik sorumlulukların tamamını içermektedir (Kaewta, 2002:60).

Genel olarak KSS'nin tarihsel süreci ele alındığında; işletmeler sadece faaliyetlerine devam ederken sosyal sorumluluklarını yerine getirdiği onun dışında düzenlemelerin ve eksik kalan tarafların devlet tarafından yapılması gerektiği savunulmuştur. Devlet, sosyal sorumluluk adı altında çeşitli kriterler oluşturup toplumsal kalkınmayı amaçlarken beşeri kalkınmanın da gerçekleştiği tespit edilmiştir. Bu sebeple klasik doktrinde sosyal sorumluluk projeleri ülkelerin kalkınmalarını etkilediği belirtilmiştir. 1960'lı yıllardan sonra modern KSS modelleri ile sosyal sorumluluk yapılırken farklılıklar meydana gelmiş ve peyderpey bu süreç günümüze kadar sürekli gelişme göstererek kurumların sosyal değişimlerin ana aktörü olarak kabul ettiğini göstermiş ve sosyal sorumluluk faaliyetlerinin sayısında artış gösterdiği gözlemlenmiştir.

Sosyal sorumluluk projeleri oluşturulurken kurumların paydaşlarına karşı sorumlulukları yer almakta ve yaptığı faaliyetlerde onların haklarını gözetmesi gerekmektedir. Kurumlar; çalışanları, yöneticileri, hissedarlarına karşı olmak üzere kurum içi paydaşlarına, müşterileri, tedarikçileri, rakipleri, devlet, çevre ve toplum olmak üzere kurum dışı paydaşlarına karşı sorumlulukları vardır.

Ülkemizde modern KSS diğer toplumlara göre daha yavaş gelişme gösterse de tarihsel anlamda birtakım uygulamalarla sosyal sorumluluklarının farkındalığı hep var olmuştur.

Sosyal sorumluluk projeleri belirlenirken toplumun ihtiyaçları tespit edilmeli ve ona göre bir sosyal sorumluluk projesine başlaması gerekmektedir. Çünkü ihtiyaçlarına yönelik

yapılan sosyal sorumluluk projeleri, toplumun beklentilerini karşıladığı için projeler, toplum tarafından istekle karşılanarak hem ticari olarak hem sosyal fayda olarak daha verimli bir hale gelir.

Sosyal sorumluluk projeleri planlanırken belirli bir maliyeti olmaktadır. Projeler oluşturulurken amaç her ne kadar toplumsal faydayı sağlamak ve hayırseverlik olsa da yapılan araştırmalara göre teşvikler bu tarz projelerin artmasını sağlamıştır. Bu yüzden devlet bu konularda kanunlar ve vergi mevzuatlarında çeşitli istisna ve muafiyetlerle kurumlara destek olmaktadır.

Tezin birinci bölümünde kurumsal sosyal sorumluluğun literatürde yer alan tanımlamalarına, KSS'nin tarihçesine, KSS'nin klasik ve modern yaklaşımlarına değinilerek modern KSS modelleri açıklanmış, KSS'nin sorumluluk alanları belirlenerek ve paydaşlarına karşı olan sorumlulukları incelenmiştir. KSSP yapılırken dikkat edilecek uyulması zorunlu olan uluslararası kriterler, endeksler ve anlaşmalara değinilmiştir.

İkinci bölümde ise Türkiye'de KSS'nin gelişimi, kriterleri ve başarı koşulları incelenmiştir. Gerçekleştirilen KSSP'lerin, kanunlarda yer alan düzenlemeleri ve Türk vergi sisteminde yer alan düzenlemeler, istisnalar ve muafiyetlerden bahsedilerek İller Bankası A.Ş. ne yer verilmiştir. İLBANK tanıtılmış olup özelliklerine değinilerek amaç ve faaliyetlerine yer verilmiş olup sosyal sorumluluk kapsamında değerlendirilecek kalkınma faaliyetleri yer almaktadır.

Son bölümde ise İLBANK tarafından yapılmış olan KSS örnekleri belirlenen şablon üzerinde incelenerek çalışmanın birinci bölümünde yer alan modern KSS modelleri olan Carroll, Ackerman, Watrich ve Cohan ve Philip Kotler'in modellerinin kriterleri üzerinden İller Bankası A.Ş. kurumsal vatandaş olarak değerlendirilmesi yapılmış olup çalışma tamamlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK

1.1.Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kavramı

Kurumsal Sosyal Sorumluluk kelime anlamı olarak farklı zamanlarda, benzer bazı kavramlarla açıklanmak istenmiş, bu çerçevede birbirine yakın çeşitli terimler oluşturulmuştur. Kurumların, firmaların ve şirketlerin kâr dışında hedefleri ve sorumlulukları olduğu fikrini temel alan bu terimler içerisinde en yaygın kabul gören kurumsal sosyal sorumluluk (KSS) olmuştur (Yılmaz, 2016:18).

Kurumsal Sosyal Sorumluluk, toplum ve işletmelerin birbiriyle bütünleşmesine vurgu yaparak kişilerin, işletmelerin nasıl davranması, nasıl stratejiler belirlemesi ve ne tür sonuçlar alması gerektiğine yönelik beklentileri olduğu gerçeğine dayanmaktadır. Şirketler için ilk etapta sadece kâr elde ediyor olmak KSS için yeterli bir gösterge iken iki binli yıllarda şirketlerin topluma karşı duyarlı olduğunu göstermesi için kendi çıkarları ve hukuksal zorunluluklarının dışında toplumsal fayda yaratması gerekmektedir (Yamak, 2007:9).

Günümüzde toplum olarak satın alacağımız metada satıcı firmanın toplum için ne yaptığına bakarken, şirket personelleri çalıştıkları kurumun samimiyetine önem verir ve inanmak isterler (Güzercik ve Güler, 2005: 248).

Sosyal sorumluluk; bir kurumun faaliyetlerinden dolayı toplum için oluşturduğu olumlu ve olumsuz etkileri bilinçli bir şekilde analiz edip, olumsuzluklara karşı önlem almasıdır (Özüpek, 2004:18).

Philip Kotler ve Nancy Lee'ye göre kurumsal sosyal sorumluluk, "isteğe bağlı iş uygulamaları ve kurumsal kaynakların katkıları aracılığıyla toplumun refahını iyileştirmek için üstlenilen bir yükümlülüktür" (Kotler ve Lee, 2017:2-3) tanımını yapmaktadırlar.

Mohr, Webb ve Haris ise, kurumsal sosyal sorumluluğu "şirketin toplum üzerindeki her zararlı etkiyi en aza indireceği veya ortadan kaldıracığı ve uzun vadeli yararlı faydaları azami seviyeye çıkaracağının taahhüdü" olarak tanımlarken, şirketlerin yaptıkları işlerde

şirketle doğrudan alakası olsun ya da olmasın toplum için etkisinin de hesaplanmasını vurgulamaktadır (Aktan ve Borü, 2007:3).

Farklı bir tanımda ise, “ KSS, işletmelerin topluma olan etkilerini iyileştirmek amaçlı bir yaklaşımla ticari politika ve uygulamalarına sosyal ve çevresel konuların entegre edilmesi” olarak açıklanmaktadır (Ersöz, 2007:21).

World Business Council for Sustainable Development’in tanımı kurumsal sosyal sorumluluğu “çalışanlarla, aileleriyle, yerel toplumla ve yaşam kalitesini iyileştirmek için geniş anlamda toplumla birlikte çalışarak sürdürülebilir ekonomik gelişime katkıda bulunmak için işletmelerin yükümlülüğü” şeklinde tanımlayarak konseyin ekonomik gelişime olan odaklanmasını yansıtmaktadır. Business for Social Responsibility, kurumsal sosyal sorumluluğu “toplumun işletmeden beklediği etik, legal, ticari ve toplumsal beklentilerini karşılayan ya da aşan bir şekilde ticaret yapmak” şeklinde tanımlamaktadır. Bu tanım, “etik değerler ve yasal gerekliliklerin yanısıra insanlara, toplumlara ve çevreye saygıya” bağlı ticari karar almayı da içerdiğinden biraz daha geniş bir tanımdır (Kotler ve Lee, 2017:3).

Kurumsal sosyal sorumluluk; işletmelerin, kâr için ekonomik faaliyetlerine devam ederken, etik değerleri belirlemedeki iş düzenlemelerini ve uyması gereken yasal ve ekonomik sorumluluk düzeylerini, insanlara, topluma, çevreye karşı hiçbir yasal bağlılığı olmadığı halde gönüllülük esasına dayanan, sağduyu ve etik sorumlulukların tamamını içermektedir (Şatır ve Öztekin, 2004:143). Kurumlar yasal ve etik gerekliliklerini birlikte yerine getirerek kurumsal sosyal sorumluluklarını yerine getirirler.

Küreselleşme sonucu ticari sınırların genişlemesi ve insanların tüketim tutumlarını değiştirmesi sonucu, üreticinin kâr edebilmek için sadece ürün ve hizmet üretmesi artık yeterli değildir. Tüketicilerin 1960’lı yıllardaki mevcut ürünü satın alma tutumu, 1970’li yılların sonlarında yerini kaliteli ürün arayışına bırakmıştır. 1980’lerde çevre dostu ürünler talep edilmeye, 1990’lı yılların sonlarında ise tüketiciler tarafından şirketlerin sosyal sorumlulukları sorgulanmaya başlanmıştır (İbişoğlu, 2007:4).

Belirtildiği gibi KSS’nin çeşitli tanımlamaları yapılmış, farklı kişiler tarafından sunulmuş olsa da ortak olan şey şirketlerin yaptıkları, ilgilendikleri veya sorumlu oldukları alan içerisinde kâr amacı güderken, toplumun sosyal, kültürel anlamda artı değer yaratacak faaliyetlerde bulunması, şirketlere; tekrar pozitif dönüşün olacağı ve kurum imajına katkı sağlayacağı aşikardır.

1.2.Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Tarihsel Süreci

Sosyal sorumluluğun tarihi medeniyetlerin oluşumuna kadar uzanmaktadır (Tekeli, 2004:37). Tarihte topluma karşı sorumluluğa değinen ilk düşünür olan Eflatun, yöneticilerin aldıkları kararlarda ekonomik konulardaki toplumsal yararın her şeyin üzerinde tutulması gerektiğini dile getirerek kavramın ortaya çıkışı gerçekleşmiştir (Taşlıyan,2012:42).

Sosyal sorumluluğun tarihi gelişimi, sanayi devrimine kadar olan süre zarfında; Avrupa'da İslam medeniyetleri ile ticari ilişkilerin kurulması, ticaretin ve sanayinin toplum yaşantısındaki önemini arttırmıştır. Bu dönemlerde artan üretkenlik ve sonucunda gelen zenginlikle birlikte manevi değerler yerini maddi isteklere bırakmıştır. Sonrasında gelen "Merkantilist dönemde ise hakim ticari görüş, bir ülkenin zenginliğinin sahip olduğu değerli madenlerle ölçüleceği şeklindeydi. Bu dönemde, fakirlere yardım etmek, işsizlere iş bulmak devletin görevi ve sorumluluğu" olarak tanımlanmıştır (Aktan ve Börü, 2007:15). KSS devletin sorumluluğuna bırakılırken, ekonomik faaliyetleri destekleyen yapısıyla işverenlerin yüksek oranda kâr elde etmesi için çalışanların ücretlerini düşük tutması devleti sürüncemede bırakmıştır. Merkantilist dönemde istenenler gerçekleşmemiş, üretim azalmış, adaletsiz gelir dağılımı zirve yapmış, fakirlik artarak ortaya çıkan kriz durumu sosyal sorumluluk adına olumsuz sonuçlar doğurmuştur (Ertuna ve Tükel, 2009:146-152).

Sosyal sorumluluğun kurumlar için önemli bir hal alması Sanayi devrimine dayanmaktadır (Akıncı ve Coşkun, 2011:63). Dönemin hakim görüşü olan kapitalizmin öncülerinden Adam Smith iktisadi anlamda kişinin mülkiyet haklarının önemli oluşunu ve kişilerin kendi çıkarları için yaptıkları faaliyet sonucunda elde ettikleri faydaların toplumun da yararını maksimize edeceğini savunmuştur. Bu görüşü benimseyen girişimciler, yöneticiler ve işletme sahipleri kişisel kazançlarını yüksek tutmanın yanında kendilerine bir sorumluluk yüklememişlerdir (Aktan ve Borü, 2007:11). Sanayileşme sonucu gelişen endüstrileşme ile müteşebbisler toplumun ihtiyaçlarını karşılamaya başlamış, büyük şirketlerin ortaya çıkmasıyla sosyal sorumluluk kavramı daha da belirginleşmiştir. Yine bu dönemlerde, baskı ya da anlaşma ile verilen komisyonlar ve sabit fiyat anlaşmaları gibi anti rekabet uygulamaları hükümetleri yasal reformlar yapmaya itmiştir (Taşlıyan, 2012:26).

Bununla birlikte insanların büyük işletmelerin kurulduğu yerlerin doğal dengesini bozmaya başlaması, üretim faaliyetlerinin artışı sonucu katı atık, hava kirliliği vb. gibi çevre tahribatının oluşması, ucuz iş gücü amacıyla çocukların istihdam edilmesi ve insan hakları ihlallerinden dolayı işletmelere karşı tepkiler sosyal sorumluluğun farkındalığını artırmaya başlamıştır (Aydede, 2007:17).

Sosyal sorumluluk anlayışının gelişiminde Büyük Buhran önemli bir eşiktir. New York borsasının çökmesi ile dönemin iktisadi hayatı 1929 yılı “Kara Perşembe” olarak adlandırılan ekonomik krizle son bulmuştur. Yüksek cirolara ulaşan işletmeler, Amerika başta olmak üzere tüm dünyada etkisini gösteren ekonomik kriz ile iflas etmeye başlamışlardır. Bu durumdan sadece işletmeler değil Amerika’ya borcu olan tüm ülkeler etkilenmiştir. Dönemin iktisadi görüşü, dünya üzerinde milyonlarca insanın işsiz kalması sonucu savunulan görünmez el teorisi ile toplumun refah seviyesini ve sosyal beklentilerinin kendiliğinden normale dönmeyeceğini anlayarak düşünce sistemi değiştirmeye başlatmıştır (Aktan ve Borü, 2007:24). Krizin etkileriyle birlikte 1930’lu yıllarda, çalışanların sendikal haklarını elde etmeye başladığı, daha iyi çalışma şartları ve ücret gibi diğer sosyal haklar için pazarlık imkanları elde etmişlerdir (Çelik,2013:13)

Kurumsal sosyal sorumluluk literatürde ilk kez “Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Babası” olarak da bilinen ekonomist Howard R. Bowen (1953) “İş Adamlarının Sosyal Sorumlulukları” adlı kitabı ile dile getirmiştir. Bowen’a göre karar aşamasındaki işletmeler, toplumun değerlerini ve hedeflerini göz önünde bulundurmaları zorundadırlar (Carroll, 1999:268).

1960’lı yıllarda KSS’lerin şirketler ve toplum tarafından sorgulandığı, adım adım yerine getirilmeye çalışıldığı, Sivil Toplum Kuruluşlarının öneminin arttığı bir dönem olmakla birlikte çalışanlar için; asgari ücret, çalışan hakları, sigortalı çalışma vb. somut adımlarda atılmıştır (Carroll ve Shabana, 2010:82).

1970’lerde akademisyenler arasında “İş ve Toplum” alanı önemli bir konu olmuş ve KSS üzerine yazılmış kitapların sayısı artmıştır (Epstein, 2002:21). Bu dönemde çeşitli KSS uygulamaları oluşturulmuştur. Bunlar; kâr paylaşımı, reklamların ahlaklı olması, çevreyi koruma ve iş vermede adalet gibi faaliyetlerin topluma etkisinin ve dönüşünün nasıl olacağı üzerinde durulmuştur (Carroll ve Shabana, 2010:87). Ayrıca kavramla ilgili tanımlar, eleştiriler, analizler ortaya atılmaya başlanmıştır.(Carroll, 1979:497)

1980'lere gelindiğinde ise Amerika'da hükümet politikalarından dolayı geçmiş on yıllara göre sosyal sorumluluklar başarı ile uygulanamadı (Frederick, 1983:145). Avrupa'da ise tam tersine KSS uygulamaları daha da belirginleşirken, büyük ülkeler dışında çoğu Avrupa ülkesinde de KSS uygulamaları görülmeye başlanmıştır (Bennett, 1998:458). Akademik anlamda da çeşitlenmeler, eleştiriler, yeni görüşler ortaya atılmıştır. Freeman (1984 Sosyal Paydaş Teorisi), Drucker(1984), Watrich ve Cochran (1985) gibi ekonomistlerin görüşleri günümüzde hala geçerliliğini korumaktadır.

1990'lı yıllarda yapılan araştırmaya göre araştırmaya katılan işletmelerin %90'ı örgütsel hedeflerine ulaşmak için kurumsal sosyal sorumluluğun aktif rol oynadığını belirtmişlerdir (M.P.Lee, 2008:53). KSS'nin işletmeler tarafından kullanılması, geliştirilmesi amaçlanarak "Birleşmiş Milletler Küresel Sözleşmesi, Çok Uluslu Teşebbüsler için OECD Kılavuzları, Küresel Rapor Girişimi" gibi bazı girişimler, ayrıca izlenilebilirlik ve sürdürülebilirliği teşvik için "ISO 14001, SA8000 ve AA1000" gibi standartlar oluşturulmuştur (Matten ve Moon, 2008:404).

2000'li yıllardan günümüze kadar ise KSS yaygınlığı, uygulanabilirliği ve teşvikleri ile ivme kazanmış şirketlerin olmazsa olmazlarından bir parça olmuştur. Bu dönemde ortaya atılan teoriler ise KSS'nin yapısına yön vermiştir. Bu teorilerin ayrıntıları ilerde ele alınacaktır.

Genel olarak KSS'nin tarihsel süreci ele alındığında 1950'li yıllara kadar şirketlerin faaliyetlerinde kendi çalışanlarına karşı sorumlu olmaları dışında KSS den çok söz edilmese de özellikle 1960'lı yıllarda KSS konseptine geçiş gözlenmiştir. Peyderpey bu süreç günümüze kadar sürekli gelişme göstererek kurumların sosyal değişimlerin ana aktörü olarak kabul ettiğini gösteren faaliyetlerin sayısının artış gösterdiği gözlenmektedir (Yamak:2007,26-30).

Çizelge 1.1. On yıllık periyotlar içinde KSS boyutları Kaynak: Pinte, (2015:95)

10 Yıllık Periyotlar	Boyutlar
1950'ler	Topluma karşı yükümlülük
1960'lar	Kurum ve toplum arasındaki ilişki, Paydaşların katılımı, vatandaşların refahı, Toplum çıkarını gözeten bir felsefe, çözüme yardımcı olmak
1970'ler	Komşuların problemleri; hayat kalitesini yükseltmek; ekonomik sorumluluk, yasal sorumluluk, etik sorumluluk ve ihtiyari sorumluluk
1980'ler	Gönüllülük; ekonomik açıdan kârlılık, kanuna itaat, etik ve Sosyal destek; ekonomik, yasal, etik ve gönüllü veya hayırsever
1990'lar	Paydaşların katılımı; topluma sorumluluk, çevresel yöneticilik; insanlar, gezegen, kâr
21.Yüzyıl	Sosyal ve çevresel ilgilerin birleşimi; gönüllük, etik davranış, ekonomik gelişim, vatandaşların yaşam kalitesini yükseltme, insan hakları, işçi hakları, çevrenin korunması, yolsuzlukla savaşıma, saydamlık ve izlenilebilirlik

1.3. Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kavramıyla İlgili Yaklaşımlar

1.3.1. Klasik sosyal sorumluluk yaklaşımı

Literatürde Klasik ekolün doktrinlerinde savundukları görüşler sosyal sorumluluk görüşü için de benzerdir. Bu görüş şirketlerin örgütsel amaçları dışında başka sorumlulukları olmadığı ve şirketlerin kâr elde etmeleri sonucunda KSS'yi yerine getirmiş olacaklarıdır (Çelik, 2013:76).

Klasik yaklaşımda öne çıkan isim Milton Friedman'dır. Friedman'ın 1970 yılında yayımladığı bir makalesinde, "Bir toplumda işletmenin sadece tek bir sosyal sorumluluğu vardır. İşletme, kaynaklarını ve faaliyetlerini karlılığını arttıracak şekilde kullanmalı ve tasarlamalıdır" demiştir (Çelik, 2013:16). Yani; İşletmeler maksimum karlılıkta faaliyetlerine devam ederler ve bu kârı hissedarlarına paylaşırlar. Eğer bu payları sosyal sorumluluk için kullanırlarsa pazar mekanizması bozulacak, paydaşların riske etmiş

oldukları sermayelerinin getirisine tam olarak ulaşamayacaklardır (Ülgen ve Mirze 2004:455). Bunun sonucunda, şirketler veya işletme sahipleri maliyetleri azaltmaya; ücretleri azaltarak çalışan kesime, fiyatları artırarak tüketici kesime yansıtarak gidecektir. Çeşitli sebeplerle kabul görmeyen kurumların, devamlılığı tehlikeye düşecek olmasından dolayı şirketler için KSS adına yapmaları gereken en mantıklı şey kâr elde etmeleridir (Özüpek, 2013:40).

Friedman öncülüğünde ilerleme kaydeden klasik yaklaşıma, ilerleyen dönemlerde doktrine karşı çıkıp çalışmalar yaparak günümüz KSS anlayışını oluşturan modern yaklaşıma da zemin hazırlamıştır.

1.3.2. Modern sosyal sorumluluk yaklaşımı

Modern yaklaşım özellikle Freeman'ın Sosyal Paydaş Teorisi ile ilerleme kaydetmiştir. Freeman'ın paydaş olarak sadece iş ortakları olarak tanımlamasına eleştirel olarak yaklaşmış ve paydaşı “kurumun amaçlarından ve faaliyetlerinden etkilenen veya bunları etkileyen kişi ya da gruplar” olarak görmüş ve sosyal paydaş ikiye ayırmıştır. Birincil paydaşları; işletme üzerinde yasal haklara sahip ve ekonomik olarak direkt etkiye sahip kişi veya gruplar oluşturmaktadır. İkincil paydaşlar ise, işletmenin çalışmalarında doğrudan ilgili olmayıp faaliyetlerinden etkilenen kişi veya gruplar yer alır. Örneğin: Toplum, özel çıkar grupları ve medya vb. (Boran, 2016:141-142). Özetle modern yaklaşım: Klasik doktrinin aksine, paydaşlar sadece sermaye sahipleri değil, Donaldson ve Preston'un belirttiği gibi, “devlet, yatırımcılar, sosyal gruplar, müşteriler, toplum, çalışanlar, ticari birlikler ve tedarikçilerin her biri paydaş olarak ele alınmış ve işletmelerin söz konusu paydaşlarla etkileşim içinde olduğunu vurgulamıştır” (Donaldson-Preston,1995:69). Bu çalışmalar kapsamında KSS modellerinden önemli olan modern yaklaşım modelleri incelenecektir.

Archie B. Carroll KSS Modeli

Carroll, farklı türdeki organizasyonel sorumluluklar içinde 1979 yılında ayırım yapan ilk akademisyendir. Carroll bu çalışmasını işletmenin kurumsal sosyal sorumluluk piramidi olarak adlandırmıştır. (Şekil 1.1.) Carroll'a göre kurumların ekonomik, yasal, etik ve hayırseverlik sorumlulukları vardır (Akıncı ve Coşkun,2011:72-73).

Şekil 1.1. Kurumsal sosyal sorumluluk piramidi Kaynak: Carroll, (1991:42)

İşletmelerin, kuruluş amacı olan kâr elde etmeleri hangi sosyal sorumluluk açısından bakılırsa bakılsın olmazsa olmazdır (Balı ve Cinel, 2011:50). Carroll da bu şekilde düşünerek piramidin tabanına ekonomik sorumluluğu koymuştur. İşletmeler üretim yaparak ve hizmet sağlayarak kâr elde etmeli ve ekonomik sorumluluklarını yerine getirip devamlılıklarını sağlamalıdır. Ekonomik parçalar, işletmelerin hisse başına maksimum kazanç elde etmek için, güçlü rekabetçi konumunu sürdürebilmek için, başarılı bir kurum olarak anılmak için önemlidir. (Akıncı ve Coşkun, 2011:72-73). Ekonomik sorumluluk KSS için çok önemli bir etkidir ve ilk basamaktır.

Carroll ikinci basamakta ise yasal sorumluluğa yer vermiştir. Şirketler faaliyetlerini gerçekleştirirken yasal düzenlemelere uymak zorundadırlar. “Yasal zorunluluklar, toplumun kodlanmış etik kurallarıdır” (Bıçakçı, 2016:43). Örneğin: İLBANK her yıl düzenli olarak kurumsal vergisini ödemek zorundadır. İşletmeler için ilk iki basamak standart olan şeylerdir fakat tek başlarına yeterli değildir ve basamağın tamamını yerine getirmelidirler.

Etik sorumlulukta ise işletmeler sosyal sorumlulukları yasal olarak, zorunlu olarak değil; ahlaki olarak yaparlar. İşletmeler, kâr elde ederken yasal zorunluluklarını yerine getirip ahlaki kurallara uyarak zarar vermekten kaçınarak başarılı kurumsal vatandaşlığın ahlaki ve etik beklentilerinin ne olduğunun farkında olmalıdırlar.

Şirketlerin kendilerini bağlayan yasal, ahlaki ve ekonomik şartların ötesinde gönüllü olarak KSS yapmaları onları kurumsal vatandaş haline getirir, toplumun refahını, yaşam kalitesini yükseltir. Bu sebeple piramidin tepesini hayırseverlik sorumlulukları oluşturmaktadır.

Carroll, işletmelerin kâr elde ederken yasal zorunlulukları yerine getirip ahlaki sorumlulukları gereği adil, dürüst ve doğru davranışlarda bulunarak kurumsal sosyal sorumluluk için projeler üretip uygulamak istemeleri toplumun refahını, yaşam kalitesini arttıracacağını belirtmiştir (Carroll, 1991:44-45).

Çizelge 1.2. KSS piramidini oluşturan dört unsur Kaynak: Carroll, (1999:280)

Sorumluluğun Türü	Toplumsal Beklenti	Özellikleri
Ekonomik	Yerine getirilmesi GEREKLİ	Kârlılık Satışları artırıp maliyetleri düşürme Stratejik kararlar alma Şirket politikası üzerine odaklama Yatırımcıların yatırımlarına yeterli ve cazip geri dönüş almalarını sağlama
Yasal	Yerine getirilmesi GEREKLİ	Tüm yasa ve düzenlemelere uyma Tüketici, çevre ve çalışanların haklarını koruyan tüm hukuki kurallara uyma İmzalanan tüm sözleşmelere ve anlaşmalara uyma Mal ve hizmetlerin teminat ve kefalet şartlarına saygı gösterme
Etik	Yerine getirilmesi BEKLENEN	Şüpheli uygulamalardan kaçınma Yasalara uyulduğu kadar manevi beklentileri de karşılama Yasayı yerine getirilmesi gereken davranışın en alt seviyesi olarak kabul edip gerekliliklerin daha üzerinde davranış sergileme Doğru, adil ve yerinde davranma
Hayırseverlik	Yerine getirilmesi BEKLENEN/ ARZU EDİLEN	İyi kurumsal vatandaşlık Toplumdan aldığını topluma geri verme Kurumsal yardım yapma Eğitim, sağlık, kültür ve sanat gibi konularda toplumu destekleyen programlar gerçekleştirme Toplumun iyiliği için çalışma Gönüllülük çalışmaları gerçekleştirme

Ackerman KSS Modeli (Sosyal Duyarlılık Modeli)

Ackerman, işletmelerin KSS uygularken temel amaçlarının duyarlılık olması gerektiğini, işletmelerin ve yöneticilerin üretilen mal ve hizmetlerin toplumsal taleplere verdiği tepkilere göre tam ve doğru olarak karar vermesi gerektiğini söylemiştir.

Ackerman ve Bouner tarafından geliştirilen model 3 aşamalı olacak şekilde planlanmıştır ve Çizelge 1.3.'te belirtilmiştir.

Çizelge 1.3. Sosyal duyarlılık modeli ve modelin aşamaları Kaynak: Ersöz, (2014:60)

<p>1.Aşama: Politika Aşaması (Bilinçlik Aşaması)</p> <p>Bu aşamada, işletmenin üst kademe yöneticileri mevcut sorunu öğrenir. İşletmeden sorunla ilgili bir eylem beklentisi azdır. İşletme ortaya çıkan sorunlara yönelik bir eylem planının yapılması gerektiğinin farkına varmaktadır.</p>	<p>2.Aşama: Öğrenme Aşaması (Bağlantı Kurma Aşaması)</p> <p>Bu aşamada, işletme kendisini ilgilendiren toplumsal sorunların çözümüne yönelik uzmanları istihdam etmesi veya danışmana başvurması beklenmektedir. Böylece işletme toplumsal sorunlara nasıl yaklaşması veya tepki vermesi gerektiğini öğrenir. İşletme sorunların çözümünde uzmanlaşır ve yöneticiler olayı kavrar.</p>	<p>3.Aşama: Örgütsel Yükümlülük Aşaması (Eylem Aşaması)</p> <p>Bu aşamada, işletme yönetimi sorunun çözümü için harekete geçer. İşletme bu durumun zaman aldığını görür ve toplumsal politikaların kurumsallaştırılması için her kademedede ve birimde emek harcar. Ortaya çıkabilecek direnmeleri ve baskıları en aza indirmeye çalışır.</p>
---	--	---

Watruck ve Cochran KSS modeli (Sosyal Performans)

Watruck ve Cochran 1985 yılında Carroll'un dört unsurlu KSS modelini; ilkeler, süreçler ve politikalar kapsamında yeniden değerlendirerek sosyal performans modelini geliştirmişlerdir.

Sosyal Performans Modeli; “tanımlanabilir”, “ölçülebilir eylemler”, “çıktılar” şeklinde ifade edilebilir. Wood bu modeli: “Önceden belirlenmiş sosyal sorumluluk ilkeleri doğrultusunda toplumsal tepki verme süreçlerini ve önceden belirlenmiş toplumsal konularda politikalar geliştirme süreci olarak” tanımlamıştır (Ersöz, 2014:58).

Çizelge 1.4. Wattrick ve Cochran'ın KSS (sosyal performans) modeli Kaynak: Branco ve Rodrigues, (2007:10)

İLKELER	SÜREÇLER	POLİTİKALAR
<p>Kurumsal Sosyal Sorumluluklar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ekonomik 2. Yasal 3. Ahlaki 4. Hayırseverlik 	<p>Kurumsal Sosyal Yanıtlayıcılık</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tepkisel 2. Savunmacı 3. Uzlaşmacı 4. Proaktif 	<p>Sosyal Sorunları Yönetimi</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sorunların Belirlenmesi 2. Sorunların Analizi 3. Yanıt Geliştirilmesi
<p>Yönelim</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. İşletmenin Toplumsal Sözleşmesi 2. Ahlaki Temsilci (Moral Agent) Olarak İşletme 	<p>Yönelim</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Değişen Toplumsal Koşullara Cevap Verebilme Kapasitesi 2. Yanıt Geliştirmek İçin Yönetmel Yaklaşımlar 	<p>Yönelim</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kontrol Dışı Gelişmeleri En Aza İndirmek 2. Etkili Politikalar Belirlemek
<p>Felsefi Oryantasyon (Philosophical)</p>	<p>Kamusal Oryantasyon (Institutional)</p>	<p>Örgütsel Oryantasyon (Organizational)</p>

Modele ilişkin ulaştıkları sonuçları ele alacak olursak:

- ✓ Öncelikle işletmelerin ekonomik performansı sosyal faaliyetleri ile birlikte düşünülmelidir. İşletmelerin devlete karşı sorumluluğu ile sosyal sorumluluğun farklı şeyler olduğu bilinmelidir.
- ✓ Sosyal taleplere cevap verme ve sosyal sorumluk farklı şeylerdir.
- ✓ Geliştirilen politikalar, sosyal sorunlara cevap verme sürecinin çıktısı olarak değerlendirilmelidir (Tak, 2009:135).

Philip Kotler'in 6 seçenek modeli

Modern KSS modellerinde literatürde yerini almış olan Kotler'in altı seçenek modeli, Philip Kotler ve Nancy Lee 'nin Corporate Social Responsibility adlı kitapta şu şekildedir:

İlk sırada, kurum bir KSSP üzerinde farkındalığı artırmak ya da KSS için sosyal amaç için fon toplamaya, bağışta bulunmaya, mal ve hizmet katkılarıyla veya bunları yapanları STK'ları destekleyerek toplumsal amaç teşviklerinde bulunmalıdır.

İkinci sırada, kurum; çevreyi korumak, toplumsal refahı iyileştirmek üzere toplumsal açıdan sorumluluk taşıyan iş uygulamalarını gerçekleştirebilir veya yapanları STK'ları destekleyebilir.

Üçüncü sırada, kurum mal ve hizmet satışlarından sağladığı gelirlerinin belirli bir bölümünü bir KSSP amacıyla harcar veya KSSP'ye katkıda bulunur. Kâr amacı gütmeyen bir organizasyona katkı yapar, dernekler veya vakıflara finansal destek sağlayarak karşılıklı fayda sağlayan ilişki içine girerek toplumsal amaç bağlantılı pazarlama yapabilirler.

Dördüncü sırada, kurumlar toplumsal bir amaç uğruna aynı, nakdi yardımlar şeklinde katkıda bulunurlar. Toplumsal girişimlerin en gelenekseli olan kurumsal hayırseverliktir.

Beşinci sırada, kurumlar toplumun sağlığını, güvenliğini ve refahını iyileştirmeyi amaçlayan davranış değişikliği kampanyasına destek vererek kurumsal toplumsal pazarlama yaparlar.

Son sırada ise kurumlar, paydaşlarını toplumsal amaçlarına yönelik desteklemek adına gönüllü olarak zamanını ve emeğini harcamaları adına toplum gönüllülüğü yaparlar.

Kotler'in altı seçeneğinin daha iyi anlaşılması için Kotler ve Lee tarafından ele alınan Dell (Dünyanın en büyük ikinci kişisel bilgisayar üreticisidir) örneği verilmiştir (Kotler ve Lee, 2017:23-25).

Çizelge 1.5. Dell için kurum sosyal girişimlerinin örnekleri Kaynak: Kotler ve Lee, 2017:35

6 Seçenek	Örnek
Toplumsal amaç teşvikleri	Yerel kâr amacı gütmeyenlere ve kamu kuruluşlarına bağışlamak üzere kullanılmış bilgisayarları toplama çabalarına sponsorluk yapmaktadır.
Toplumsal amaç bağlantılı pazarlama	Üç taneye kadar kullanılmış ürün internet üzerinden geri dönüştürüldüğünde Dell, seçilmiş yeni üründe %10 indirim yapılır.
Kurumsal toplumsal pazarlama	Kullanılmış yazıcıları geri dönüşüm ya da yeniden kullanım için ücretsiz uygun koşullarda iade almaktadır.
Kurumsal hayırseverlik	Çalışanları ile “Doğrudan bağış” programı aracılığıyla çalışanların bağışları birçok çevre projesini destekleyen Earth Share’e yapılmaktadır.
Toplum gönüllülüğü	Çalışanları küresel olarak, her eylül ayında park temizleme gibi faaliyetleri içeren “Dünya Topluma Katılım Haftası”na katılmaktadır.
Toplumsal açıdan sorumluluk taşıyan iş uygulamaları	Çevreyi ilgilendiren özel yönergeler, politikalar ve hedefleri olan ürün tasarım programları yaratmaktadır.

1.4.Kurumsal Sosyal Sorumluluk Alanları

Kurumlar, gerçekleştirdikleri faaliyetlerde hissedarlarla, çalışanlarla, tüketicilerle, yatırımcılarla, diğer kurumlarla ve toplumla etkileşim halindedirler. Etkileşimde olduğu paydaşlarına karşı dolaylı ve doğrudan sorumlulukları vardır. (Albayrak, 2011:88)

Kurumsal sosyal sorumluluk zamanla bireysel etkilerin ötesinde, kurumlar aracılığı ile çevre, eğitim, insan hakları, kültürel faaliyetler, sponsorluklar, ürün kalitesi ve istihdam oluşturarak tüm toplumu etkileyen bir kavram haline gelmiştir.

İşletmeler sosyal hayattan kopuk olarak düşünülemez, öyle hareket ederlerse de toplum onların tutunmasına izin vermezler. Çünkü işletmeler uzun dönemde başarılı olmak için, ekonomik performans gücünün yanında topluma sosyal alanda faaliyet göstererek sorumluluklarını yerine getirmelidirler (Çelik,2013;40). Bu duruma Keith (1967:49-50) “işletmelerin sorumluluk sınırlarını eşit sosyal güç eşit sorumluluk” olarak belirtmiştir. Sosyal güç ve sosyal sorumluluk birlikte götürüldüğü takdirde sosyal dengeler bozulmamış olur. Bu güç ve sorumluluk dengesini kuran işletmeler gelişen sosyal çevre için ve üretken bir ekonomik çevre için oldukça önem teşkil etmektedir (Çelik, 2013:41).

KSS’yi önemseyen kurumlar üç temel konu üzerinde dururlar. Bunlar:

- ✓ Ticari faaliyetlerini kanunlar, etik normlar ve insan hakları çerçevesinde gerçekleştirmeli ayrıca çevreye olan zararını minimize etmek için önlemler almalıdır.
- ✓ Tüm faaliyetlerinin kurum yararı dışında; piyasaları, STK’ları, tedarikçileri ve tüm kamu sektörünü etkilediğinin farkında olarak ve tüm paydaşları gözeterek işbirliği içinde olmalıdır.
- ✓ Tüm bu sorumlulukların yönetim Kurulu üyelerince ve Genel Müdürlüklerinde olduğu ve sonrasında tüm çalışanların da aktif katılımlarının gerekliliğinin farkında olmaları gerekmektedir.

Bu bağlamda kurumların çeşitli sorumlulukları ele alınacaktır. Sorumluluklarını belirtirken; çalışanlara karşı sorumluluk, hissedarlara karşı sorumluluk ve yöneticilere karşı sorumlulukları kurum içi sorumluluklar olarak ele alınacaktır. Rakiplere karşı sorumluluk, müşterilere karşı sorumluluk, tedarikçilere karşı sorumluluk, çevreye karşı sorumluluk, topluma karşı sorumluluk ve devlete karşı sorumlulukları ise kurum dışı sorumluluk olarak ele alınacaktır (Aktan ve Börü, 2007:9-10).

1.4.1. Kurum içi sorumluluklar

Kurum içi sorumluluklar; yöneticilere karşı, hissedarlara karşı ve çalışanlara karşı olarak üçe ayrılmaktadır. Kurumların varlığını sürdürmeleri, başarılı olmaları için doğrudan etkisi olan hissedarlar, yöneticiler ve çalışanlar büyük önem taşımaktadırlar.

Hissedar, yönetici ve çalışanlar arasında uyum ve saygı çerçevesinde, temel hak ve özgürlükleri ihlal etmeyen bir ortamın oluşturulması için kurum içi kültürün oluşturulması ve bunun için çeşitli sorumlulukları yerine getirmesi gerekmektedir. Bunlar: (Başer, 2015:17)

- ✓ Adil ücret politikasının uygulanması,
- ✓ Çalışma ortamının ve koşullarının çalışanlara göre ayarlanması ve iyileştirmesi,
- ✓ Çalışanların işe adaptasyonun sağlanması ve çalışma haklarına saygı gösterilmesi
- ✓ Çalışanların kişisel eğitimine, kariyerine odaklanma şansı tanınması ve çalışanlar arasında ayrımcılık yapılmaması
- ✓ Üst yönetim ve çalışanlar arasında açık iletişimin desteklenmesi ve yönetime katılma olanağının sağlanması
- ✓ Özel yaşamın gizliliği hakkına saygılı olunmasıdır.

Hissedarlara Karşı Sorumluluk:

İşletmelerin kendilerine yatırım yapan hissedarlarına karşı öncül sorumluluğu kâr elde etmeleridir. Kurumlar hissedarlarına karşı finansal getirinin yanı sıra, saygı duymalılar ve onların haklarını gözetlemek zorundadırlar. Aksi takdirde hissedarlar desteklerini çekecekler ve işletmeyi sermaye kaybına uğratacaklardır. Bu nedenle kurumlar hissedarlar ile etkin ve doğru etkileşimde olmalıdırlar (Albayrak,2011:92).

Kurumlar, hissedarlarına finansal getiri sağlayarak işletmelerini büyütmek geliştirmek isterler. Bununla birlikte işletmelerin halka açılma ihtimali çok sayıda yatırımcının varlığına sebep olacaktır. Bu anlamda kurumların şeffaf olmak, işletmeyle alakalı verileri paylaşmak hissedarlara yönelik önemli sorumluluklardandır (Aktan ve Börü, 2007:17).

Kurumlar kısa, orta ve uzun dönemde yatırımcılarının beklentileri yerine getirmek amacıyla, gerçekleştirdiği faaliyetlerini raporlamalı, hesap hareketlerinin düzenli tutulmasına özen göstermeli, açık ve kapsamlı bilgiler sunarak hissedarlarına fırsat eşitliği sağlamak zorundadırlar (Başer, 2015:18).

Yöneticilerine ve Çalışanlarına Karşı Sorumlulukları:

Kurumların faaliyetlerine devam edebilmeleri ve stratejik anlamda hedeflerine ulaşabilmeleri için karar mekanizması olan yöneticilere büyük görev düşmektedir. Alınan kararların üretime dönüşmesi için de emekleri sayesinde, çalışanlar bir kurumun olmazsa olmazlarıdır.

Kurumlar çalışanlarına emeklerine karşılık; ücret, sosyal haklar, iş güvenliği, onları tatmin edici çalışma koşulları, ayrımcılığın ortadan kalkması, personelin gelişmesi ve ilerlemesi için gerekli olanakları yerine getirmek zorundadırlar. Kurumların, sendika üyesi olan veya olmayan ya da ayrı sendikalarda üyeliği bulunan çalışanları arasında; iş verirken, terfi yaparken, disiplin hükümlerini uygularken ayırım yapmaksızın anayasal haklarına saygı göstermek zorundadırlar. Bununla birlikte Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) nün standartlarına uygun faaliyet göstermek zorundadırlar. Uluslararası platformlarda kurumların personeline karşı sorumlulukları konusunda ortak görüşleri şu şekilde ifade edilmektedir (Albayrak, 2011:89):

- ✓ İstihdam ederken asgari yaş, asgari ücret, çalışanın sağlığı, işten alma, işten çıkarma ve çalışma saatleri ile ilgili tüm yasalara uygun hareket eden,
- ✓ Çalışanların dil, din, ırk ve cinsiyet ayırmaksızın terfi, cezalandırma, ödüllendirme ve kariyer gelişimi açık ve eşit olduğu,
- ✓ Çalışanların iş ile ilgili yaratıcı ve inovasyonel fikirlerinin dile getirmede teşvik edildiği,
- ✓ Çalışanların deneyim, tecrübe kazanmalarında her türlü bilgi ve birikimini artıracak eğitim programları oluşturulmalı ve çeşitli sosyal sorumluluk projelerine katılımları şeffaf politikalarla belirlenip teşvik edilmelidir.

Kurumların çalışanlarına karşı sorumluluklarını yerine getirmeleri kurum için hem iktisadi anlamda hem de itibar anlamında çok önemlidir. Kendisine karşı tüm sorumluluğu yerine getirildiğini fark eden personel, kuruma karşı daha çalışkan, daha özverili, daha motive olmuş şekilde çalışacak, kurumun daha güçlü bir hale gelmesini sağlayacaktır.

1.4.2. Kurum dışı sorumluluklar

Kurumların kurum dışı diye belirtilen paydaşlarına karşı da pek çok sorumlulukları vardır. Kurumların: (Çelik, 2013:50)

- ✓ İş ahlakına uygun olarak tüketicilere kaliteli mal sunmak, topluma karşı ürünler adına şeffaf olmak,
- ✓ Hem tüketicilere hem tedarikçilere karşı uygun fiyat politikaları uygulamak,
- ✓ Haksız rekabetten uzak durmak, çevre kirliliğine karşı önlemler almak ve çevre kirliliği ile ilgili yapılan çalışmaları desteklemek,
- ✓ Devlete karşı dürüst olmak, yasalara karşı tüm yükümlülükleri yerine getirmek ve vergilerini düzenli ödemek,
- ✓ Toplumsal anlamda ve her anlamda bölücülükten, ayrımcılıktan, terörden uzak durmak ve bunlarla ilgili yapılan önlemleyici çalışmaları desteklemek.

Tüketicilere/Müşterilere Karşı Sorumluluklar

Kurumlar müşterilere ihtiyaçlarına yönelik mal ve hizmeti sunmakla yükümlüdürler. Tüketiciler satın aldıkları mal ve hizmetlerde kaliteye önem vermektedirler. Günümüzde tüketiciler çok bilinçlidir ve alacakları hizmetten ne beklediklerini bilmektedirler. Bu sebeple, tüketicilere haklarını sonuna kadar arayabilme olanağı sağlamaktadır.

Tüketici koruma yasası, gelişen sosyal sorumluluk anlayışı, garanti servis, ticaret alanında tüketiciye sunulan en büyük faydalardandır. Kurumlar, müşterilerin talep ve gereksinimleri doğrultusunda üretim yaparken müşterileri yanıltacak ve aldatacak bilgileri kullanmaktan kaçınmalı, en iyi kalitede, tercihleri kısıtlamayan ve uygun fiyatlı ürünler üretmek zorundadırlar. Kurumların, tüketiciyi koruyan davranışlar göstermesi önemi bir

sosyal sorumluluğudur. Belki bu tarz yaklaşımlar, kurumların kısa dönemde maliyetlerini artıracaktır ancak bu sorumluluk onlara uzun dönemde kâr ve pazar artışı olanağı sağlayacaktır (Başer, 2015:21).

Rakiplere ve Tedarikçilere Karşı Sorumluluklar

Küreselleşme ile birlikte ticari faaliyetlerde rekabet gücüne sahip olmak, kurum yönetimini zorlu bir süreç haline getirmiştir. Bu süreçte kurumların faaliyet gösterdikleri alanda benzer ürün veya hizmet sunan rakiplerine ve kuruma girdi sağlayan tedarikçilere karşı sosyal sorumlulukları bulunmaktadır.

Tedarikçiler, kurumlara girdi sağlayan tüm faktörleri kapsamaktadır. Yani kuruma personel yetiştirmek amacıyla kurulan okulları, sigorta hizmetini gerçekleştiren kuruluşlar, para ve kredi temini sağlayan finansal kuruluşlar da tedarikçiler kapsamındadır. Kurumların tedarikçilere karşı çeşitli sorumlulukları vardır. Onlara karşı fiyat tekliflerinde eşit, adaletli ve değerlendirme aşamasında ayrımcılığa yol açmaksızın ahlaki açıdan bu sorumlulukları yerine getirmelidirler.

Kurum, etik ve sorumluluk gereği rakiplerine karşı haksız rekabetten ve rakiplerin karalanmasından, rakiplerle ilgili gizli bilgilerin kabul edilemez yollarla sızdırılmasından, ileri teknoloji gerektiren ürünlerde bilgi casusluğu yapılmasından, rakiplerin çevreye ve insan sağlığına zararlı uygulamaları olduğu yönünde onları zor durumda bırakacak bilgilerin yayılmasından, bazı rakipleri piyasadan def etme için fiyat istikrarını bozmasından kaçınılmalıdır (Akıncı ve Coşkun, 2011:78).

Topluma ve Çevreye Karşı Sorumluluklar

Kurumlar faaliyetleri sebebiyle diğer paydaşları aracılığı ile zaten toplumla iç içedirler. Üretilen mal ve hizmetlere ihtiyacı olan toplum, bir işletmenin büyümesini ya da yok olmasını sağlayan en önemli faktördür.

Kurumların topluma yönelik sosyal sorumluluklarını, yukarıda belirtilen diğer paydaşlara karşı sorumluluklarını yerine getirerek yapmış olmakla birlikte toplumun içinde bulunduğu şartların düzeltilmesine ve iyileştirilmesine katkı sağlayarak yerine getireceklerdir. KSS adına yaptıkları faaliyetler toplumsal anlamda ele alınacak olursa; açlık, kıtlık, fakirlik, işsizlik, eğitimsizlik, aşırı nüfus artışı, yaşlı bakımı, uyuşturucu ve

çeşitli çevresel sorunlara ilişkin çalışmalar olarak sıralanabilir. Kurumlar bu konularda KSS yapmalıdırlar (Akıncı ve Coşkun, 2011:76).

Küreselleşme sonucu büyük paylara sahip olan çok uluslu şirketlerin de gittikleri ülkelerin toplumlarının etik ve toplumsal değerlerine saygı göstermeli, gittikleri ülkelere daha çeşitli yatırımlar yaparak bölgesel kalkınmalarına destek olmalıdırlar.

Kurumlar mal ve hizmet üretimi ve sunumunu yaparken diğer paydaşlarına karşı sorumluluklarını yerine getirirken en temel sorumluluk olan çevreye karşı sorumluluklarını da yerine getirmelidir. Kalkınmanın sürdürülebilmesi için çevre yönetiminin çok kritik olduğu kabul görmüştür. Kurumlar faaliyetlerini sürdürürlerken çevre tahribatına karşı önlem almalı ve zararını minimize etmelidir.

Çevresel kaynakların kıt olması, olan kaynakların da etkin kullanılmaması ve kaynakların atıl kalması ulusal gelir ve mal fiyatlarının etkilenmesi, gelir ve tasarruf oranlarının azalması ve kurumlara etki ederek verimlilikte azalma gibi döngüsel etkileşimler ortaya çıkmaktadır. Bu olumsuz gelişmeleri ortadan kaldırma ve en aza indirmek için alınması gereken önlemler şu şekilde sıralanabilir: (Akıncı ve Coşkun, 2011:77-79)

- ✓ Çevre konusunda ahlaki normlar kurumların işletme kültürlerine yerleşmeli,
- ✓ Kurum üst yönetimini çevre konusunda kararlı bir duruş göstermeli gerekirse ek maliyet veya düşük kâr riskini göze alabilmeli,
- ✓ Kurum içerisinde personele çevre ahlakına yönelik tutum, davranış ve faaliyetleri ödüllendirmeli; aksi durumlarda ise cezalandırılmalı,
- ✓ Kurumlar üretimlerde ve hizmetlerde “çevre dostu teknolojiler ve hammaddeler” kullanmaya özen göstermeli,
- ✓ Toplum çevre konusunda eğitimler, seminerler, kamu spotları ve reklamlar yapılarak bilinçlendirmelidirler.

Devlete Karşı Sorumluluklar

Devlet kurumlardan; vergilerini düzenli olarak ödemelerini, topluma hizmet etmelerini, yasal yükümlülüklerinin yerine getirilip getirilmediğini denetleyen kurumlarla

işbirliği içinde olmalarını ve sosyal sorunların çözümüne katkıda bulunmalarını beklemektedir.

1.5.Kurumsal Sosyal Sorumlulukta Uluslararası Anlaşmalar, Endeksler, Sözleşmeler ve Standartlar

Çok uluslu şirketlerin küreselleşme ile birlikte, hem üretim yapmak hem de yeni pazarlara ulaşmak için farklı ülkelerle girmiş oldukları ticari işbirlikleri sonucu; üretim için gidilen ülkelerde ücretlilerin olanakları, hammadde kullanımı, doğal kaynakların kullanımı ve doğanın tahribatı gibi konularla dünya gündemini oluşturup kontrol mekanizması geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu sebeple kurumlar, dünya da standartlar oluşturmak, kurumların evrensel kurumsal vatandaş olmalarına yönelik çalışmalar için harekete geçmişlerdir (Boran, 2016:215).

Scott'un belirttiği gibi “devletsiz küresel yönetim düzenlemeleri” için pek çok örgüt ve sivil toplum kuruluşları, kurumsal sosyal sorumluluk ile ilgili gelişmeler sonucunda; toplum tarafından uluslararası ticarete şeffaflık, şirketlerin toplumsal ve etik muhasebe, raporlama ve denetim çalışmalarını benimsemeleri yönünde baskılarını arttırmalarından dolayı iyi şirket davranışına (good corporate behavior) yönelik standartlar geliştirmişlerdir (Yamak, 2007:134-135).

Kurumlar arası karşılaştırma yapmak ve performans ölçümünde aynı dili konuşmak amacıyla bazı anlaşmalar, sözleşmeler, standartlar ve endeksler oluşturulmuştur. Bunlardan başlıca olanlara aşağıda değinilecektir.

1.5.1. Birleşmiş milletler kapsamındaki uygulamalar

Küresel İlkeler Sözleşmesi (Global compact)

145 Ülke ve 12.000 imzacısı ile işletmelerin; kurumsal sosyal sorumluluklarını, kurumsal vatandaşlığını ve sürdürülebilir kurum olmalarını yaygınlaştırmak ve geliştirmek amacıyla dünyadaki en geniş çaplı girişimdir. Türkiye 2000 yılında anlaşmaya entegre olmakla birlikte günümüzde: “483.139 kişiye istihdam sağlayan; 62 adet STK, 71 adet KOBİ, 1 adet Kamu Kuruluşu, 23 adet İş derneği, 78 adet büyük ölçekli şirket, 4 adet Belediye, 11 adet akademik kurumun aktif imzacısı” olarak Türkiyede de en kapsamlı sosyal ve sürdürülebilir bir platformdur (Global Compact Türkiye 2016 Yılı Faliyet Raporu:4).

Küresel İlkeler Sözleşmesi (Global Compact);

- ✓ Sorumluluk bilinci olan şirketler yönetimini geliştirmeye ve teşvik etmeye
- ✓ Şirketleri küresel değerlerle birlikte olmaya
- ✓ Ortak düşünen şirketlerin ve diğer paydaşların bulunduğu, benimsedikleri 10 ilke ile yenilikçi bir küresel platformdur.

Küresel İlkeler Sözleşmesinin 10 İlkesi:

İnsan Hakları:

- ❖ İş dünyası, ilan edilmiş insan haklarını desteklemeli ve bu haklara saygı duymalı.
- ❖ İş dünyası, insan hakları ihlallerinin suç ortağı olmamalı.

Çalışma Standartları:

- ❖ İş dünyası, çalışanların sendikalaşma ve toplu müzakere özgürlüğünü desteklemelidir.
- ❖ Zorla ve zorunlu işçi çalıştırma uygulamasına son vermeli.
- ❖ Her türlü çocuk işçi çalıştırılmasına son verilmeli.
- ❖ İşe alım ve işe yerleştirmelerde ayrımcılığa son verilmeli.

Çevre:

- ❖ İş dünyası, çevre sorunlarına karşı ihtiyati yaklaşımları desteklemeli.
- ❖ Çevresel sorumluluğu artıracak hertürlü faaliyete ve oluşuma destek vermeli.
- ❖ Çevre dostu teknolojilerin gelişmesini ve yaygınlaşmasını desteklemeli

Yolsuzluk Karşılığı:

- ❖ İş dünyası, rüşvet ve haraç dahil her türlü yolsuzlukla mücadele etmelidir. (www.globalcompactturkiye.org)

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)

BM'nin küresel kalkınma ağı olarak UNDP; 166 ülkede bireylerin, kapasitelerini geliştirmek, kaliteli bir yaşam standardına kavuşmak için; toplumların kendi çözümlerine yardımcı olarak ve onların küresel kalkınma çabalarına destek vermektedir. UNDP dünya üzerinde: Demokratik Yönetişim, Yoksullukla mücadele, Enerji, Çevre ve HIV/AIDS gibi temel konularda çözüm üretmektedir (Boran, 2016:217).

UNDP Türkiye Temsilciliği ise, 1965 yılından itibaren ülkemizde kamu kurum ve kuruluşlarıyla, üniversitelerle, STK ile işbirliği içinde olarak yoksulluk olmaksızın büyüme ve demokratik yönetim amacıyla hizmet vermektedir. Son on yılda UNDP tarafından ülkemizde 100'den fazla proje için 150 milyon dolarlık harcama ile uygulanmıştır. Uygulanan projelerden biri ise "Suriyeli sığınmacı akınından etkilenen ev sahibi toplulukların güçlendirilmesine yönelik olarak Gaziantep'te katı atık yönetimi, Kilis'te ise mesleki eğitim alanlarında" gibi projedir (<http://www.mfa.gov.tr>).

Çevre Programı ve Finans Sektörü (UNEP FI)

2006 yılından bu yana, UNEP FI, insan hakları ve finans sektörü arasındaki karışıklıkları araştırmaktadır. UNEP FI, sosyal gündemi çevreleyen jargonun gizemini bozmayı ve insan haklarının ve daha geniş toplumsal konuların, finans kurumlarının faaliyetleriyle nasıl ilişkili olduğunu açıklığa kavuşturmayı amaçlamaktadır. Bugüne kadar çalışma, finans ve insan hakları konularında diyalog kurmaya ve finansal kurumlar için insan hakları etkilerini nasıl gidereceği konusunda rehberlik geliştirmeye odaklanmıştır. Çalışma giderek artan bir şekilde, sürdürülebilir bir finans yaklaşımının desteklenmesinde çevre ve insan hakları konuları arasındaki bağların vurgulanması ve pekiştirilmesinin yanı sıra sosyal riskler ve fırsatlar üzerine kapsamlı bir yaklaşımla ele alınarak genişleyecektir. Bu eşitliği teşvik ve yeşil ekonominin güçlü bir bileşeni olarak dahil edilmeyi içerecektir (Boran, 2016:218).

Bin Yıl Kalkınma Hedefleri

BM Genel Kurulu'nda 147 devlet ya da hükümet başkanı ve toplam 189 üye ülke "küresel düzeyde insan onuru, eşitlik ve esenlik ilkelerinin güçlendirilmesi için topluca taşıdıkları sorumluluğu kabul ederek" Binyıl Bildirgesi'ni ilan etmişlerdir. Üye ülkelerin; "aşırı yoksulluk ve açlığın ortadan kaldırılması, evrensel ilköğretimin gerçekleşmesi, kadın-erkek eşitliğinin sağlanması ve kadınların konumunun güçlendirilmesi, çocuk ölümlerinin azaltılması, anne sağlığının iyileştirilmesi, HIV/AIDS, sıtma ve öteki hastalıklarla mücadele edilmesi, çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması ve kalkınma için küresel bir ortaklık geliştirilmesi başlıkları altında Binyıl Kalkınma Hedefi (BKH)" belirlenmiştir (Boran, 2016:219).

"2000 yılında, BM liderliğinde, dünya çağında Binyıl kalkınma hedefleri belirlendi ve doğal kaynakların azalması ve eşitsizliklerin artmasıyla dünyanın gidişatında oluşan olumsuz durumlara dikkat çekmek ve bunlarla ilgili görev almak üzere ülkere bir çağrı yapıldı. Binyıl Kalkınma Hedeflerinin iş dünyasında ve toplumda yansımaları yine 2000 yılında imzalanan Küresel İlkeler Sözleşmesiyle (Global Compact) ile oldu. Bu sözleşme ile sürdürülebilirlik ajandasında yer alan insan hakları, çalışma koşulları, çevre ve yolsuzluk gibi konularla ilgili şirketlerin kurumsal sosyal sorumluluklarını yerine getirmeleri hedeflendi" (Boran, 2016:219-220).

1.5.2. OECD çok uluslu şirketler rehberi (The OECD guidelines for multinational enterprises)

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) 'nce, iş dünyasının faaliyet alanlarında hukuk kuralları çerçevesince hükümet politikalarıyla uyumlu, yabancı yatırımlar için, karşılıklı anlayış ve güvenin sağlanması ile çok uluslu şirketlerin sürdürülebilir kalkınmaya katkısının artırılması amacıyla geliştirilmiştir (OECD Guidelines for Multinational Enterprises;2011).

1.5.3. ILO Uluslararası çalışma örgütü ilkeleri (ILO conventions)

Küreselleşmenin etkisiyle büyüyen şirketlerin çalışanları üzerindeki etkilerini düzenlemek amacıyla geliştirilmiştir. ILO, etkisini şirketler üzerinden değil de anlaşmalara imza atmış hükümetler üzerinde gösterir. ILO, uluslararası çalışma standartlarını belirlemek amacıyla projeler üreterek, ekonomik, sosyal ve çevresel hedefleri her paydaşı gözeterek şekilde faaliyetlerini sürdürmektedir (Yamak, 2007:143).

1.5.4. SA8000 (Social Accountability 8000)

1997 yılında CEPAA (Council on Economic Priorities Accreditation Agency) önderliğinde, işçi sendikaları, insan hakları ve çocuk hakları örgütleri, akademisyenler ve işverenlerin de bulunduğu bir çalışma grubu tarafından, çalışanların temel haklarını garanti altına almayı amaçlayan işletmeler için SA 8000 sistemi meydana getirilmiştir.

“Sosyal Sorumluluk 8000 (SA8000) standardizasyonu Sosyal Sorumluluk tarafından yönetilen ve International SAI ve Sosyal Sorumluluk Akreditasyon Hizmetleri (SAAS) tarafından denetlenen bir sosyal uygunluk standarttır. Bu sertifikasyon için ilk çapında tanınan sosyal uyum standarttır. Başta işyerlerinde çalışma koşullarının iyileştirilmesi her ölçekte ve sektörde uygulanabilir SA8000 standardı, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi sözleşmelerine dayanmaktadır. Standart, çocuk işçiliği, zorla çalıştırma, sağlık ve güvenlik, örgütlenme özgürlüğü ve toplu pazarlık hakkı, ayrımcılık, disiplin uygulamaları, çalışma saatleri, ücret ve haklar, tedarik zinciri izleme sistemleri ve yönetim sistemleri gibi konularda geniş bir yelpazede çalışma yapar”(www.tuv-sud.com.tr).

1.5.5. AA1000 (AccountAbility 1000)

AccountAbility'nin AA1000 Standartları Serisi, hesap verebilirlik, kurumsal sorumluluk ve sürdürülebilirlik konularında liderlik ve performans göstermek için geniş bir yelpazedeki kuruluşlar (küresel işletmeler, özel şirketler, hükümetler ve sivil toplumlar) tarafından kullanılan ilkelere dayalı standartlar ve çerçevelerdir (Boran, 2016:219).

1.5.6. ISO kapsamındaki standartlar

ISO 14001

Çevre Yönetim Sistemi tüm dünyada ISO 14001 standardı ile bilinmektedir. Bazı önemli TS EN ISO 14000 Serisi Standartları;

- TS EN ISO 14001: 2004 Çevre Yönetim Sistemi- Özellikler ve kullanım Kılavuzu
- TS EN ISO 14004: 2004 Çevre Yönetimi – Çevre Yönetim Sistemleri – Prensipler, Sistemler ve Destekleyici Teknikler İçin Genel Kılavuzu
- TS EN ISO 14020: Çevre Etiketleri ve Beyanları – Genel Prensipler
- TS EN ISO 14031: 2002 Çevre Yönetimi – Çevre Performans Değerlendirmesi – Kılavuz

➤ TS EN ISO 14040: 1998 Çevre Yönetimi – Hayat Boyu Değerlendirme Genel Prensipler ve Uygulamalar

“ Doğal yapı ve çevre özelliklerinin korunması için atılan bir adımdır. Etkili bir çevre yönetim sisteminin ne şekilde geliştirilmesi gerektiğini belirleyen, her tür kuruluşa uygulanabilen uluslararası bir standarttır. Kuruluşların faaliyetleri nedeniyle çevreye verdiği zararları en aza indiren, hammadde ve enerji tüketimini azaltmak finansal açıdan yarar sağlamalarına destek olan bir standarttır. Çevreyi ve kaynakları tahrip etmeyen gelişmiş teknolojilerin kullanılmasını teşvik eder, tüketiciyi bu yönde bilinçli ve duyarlı hale getirir, çevreye zararlı ürünlerin ve hammaddelerin yerine, ürünün ömrü boyunca çevreye etkilerini değerlendirerek zararlı zararlı olanların elenmesi sağlar. ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi ile Atıkların sistematik olarak azaltıp kontrol altına alınması sağlanır. Üretim sürecinin sistematik olarak geliştirilmesi ile enerji tüketimi azaltılır. Çevre koşullarına katkıda bulunan kuruluş hakkında toplu, müşteri ve yatırımcılar üzerinde sağlam bir güven duygusu yaratılmış olur” (Boran, 2016:221-222).

ISO 26000

Gönüllülük esasına dayanarak şirketlerin, sosyal, çevresel ve ekonomik anlamda sürdürülebilirlik arayışlarını desteklemek amacıyla 2010 yılında 72’den fazla ülke ISO 26000 standartlarının rehberliğini kabul etmişlerdir. ISO 26000 şirketlerin kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarını iş süreçlerine entegre edebilmelerine yardımcı ilk ve en kapsayıcı standarttır. ISO Genel Sekreteri Rob Steel ‘ISO 26000 Zamanı Gelen Bir Standart’ başlıklı makalesinde ISO 26000’i , bir sosyal sorumluluk olarak ifade etmektedir.

“ İşgücü uygulamaları sosyal sorumluluk konusunda ISO 26000’de tarif edilen yedi ana maddeyi kapsamaktadır ki bunlar, insan hakları çevre, adil operasyon uygulamaları, tüketim sorunları, kurumsal yönetim, çalışma uygulamaları, toplum katılımı bve gelişimidir. İlave olarak, standart sosyal sorumluluk bağlamında 37 sorun ve 7 kapsayıcı prensibin altını çizerek yöneticilerin sosyal sorumluluğu anlayabilmeleri ve işlerine olan etkilerini kavrayarak ISO 26000 standartlarından nasıl daha iyi faydalanabilecekleri noktasında tüm ihtiyaçlara cevap veren ‘tek çözüm ortağı’ temelli destek sağlamaktadır.”

ISO Genel Sekreteri Rob Steel makalesinin devamında sosyal sorumluluk ve global standartlar konularına vurgu yapmaktadır.

“ISO 26000 sosyal sorumluluğunun global olarak ifade ettiği tanımlamayı damıtır ve organizasyonların sosyal sorumluluk anlayışı ile hareket etmek için neleri yapmaları gerektiğini ifade eder. Bir ikinci nokt aise ISO 26000 standardı kapsamlı bir dokümantasyon olup tüm organizasyonlara iştigal ettiği alana ya da büyüklüğüne bakılmaksızınsosyal sorumluluk bilinci ile hareket ederek çalışmasını, aşağıda belirtildiği şekilde yardımcı olarak sağlamaktadır:

- ✓ Sosyal sorumluluk ile ilgili konseptler, terminolojiler ve tanımlamalar
- ✓ Sosyal sorumluluk geçmişi, eğilimler ve karakteristikleri
- ✓ Sosyal sorumluluk ile ilgili ana konular ve sorunlar
- ✓ Sosyal sorumluluk davranışının organizasyon içerisinde entegre edilmesini, uyarlanmasını reklamının yapılmasını ve etki sahasının belirlenmesi
- ✓ Sosyal sorumluluğun tanımlanması ve paydaşlarla angaje edilmesi
- ✓ Sosyal sorumluluk için iletişim ve performans taahhütleri

Bir üçüncü nokta ise standardın geliştirilmesinin tamamen bir iç işleyip prosedürü olmasından dolayı tüm taraflarının görüş ve uzmanlıklarının alınarak sorumluluk verilmesidir” (Boran 2016:223-224).

1.5.7. Küresel sullivan ilkeleri (Global sullivan principles)

General Motors şirketinin siyahi yönetim kurulu başkanı olan ve aynı zamanda din adamı olan Leon H. Sullivan Güney Afrika'da faaliyet gösteren şirketler için emekçilerin haklarına yönelik olarak hazırlanmış bir davranış kılavuzuyken 1997 yılında kapsamlar genişletilerek "Toplumsal Sorumluluk için Küresel Sullivan İlkeleri" (Global Sullivan Principles of Social Responsibility) adını alan iş dünyasına emekçilerin hakları, toplumsal ilişkiler ve adil rekabet gibi konuları içinde barındıran ve yaşam kalitesini arttırmayı hedefleyen bir oluşumdur (Yamak, 2007:147).

1.5.8. CSR Europe

Uluslararası kuruluşların dışında şirketlerin bir araya gelerek oluşturdukları platformdur. Türkiye'de KSS, akademisyenlerin, işletmelerin ve diğer sivil toplum örgütlerinin, yalnızca iş dünyasında değil, hükümet ve sivil toplum örgütleri gibi diğer paydaş gruplarına CSR fikirlerini teşvik etmeyi amaçlayan çabaları sonucu oluşan bağımsız bir STK'dır (Boran, 2016:227). Aydede'nin "CSR Europe profesyonellerin oluşturduğu bir networktür. Bu networkde profesyoneller kurumsal sosyal sorumluluk konusunda çözüm ve fikir paylaşıyorlar." tanımladığı gibidir (Aydede, 2007:79-80).

1.6. Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Faydaları

Kâr elde etmelerinin yanında toplumdaki değişimlere adapte olarak sosyal sorumluluklarını yerine getirmeleri işletmelere birçok avantaj sağlamaktadır.

Sosyal sorumluluklarını yerine getiren firmalar, yerine getirmeyen firmalara oranla tüketiciler tarafından daha itibarlı olarak görüldüğü saptanmıştır. Tüketicilerin beklentileri sonucunda itibarın, kurumların elde edebileceği en önemli değer haline gelmesi ve sosyal sorumluluğun itibar üzerindeki etkili intibasısı bunda büyük etkindir. Artan rekabet sonucu kalite, fiyat ve hizmet anlayışının firmaların farklılaşmasında yetersiz kalması güçlü bir imaj oluşturmak isteyen işletmelerde sosyal sorumluluğun kazandırdığı itibar taklit edilememesinden dolayı rakiplerine karşı rekabet avantajı yaratma imkânı sunmaktadır (Ceritoğlu, 2011:57-58). Ayrıca iyi bir itibara sahip bir kurum daha kaliteli ürünler üretmekte, daha iyi müşteri ilişkilerine sahip olmakta, daha iyi bir işveren olmakta,

finansal performansı iyileşmekte, operasyon maliyetleri azalmakta ve daha iyi bir kurumsal vatandaş olmaktadır (Başer, 2015:14)

KSS, kurum imajını olumlu etkilerken kurumların pazarda karşılaşacağı olumsuz reaksiyon görme riskini azaltmaktadır. Bununla birlikte kurumların hem hisse senetleri değerlendirilmekte hem de daha iyi şartlarda borçlanabilmektedirler. KSS, kurumların yeni pazarlara girmesinde müşteri sadakati sağlamakta, verimlilik ve kalite artışı yaşanmaktadır (Aktan ve Börü, 2007:29). Kurum imajı ve itibarı tüketicilerin dışında, sahip oldukları ve potansiyel personelleri üzerinde olumlu etkileri vardır. Personelin çalıştığı kurumun güzel bir imaja ve itibara sahip olması, onların motivasyonunu ve memnuniyetini etkileyerek kuruma olan bağlılıklarını arttırmaktadır. Böylece kurumlar uzun vadede başarı ve rakiplerine karşı rekabetinde avantaj elde etmesine neden olur (Ceritoğlu, 2011:59).

Kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinin dünyanın her yerinde kabul görmesinin en önemli nedeni bu faaliyetlerin toplumdaki herkese fayda sağlaması araştırmalarda tespit edilmiş ve paydaşlar tarafından anlaşılabilir olmasıdır (Aktan ve Börü, 2007:31). Coşkun Can Aktan ve Deniz Börü tarafından oluşturulan tablolarda da KSS' nin işletmelere ve tüm paydaşlara sağlayacağı faydalar özetlenmiştir.

Çizelge 1.6. KSS'nin faydaları Kaynak: Aktan ve Börü (2007,20)

İŞLETMEYE SAĞLAYACAĞI FAYDALAR	
1) Hisse senetlerinde değer artışı 2) Marka değeri oluşturma 3) Etkin risk yönetimi 4) İtibar sağlama 5) Hassas yatırımcılara ve finansman kaynaklarına ulaşım 6) Kurumsal imajın artması 7) Kârlılıkta artış 8) Toplumsal saygınlık	9) Nitelikli çalışana cezp etme ve elde etme 10) Kurumsal öğrenme ve yaratıcılık 11) Müşteri sadakati 12) Faaliyetlerde etkinlik 13) Yeni pazarlara girme kolaylığı 14) Verimlilik ve kalite artışı 15) Rekabet avantajı 16) İşbirliklerinin gelişimi

Çizelge 1.7. KSS'nin paydaşlara sağlayacağı faydalar Kaynak: Aktan ve Börü (2007;20-21)

PAYDAŞLARA SAĞALAYACAĞI FAYDALAR	
Kurum İçi Paydaşlar	Kurum Dışı Paydaşlar
Yöneticilere <ul style="list-style-type: none"> ✓ Onur ve gurur duyma ✓ Motivasyon artışı sağlayacak insan kaynakları politikaları ✓ Etik konularda daha fazla farkındalık ✓ Etik eğilimlerle çalışanlara karşı daha fazla güven duyumu ✓ Trendlere uygun hareket etme ✓ Çalışanların işletme amaçlarını benimseme ve içselleştirme ✓ Yaratıcı düşünce ve uygulamaların ortaya çıkması 	Müşterilere <ul style="list-style-type: none"> ✓ Dürüst fiyat ve kaliteli ürün ✓ Satın alma sürecinde bilgi temini ✓ Taleplerinin tanımlaması ve yerine getirilmesi ✓ Müşteri şikayetlerinin dikkate alınması ve çözümlenmesi ✓ Örgütlü hareket edebilme
Hissedarlara <ul style="list-style-type: none"> ✓ Bütün firma faaliyetlerine yatırımların artması ✓ Sosyal sorumluluk yatırım projelerine kolay fon temini ✓ İşletme değerinde artış ✓ Sermaye temininde kolaylık ✓ İşletmeyle ilgili bilgilerin açıkça paylaşılması ✓ Sosyal performans ölçütü oluşturma 	Tedarikçilere <ul style="list-style-type: none"> ✓ Fiyatlandırma ve ödeme koşullarında dürüstlük ✓ Faaliyetlerine destek olacak tedarikçilere finansal destek
Çalışanlara <ul style="list-style-type: none"> ✓ Güvenli çalışma ortamı ✓ Etkin insan kaynakları politikaları ✓ Daha iyi çalışma koşulları ✓ İşgücü ilişkilerinde daha az anlaşmazlık ✓ İstihdam maliyetlerinde azalma ✓ Şirket içi iletişimin ve verimliliğin artması ✓ Fırsat eşitliği ve erişim hakları ✓ İşçi standartlarında iyileşme 	Hükümete <ul style="list-style-type: none"> ✓ Yasalara bağlılık, yolsuzlukla mücadele ✓ Kamusal alanlara yatırım, ekonomik ve sosyal sorunlara destek verme ✓ İstihdam oluşturma

1.7. Kurumsal Sosyal Sorumluluğa Karşı Olumsuz Yaklaşımlar

Kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerine karşı literatürde karşılaşılan tartışmalı konular bulunmaktadır. Kurumlar tarafından bu tartışmalı konular en aza indirilmeye çalışılsa da bazı konular işletmeleri KSS ye karşı mesafeli olmaya itmektedir.

Adam Smith, “ulusların zenginliği, her vatandaşın kendi çıkarlarına hizmet etme çabasının bir sonucu olduğunu, kişilerin kendi refahları için çalıştıklarını ve bunun sonucunda ödül veya cezalarını kendilerinin elde edeceğini, ayrıca kişinin kendisi için çabalaması aynı zamanda toplumun da yararına olacaktır” demiştir.

Milton Friedman, KSS tarihini anlatırken belirtildiği gibi kurumlar sadece hissedarlarına karşı sorumludurlar ve kurumların tek sorumluluğu kâr elde etmektir. Sosyal konular devlet tarafından yapılmalıdır, demiştir.

Farklı bir eleştirel yaklaşım ise L’etang tarafından gerçekleştirmiş ve KSS’nin 1970’lerde Amerika’da yaşanan sorun yönetiminin ortaya çıkmasıyla birlikte ortaya çıktığını, yani kriz zamanlarını kurumsal sosyal sorumluluk ile bağdaştırmıştır. “Krizler olmazsa sosyal sorumluluğa zaten gerek kalmayacağını savunmuştur” (Leatang ve Pieczka,2002:42).

Kurumsal sosyal sorumluluğun kurum faaliyetlerinin özünde olduğunu, çift yönlü faydanın gerçek uygulamalarla çeliştiği dile getirilmektedir. Çünkü kurumlar paydaşların her beklentisini karşılamaya çalışırsa, kendi ana faaliyet alanlarında üretim yapacak zamanı kalmaz. Ayrıca her paydaş grubu kuruma yön verecek düzeyde bilgi ve tecrübeye sahip olamaz. Kurumlar için esas amaç kâr elde etmek olduğu için bu amaç ikinci plana atılırsa rekabet edecek düzeyini koruyamazlar.

Sosyal sorumluluklarını yerine getiren kurumlar bu gerekliliğin harcamalarını maliyetlerine yansıtacak ve bunun sonucunda ürünlerinin veya hizmetlerinin fiyatı yükselecek buda başta tüketiciler olmak üzere toplumun aleyhine bir durum ortaya çıkmasına sebep olacaktır. Ayrıca bu durum ülke genelinde bakıldığında uluslararası piyasalarda rekabet gücünün azalmasına ve pazar paylarının kaybına neden olacaktır.

Sonuç olarak kurumsal sosyal sorumluluk hakkında genel olarak olumsuz görüşler dile getiren eleştirmenler aslında KSS'yi ortadan kaldırmayı değil oluşacak sosyal sorunların önceden tahmin edilebilir ve gerekli işlemleri yapıp önleme taraftarıdır. Aksi halde yapılan sorumsuzluklar başta kendilerine ve topluma daha maliyetli olacaklarını savunmaktadırlar (Çelik, 2013:30-33).

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK PROJELERİNİN TÜRKİYE'DEKİ GELİŞİMİ VE İLLER BANKASI A.Ş.

2.1. Kurumsal Sosyal Sorumluluk Projelerinin Türkiye'deki Gelişimi

Kurumsal sosyal sorumlulukların evrensel bir anlamı ve doğrultusu olmasına rağmen, projeleri uygulamada kültürel farklılıklar görülmektedir. Ülkemizde kurumsal sosyal sorumluluk projelerinin uygulanması, önde gelen toplumlara kıyasla daha geç zamanlarda kurumların dikkati çekmiş olsa da, daha zengin bir geçmişe sahiptir. İslam dini ekseninde gelişen Vakıf sistemine sahip olması ve zekât anlayışının varlığı, Ahilik Teşkilatı, Lonca Teşkilatı, Türk tarihinde KSS uygulaması olarak yerini almıştır.

Vakıf Sistemi: Türk toplumunda vakıf kültürü çok eskilere, M.Ö. 12. ve 13. asırlarda Uygur kabilelerine dayanmaktadır. Vakıfların gelişimi Türklerin İslamiyet'i kabulünden, yani 15.yüzyıldan sonraki dönemden başlayarak Selçuklu döneminde ve Osmanlı döneminde görülmüştür ve Osmanlı döneminde zirve yapmıştır. Vakıf, Kodaman'ın tanımladığı şekliyle: "Toplumun veya insanlığın menfaati için şahsi servetin mülkiyetinden, sahipliğinden ve tasarruf hakkından tamamen ve ebediyen vazgeçerek, Allah'ın rızasını ve toplumun duasını almak maksadıyla ve hiçbir menfaat beklemeden kamulaştırması" KSS'nin hayırseverlik boyutunun temelini oluşturduğunu kanıtlar niteliktedir. Vakıf, İslamiyet'le kavrulduğu için bir müessese, toplumun faydasını gözettiği için insani, Orta Asya'dan günümüze kadar devam ettiği için milli ve tüm bu faaliyetler sonucunda sosyal sorumluluk amacı güden evrensel bir sistemdir. Ayrıca özellikle Osmanlı İmparatorluğu döneminde şehirleşmenin temelinde vakıf sistemi yer almış bu yönüyle de bölgesel ve toplumsal kalkınmaya da katkı sağlamıştır (Kodaman, 1988:1-2). Osmanlı döneminde; eğitim, sağlık, sosyal güvenlik gibi kamu hizmetleri vakıflar üzerinden yürütülmekteydi ve sosyal sorumluluk o zamanlarda işletmelerin yapmış oldukları bağış ve hayırseverliklerden ibaretti. Resmi verilerce 19.yüzyıl başlarında 15.000'den fazla vakıf bulunmaktaydı (Uysal, 2007:17). Günümüzde de toplumun işletmelerden bir beklenti içerisinde olması neredeyse her işletmenin bünyesinde vakıflar oluşturarak sosyal sorumlulukları vakıflar aracılığı ile yapması geçmişten gelen bir özelliğimizdir.

Ahilik Teşkilatı: Kelime anlamı olarak;“ Kökleri eski Türk törelerine dayanan ve Anadolu’da yüksek bir gelişim gösteren esnaf, zanaatçı, çiftçi vb. bütün çalışma kollarını içine alan ocak” (Türk Dil Kurumu Güncel Sözlük) geçmektedir. Ahilikle, 13.yüzyılda Anadolu’da: Sosyal sorumluluk, kaliteli üretim yapma, doğruluk, dürüstlük, ihtiyaç sahibini gözetme, çalışmaya, alın terine, bilgiye ve ustalığa saygı gibi temel ilkeler doğrultusunda esnafların bir araya gelerek ekonomik katkıların yanında ahlaka dayalı işleyişi ile sürdürülebilir bir sosyal yapı organize edilmeye çalışılmıştır (Aydemir ve Ateş, 2011: 170-171). Ayrıca ahilik, ustaların yanında çalışanların haklarına önem vermiş, onların eğitilmesi, mesleği öğrenmesi ve gelişmesi amacıyla bunu yapmayana cezai bir takım yaptırımlar uygulanmıştır. Ahilik sistemi ile tüketicilerin kaliteli ve uygun hizmet alması, haksız rekabetin önüne geçilmek istenmesi, kaynakların verimli kullanılması gibi uygulamalar kurumsal sosyal sorumluluk anlayışının temellerini oluşturmuştur (Ekinci, 2014:13).

Lonca Teşkilatı: Osmanlı imparatorluğu döneminde temelini ahilik teşkilatından alan gayrimüslim tüccarların da yer aldığı, toplum yararına kurulmuş olan mesleki sivil oluşumdur. Teşkilatın kuruluş amacı üye esnafları korumak olsa da; ürünlerin kalitesini denetlemek, üreticiler ve tüketiciler arasındaki anlaşmazlıkları çözümlenmek gibi amaçları vardır. Hiyerarşik bir yapıda olan teşkilat, gerektiğinde esnafları cezalandırarak işlem görmüştür. Loncalar, sadece ticari bir teşkilat olmayıp sosyal, kültürel bir yapılanma şekliyle de günümüz iş etiği ve iş ahlakının temellerini oluşturmaktadır.

Türk tarihi boyunca çeşitli oluşumlarla birlikte Anadolu’da hayırseverlik olgusu ile sosyal sorumlulukların farkındalığı hep var olmuştur. Fakat 1900’lü yıllara gelirken Osmanlı İmparatorluğu’nda vakıfların ve loncaların günümüz şekliyle KSS’ye benzer faaliyetleri olsa da hedeflenen sonuçlara tam olarak ulaşamamıştır. Çünkü dönemin aktörlerinin hakim anlayışı hayırseverliktir. Anlaşıldığı üzere hayırseverlik kuramsal çerçevede incelendiğinde KSS anlayışının özel bir kısmıdır. Dolayısıyla Türk tarihi boyunca KSS’den ziyade hayırseverlik söz konusu olmuştur. KSS’nin benimsenmesi açısından insani yardım odaklı olan hayırseverlik olgusunun toplum kültürüne yerleşmiş olması ve ülkede KSS gelişimindeki birikimi inkar edilemez bir gerçektir (Alakavuklar, Kılıçaslan, Öztürk, 2009:115-116).

Akademik literatür incelendiğinde ülkemizde KSS; 20.yy başlarında imparatorluğun dağılışı, cumhuriyetin ilanı sonrasında ülke içindeki politik, siyasi ve ekonomik sebeplerden dolayı gelişme gösterememiştir. 1960'larda tekrar gündeme alınmış, ortaya çıkan eserler genelde tanımlayıcı olarak ortaya çıkmış ve bu şekilde devam etmiştir. Daha sonralarda ise KSS kavramsal olarak ele alınmış, kurumların KSS'yi nasıl yorumlayıp uyguladıklarını, paydaşların bakış açıları konularına odaklanarak günümüz KSS'sini şekillendiren halini almıştır (Ceritoğlu,2009:47-51).

Uygulamaya baktığımızda 1980'li yıllarda Türkiye'de piyasa ekonomisine geçiş ve küreselleşme ile birlikte o dönem ülkemiz kurum ve kuruluşları piyasalarda rekabet gücü kazanmak, piyasalarda tutunabilmek için kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerine yönelmiştir (Cemek,2014:70).

Türkiye'de KSSP faaliyetlerinde gelişiminin sebebi çok uluslu şirketlerin ülkedeki tedarikçilere sosyal sorumluluğu zorunlu tutmasıdır (UNDP). Ülkeye dış piyasalardan sermaye ve yatırımcıları kendi pazarlarına çekmek ve uluslararası ticari faaliyetlerde bulunmak amacıyla çeşitli düzenlemelere gidilmiş ve bu kapsamda Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği kurulmuştur. TKYD 2003 yılından itibaren ülkemizdeki çalışma grupları (Sermaye piyasası çalışma grupları, Aile şirketleri çalışma grupları, STK çalışma grupları, Yönetim kurulu çalışma grupları), eğitim programları ve ihtisas programları (hissedarlar, veliahtlar, bağımsız yönetim kurulu üyeleri), seminerler ve panellerle; adillik, şeffaflık, hesap verilebilirlik ve sorumluluk ilkelerini kurum ve kuruluşlara anlatma amacıyla kurulmuş bir sivil toplum kuruluşudur (www.tkyd.org).

Türkiye'de ilk değişiklikler yapıldıktan sonra 2005 yılında Sermaye Piyasası Kurulu tarafından kurumsal yönetim ilkeleri hazırlanmıştır. Kurumların KSS'leri; çevreye, tüketiciye, kamu sağlığına ilişkin düzenlemeler şeklinde şeffaf, etik, çalışanın sosyal haklarına özen gösteren; her türlü rüşvet, irtikâp gibi tüm yolsuzluklara karşı çıkan ve bunları kamuya açıklar şeklindedir (www.spk.gov.tr). 2006 yılında OECD tarafından yayımlanan Türkiye raporunda; Türk kurum ve kuruluşlarının yıllık faaliyet raporlarına göre ticari faaliyetlerinin yanında kâr amacı güdülmeden yürüttükleri sosyal sorumluluk faaliyetlerine, hayırseverliklerine yer verdiklerini belirtmiştir (OECD Economic Surveys,2006).

Türkiye’de 2005 yılında 1415 olan KSS haberleri sayısı bir sonraki yılda 2272’ye yükselerek neredeyse iki katına çıkmıştır. 2005 yılında Capital Dergisi tarafından başlatılan KSS liderleri raporlarında listedeki kurumların özel sektörden olmaları ülkemiz KSS faaliyetlerinin sürükleyici konumunda özel sektör kurumlarının olduğu gerçeğini yansıtmaktadır.

KSS bilincinin oluşması sonucu kurulan, 2008 de Avrupa Birliği tarafından kabul edilen ve CSR Europe (KSS Avrupa) ile işbirliği içinde olan Türkiye Kurumsal Sosyal Sorumluluk Derneği, 2008 yılında Türkiye hakkında rapor oluşturmuştur. Raporda öne çıkan değerlendirmelere göre; ülkemizdeki kurumlar KSSP uygulamalarında sponsorluklara ve STK’larla ortak projelerine ağırlık vermektedir. Kurumlar, belirledikleri projelerde görece daha basit çevresel ve sosyal konuları ele alırken kurumsal itibarlarını oluşturmak ve güçlendirmek için KSSP’yi bir araç olarak görmektedirler. KSS’nin gelişimine etki eden ÇUŞ pozitif katkılarına devam etmektedirler. Türkiye’de KSS ile ilgili doğrudan bir yasa yoktur fakat çeşitli yasalarda sosyal sorumluluğun unsurları yer almaktadır. Anayasamızın 172. Maddesinde güvence altına alınan tüketicinin korunması kanunu ve çeşitli kanunlar ile KSS ilişkilendirilmiştir ve Türkiye Sosyal Sorumluluk raporunda yer verilmiştir (Türkiye’de Kurumsal Sosyal Sorumluluk Değerlendirme Raporu, 2008).

Günümüzde kurumların KSSP uygulamalarında bulunma motivasyonları ülkemizin ekonomik, sosyal ve politik yapısında gerçekleşen değişimlere paralel olarak kurumsal değişimin bir sonucudur. Ülkemiz modernleştikçe, endüstrileştikçe ve küresel ekonomi ile bütünleştikçe kurumların, hayırseverlik yaklaşımı üzerinden; içselleşerek, planlanarak ve uzun dönemli olarak KSS faaliyetlerini kurumsallaştırmışlardır (Alakavuklar, Kılıçaslan, Öztürk, 2009:132-133).

2.2.Kurumsal Sosyal Sorumluluk Projelerin Kapsamı ve Özellikleri

Küresel rekabetin geçmişe göre daha yoğun olduğu günümüzde kurumlar, toplumların beklentilerini karşılamak ve sosyal haklarını korumak amacıyla sosyal sorumluluk projeleri yapmaktadırlar. Bu kurumlar küresel platformdan yok olmamak amacıyla uzun dönemde kâr elde ederken, sosyal bir amaca hizmet etmeyi isterler. Sosyal

sorumluluk projeleri, kurumun sosyal bir amaç veya sosyal bir soruna, karşılıklı etkileşim için pazarlama aracı olarak tanımlanmaktadır.

21. yüzyılda kurumsal sosyal sorumluluk projeleri, işletmeler, tüketiciler, yatırımcılar açısından çok önemli bir yere sahiptir. KSSP sosyal sorunların amacına uygun bir şekilde çözüme ulaşması, uzun dönemli ve stratejik olmasını gerektirmektedir (Sönmez, 2014:35). Lawrence Parnell, KSSP ile ilgili şöyle söylemiştir (Parnell,2007): “KSS iyi yürekli olmakla ilgili değil, bu bir risk yönetimidir. Bugün dikkate almazsanız, ilerde var olamazsınız.” Kurumlar başarı elde ettikleri sosyal sorumluluk projelerini uzun vadeli ve devamlı olarak görüp geliştirip yenilemelidirler. Bu projeler, günü birlik sosyal aktivitelerle karıştırılmamalıdır. Sosyal sorumluluk projeleri istikrarlı ve sürekliliği olan bir toplumsal bütünleşme olmalıdır (Harman, 2010:39-40).

Son zamanlarda kurumlar, her türlü sanatsal, sportif, eğitimsel, kültürel ve sanatsal projeleri sosyal sorumluluk adı altında desteklemektedir. Sosyal sorumluluk projeleri sadece mali destek olarak görülmemeli, kurumların iş felsefeleri ile birleşmeli, süreçlere yansıtılmalı ve paydaşlar tarafından da sahip çıkılmalıdır (Sönmez, 2014:37).

Türkiye’de toplum tarafından sosyal sorumluluk projelerine karşı hassasiyet her geçen gün artmakta ve tüketim alışkanlıklarına etki etmektedir. Bu yüzden kurumlar eğitim, sağlık ve çevresel alanda çeşitli sosyal sorumluluk projeleri ortaya koymakta ve hedef pazarındaki tüketicilere ulaşmaya; hem toplumsal fayda hem de kurum adına pozitif bir imaj etkisi bırakmaya çalışmaktadır.

Kurumsal sosyal sorumluluk projelerinin özellikleri belirgin olmamakla birlikte projelerin toplumsal bir soruna fayda sağlaması, uzun vadeli planlanması, direkt olarak ticari amaç gözetilmemesi ve lansmanının yapılması olarak sıralanabilmektedir (Özden, 2008:58-59). Kurumlar projeleri belirlenmeden önce toplumun ihtiyaçlarını tespit etmeli ve ona göre bir sosyal sorumluluk altına girmelidirler. Çünkü ihtiyaçlarına yönelik yapılan sosyal sorumluluk projeleri, toplumun beklentilerini karşıladığı için toplum tarafından istekle karşılanarak hem ticari olarak hem sosyal fayda olarak daha verimli bir hale gelir.

Sosyal sorumluluk projelerinin etkin ve verimli olmaları için, kurumların gündelik faaliyetleri ile bütünleşen bir sosyal sorumluluk, tüm paydaşların etkin katılımı, kurum yönetimlerinin sosyal sorumluluk ile ilgili kararları desteklemeleri, etik değerlere ve kanunlara gereken uyumun gösterilmesi gerekmektedir (Sönmez, 2014:38).

Kurumların yaptıkları sosyal sorumluluk projelerinin yanında, talep sonucu oluşan mal ve hizmetlerin etik bir şekilde üretilmesi ve teslimi tüketici sadakati oluşturarak rekabet avantajı sağlamaktadır.

2.3.Kurumsal Sosyal Sorumlulukla İlgili Proje Türleri ve Başarı Koşulları

Kurumların sosyal girişimleri; sosyal amaçlı teşvikler, sosyal amaçla ilişkili pazarlama, hayırseverlik, toplum gönüllülüğü temalı; sponsorluk anlaşmaları, eğitim çalışmaları, çevresel çalışmalar, sosyal ve kültürel çalışmalar şeklinde sınıflandırılabilir (Sönmez, 2014:20).

Kurumların KSSP'lerinde başarılı olmaları için çeşitli koşulların sağlanması gereklidir (Sönmez, 2014: 39-40). Bunlar:

- ✓ Kurumlar, toplumsal duyarlılıklara ve ihtiyaçlara uygun sosyal sorumluluk projeleri belirlemeleridir.
- ✓ Belirlenen projelerin kurum faaliyet alanlarıyla da uyumlu olması gereklidir.
- ✓ Seçilen projenin konusu uzun vadeli, sürdürülebilir, evrensel ve yenilikçi fikirlere sahip olmalıdır.
- ✓ Sosyal sorumluluk projesi belirlenirken özgün olunmalı, taklitten kaçınılmalıdır.
- ✓ Seçilen proje konularının sayısının fazla olması, tüketicinin marka ve proje ile bütünleşmesi açından o kadar zor olmaktadır. Projeler yeteri kadar olmalı ve net olmalıdır.
- ✓ Uygulanan proje başarı sağlasa bile doğru ve etkin iletişime önem verilmeli kuruma değer katması amacıyla sürekliliği sağlanmalıdır.
- ✓ Üst düzey yönetimin projelere sahip çıkması gereklidir.
- ✓ Etkinlik, ölçme ve değerlendirme uygulamalarının yapılması gereklidir, bunun için gerekli ölçme ve raporlama sistemleri geliştirilmelidir.

2.4.Kurumsal Sosyal Sorumluluk Projelerinin Uygulama Yöntemleri

Başarıya götürecektir bir Sosyal Sorumluluk Projesi yapmak isteyen kurum literatürde yer alan üç farklı yöntemle gerçekleştirebilir.

Gönüllü Kuruluşlarla Beraber (STK): Resmi kurumların dışında kalan ve bunlardan bağımsız olarak toplumda bireyler ve devlet arasında yer alan kâr amacı gütmeyen gönüllü kuruluşlarla KSSP yapılabilir. Kurumlar kendi faaliyet alanlarına uygun STK aracılığı ile projelerini gerçekleştirebilir.

Doğrudan Sosyal Amaca Yönelme: Kurumlar kendi faaliyet alanlarına uygun olarak toplumun ihtiyaçlarına yönelik belirleyecekleri bir alanda STK veya herhangi bir kuruluştan yardım almaksızın tek başına da KSSP gerçekleştirebilirler.

Karma Yöntem: Bu yöntemde ise kurumlar kendi bünyelerinde kurmuş oldukları dernekler ile etkinlik düzenlerken STK'larla birlikte sosyal sorumluluk projesi geliştirmektedir.

2.5.Kurumsal Sosyal Sosyal Projeleri Uygulamasında Türk Vergi Mevzuatında Yer Alan Düzenlemeler

Türkiye'de KSSP ile ilgili doğrudan bir yasa yoktur fakat çeşitli kanunlarda KSS uygulamalarına değinilmiştir. Vergi mevzuatında KSS projelerine değinilmesi, kaynakların atıl kalmaması amacıyla önem teşkil etmektedir.

Ülkemizdeki yasal zorunluluğu olan KSS uygulamalarına ilişkin harcamalar vergi matrahından indirilmektedir. Fakat hayırseverlik anlamında yapılan KSS uygulamalarının tamamında bu indirim uygulanmamaktadır. Gelişmiş ülkeler ve bizim gibi gelişmekte olan ülkelerde sosyal sorumluluk faaliyetlerinde devletin rolü üç şekilde olmaktadır. İlk yöntem; sosyal sorumlulukların kanunlarla yapılması zorunlu hale getirilir. İkinci yöntem; gönüllü kuruluşlar ile kurumların hür iradelerince olurken son yöntem ise Türkiye'de olduğu gibi iki yöntemin karması şeklinde olmaktadır (Polat, 2016:47).

Kurumlar Vergi Kanunu (KVK) ve Gelir Vergisi Kanunu'nda (GVK) ki "İndirimler" bölümü ve indirimler kısmındaki KDV istisnaları ile birlikte diğer vergi kanunlarındaki azda olsa KSS uygulamalarına yönelik indirim ve istisnalar Türkiye'de kanun ve mevzuatlarda yer alan KSS faaliyetlerine teşvik olarak yer alır.

Devlet hangi sosyal sorumluluk faaliyetlerinin özel sektör aracılığı ile yapılması gerektiğini bildirmeli ve KSSP faaliyetlerini kamu yararını gözetmek amacıyla hukuki ve ekonomik esasları belirleyerek yönlendirme yapması gerekmektedir. Çünkü BM Türkiye Koordinatörlüğü ve BM Kalkınma Programı (UNDP) tarafından yayımlanan Türkiye’de KSS değerlendirme raporunda “bütünlüklü bir strateji belirlenerek KSS’nin sürdürülebilirliğini mümkün kılmak için devletin KSS politikalar oluşturmaya ve sürece dahil olmasına ihtiyaç duyulduğu” belirtilmiştir (Sadioğlu, Turgut, Öktem 2017:107). Mesela devlet; küresel düzenlemeler ve standartlar çerçevesinde belirtilmiş olan SA8000 standardını almak isteyen kuruma yönelik, yaptığı harcamalarının, giderlerinin tebliğ edilmesi sonucu vergi matrahından indirimini sağlayabilir. Bu düzenlemeyi yapan devlet, kurumlara sağlamış olduğu hukuki düzenleme ile sosyal sorumluluk alanında yatırım yapılması sağlamış olacak ve sosyal devlet anlayışına uygun hareket etmiş olacaktır. Diğer taraftan devlet, kurumların sosyal sorumluluk anlamında taahhüt ettikleri faaliyetlerini yerine getirmediklerinde yasal ve cezai yaptırım uygulamalıdır.

Kurumlar yaptıkları sosyal sorumluluk faaliyetlerinden dolayı ödül almaları veya eksik kaldıkları sosyal sorumluluk faaliyetlerinden dolayı da ceza almaları gerekecektir. Kurumlara ödül olarak en büyük devlet teşviki vergi mevzuatı noktasında olacaktır. Bu sebeple ülkemizde vergi KSS’nin bir aracı haline gelecektir. Sarıkaya’nın (2008:216) yapmış olduğu araştırmada; Türkiye’de KSS faaliyetinde bulunmak isteyen paydaşların önceliklerinde yasal sorumluluklar olduğunu tespit etmiş ve onları KSS uygulamaya iten en büyük etkenin yasalar olduğunu dile getirmiştir. Hem kamu hem özel sektördeki kurumlar, KSSP’ni vergi perspektifinden bakılarak stratejik ve uzun vadeli olarak planlama yapabilirler (Polat, 2016:48-49).

Türkiye’de böyle vergisel destek ve teşvikler bazı sebeplerle uygulanamamaktadır. Bunun nedenine bakıldığında vergiden kaçınmanın önemi ortaya çıkmaktadır. Vergiden kaçınma tanım olarak mevzuatta belirtilenlerle veya kanundaki bir açıktan yararlanarak kanunlara karşı gelmeden matrahtan indirim yapılması anlamına gelmektedir. Yani kanunen yanlış bir davranış olmadığı anlaşılmaktadır. Devlet bunları özellikle küreselleşmenin etkisi ile sermaye çekmek amacıyla kurumlara teşvik olarak sunmaktadır. Ülkeye sermaye çekmenin fırsat maliyetini vergisel gelirler olarak belirlemektedir. Fakat KSS raporlarında kurumlara vergisel anlamda hiçbir düzenleme bulunmamaktadır. Bu durumda Türkiye’deki

KSSP faaliyetinde bulunmanın en etkili faktörü olan vergisel düzenlemeler böyle teşviklerle geri planda kalmaktadır. Bunun önüne geçmek için tabii ki de özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler için önemli dinamiklerden olan sermaye geçişlerini sekteye uğratacak teşvikleri kaldırmak değil ama en azından Sikka'nın aktardığı gibi "KSSP uygulamaları ile dolaylı olarak vergi yüküne katlanmaları iyi bir seçenek" olabilir (Sikka, 2010-166).

Türkiye vergi mevzuatında KSSP uygularken ya da harcamalar yapılırken yer alan indirimlere ve istisnalara değinilecek sonrasında ise ülkemizde yer alan ve KSS paydaşlarını ilgilendiren kanunlara değinilecektir.

Kurumlar vergisi, gelir vergisi, katma değer vergisi, özel tüketim vergisi, damga vergisi, emlak vergisi gibi Türk vergi sisteminde yer alan vergilerin doğrudan veya dolaylı olarak KSS uygulamalarında kullanılacak düzenlemeler şu şekilde sıralanabilir:

Kurumlar Vergisi Kanunu (KVK) ve Gelir Vergisi Kanunu (GVK)'nda yer alanlar:

Kurumlar Vergisine; 5520 sayılı KVK 1.maddesinde; sermaye kurumları, iktisadi kamu kuruluşları, dernek veya vakıflara ait iktisadi işletmeler, iş ortaklıkları ve kooperatiflerin kurum kazançlarından dolayı mükelleftirler. İller Bankası A.Ş. 'de kurumlar vergisine tabii bir kurumdur.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu 1. ve 2. maddesinde yer alan; gerçek kişilerin bir takvim yılı içerisinde elde ettiği; Ticari kazanç, zirai kazanç, ücretler, serbest meslek kazançları, gayrimenkul sermaye iratları, menkul sermaye iratları, diğer kazanç ve iratların safi tutarları olarak belirlenmiştir. Çalışmam sadece ticari kazançlar dikkate alınarak hazırlanmıştır.

KVK ve GVK da yer alan KSSP kapsamında ki muafiyetler ve istisnalar şu şekilde yer almaktadırlar.

✓ Kurum Kazancından İndirilebilecek Bazı Harcamalar

Kurumlar Vergisi Kanunu 10. Maddesinde yer alan ve kurum kazancından sırasıyla yapılacak indirimler düzenlenmiştir.

Ar-Ge İndirimi: KVK'nın 10/1-a ve GVK 89/9 maddelerine göre, mükellefler kurum bünyesinde yaptıkları münhasıran yeni teknoloji ve bilgi arayışına yönelik araştırma ve geliştirme harcamaları tutarının %100'nü AR-Ge indirimi olarak kurumlar vergisi matrahının tespitinde; beyanname üzerinde ayrıca gösterilmek koşuluyla kurumlar vergisi matrahından indirilecektir. Ayrıca dönem kazancının yetersizliği söz konusu olursa bir sonraki dönem kazancından indirim yapılabilecektir. Bu indirim kurumların ekonomik sorumlulukları çerçevesinde ele alınıp kaynaklarını daha verimli kullanmaları ve KSSP'ler için bütçe ayırabilmeleri açısından önemlidir (Kurumlar Vergisi Kanunu ve Gelir Vergisi Kanunu,2006-1961).

Sponsorluk Harcamaları: Kurum hedefleri için sosyal, kültürel ve sportif alanlarda gelişime ihtiyaç duyulan alanlarda kişi ya da organizasyonlara nakdi veya araç-gereç(ayni) desteği sağlayabilir. Pazarlama alanında bir KSSP faaliyeti olarak kabul edilebilir (Polat,2016:52). Sponsorlukla ilgili olarak KVK'nın 10/1-b ve GVK'nın 89/8 maddelerinde yer alan; yapılan sponsorluk anlaşmalarında amatör spor dalları için tamamı, profesyonel spor dalları için ise %50'si, kurumlar vergisi matrahında indirilebilmektedir (Kurumlar Vergisi Kanunu ve Gelir Vergisi Kanunu,2006-1961).

Bağış ve Yardımlar: İlgili madde kapsamında indirim sağlanan yardım bağışlar şu şekildedir:

- Kurum kazancının %5'i ile sınırlı bağış ve yardımlar: “KVK'nın 10/1-c maddesinde, genel ve özel bütçeli kamu idarelerine, il özel idarelerine, belediyelere ve köylere Bakanlar Kurulu tarafından vergi muafiyeti tanınan vakıflara ve kamu yararına çalışan dernekleri ile bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde bulunan kurum ve kuruluşlara makbuz karşılığında yapılan bağış ve yardımların toplamının o yıla ait kurum kazancının %5'ine kadar olan kısmı kurumlar vergisi matrahının tespitinde; kurumlar vergisi beyanamesi üzerinde ayrıca gösterilmek şartıyla kurum kazancından indirilir. İndirilmeyen kısım ise diğer yıla aktarılmaz. Aynı şekilde GVK'nın 89/4. Maddesinde aynı şekilde gelir vergisi matrahından indirim yapılmaktadır” (Kurumlar Vergisi Kanunu,2006).
- Eğitim ve Sağlık tesisleri ile dini tesislere ilişkin bağış ve yardımlar: KVK'nın10/1-ç maddesinde; “Genel ve özel bütçeli kamu idarelerine, il özel idarelerine, belediyelere ve köylere, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara ve kamu yararına çalışan dernekler ile bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetinde bulunan kurum ve kuruluşlara makbuz karşılığında yapılan bağış ve yardımların toplamının o yıla ait kurum kazancının %5'ine

kadar olan kısmı bağışlanan okul, sağlık tesisi, 100 yatak kapasiteden az olmamak şartıyla öğrenci yurdu ile çocuk yuvası, yetiştirme yurdu, huzur evi, bakım ve rehabilitasyon merkezi ile mülki idare amirleri izni ve denetimine tabi olarak yaptırılacak ibadethaneler ve Gençlik Spor Bakanlığına ait gençlik merkezleri ile gençlik ve izcilik kamplarının inşası dolayısıyla yapılan harcamalar veya bu tesislerin inşası için bu kuruluşlara yapılan her türlü yardım ve bağışlar ile mevcut tesisin faaliyetlerine devam edilebilmesi için yapılan her türlü nakdi/ayni bağış ve yardımların tamamı kurum kazancından indirilebilir. Aynı şekilde GVK'nın 89/5 maddesince yukarıda belirtilen harcamalar gelir vergisi matrahından tamamı indirilebilecektir” (Kurumlar Vergisi Kanunu, 2006)

- **Kültür ve turizm amaçlı bağış ve yardımlar:** “KVK'nın 10/1-d maddesince; genel ve özel bütçeli kamu idareleri, il özel idareleri, belediyeler ve köyler, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler ile bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetinde bulunan kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan veya Kültür ve Turizm Bakanlığınca desteklenen ya da desteklenmesi uygun görülen harcamalar ile makbuz karşılığında yapılan yardım ve bağışların tamamı kurumlar vergisi matrahından indirim yapılabilecektir. Aynı şekilde GVK'nın 89/7 maddesince aynı şekilde gelir vergisi matrahından tamamı indirilebilmektedir” (Kurumlar Vergisi Kanunu,2006)
- **Başbakanlık ve BK tarafından başlatılan yardım kampanyaları:** “KVK'nın 10/1-e ve GVK'nın 89/10 maddelerince; başlatılan yardım kampanyalarına makbuz karşılığı yapılan ayni ve nakdi bağışların tamamı kurum ve gelir kazançlarından indirilebilir” (Kurumlar Vergisi Kanunu,2006).
- **Türkiye Kızılay Derneğine ve Türkiye Yeşilay Cemiyetine yapılan bağış ve yardımlar:** KVK'nın10/1-f ve GVK'nın 89/11 maddelerince; “iktisadi kurumlar hariç Türkiye Kızılay Derneğine ve Türkiye Yeşilay Cemiyetine makbuz karşılığı yapılan nakdi bağış ve yardımların tamamı indirim konusu yapılabilir. Fakat yapılan ayni yardım ve bağışların ise kazançların %5'i ile sınırlandırılmıştır” (Kurumlar Vergisi Kanunu ve Gelir Vergisi Kanunu,2006-1961).

✓ Vakıf Üniversiteleri Bünyesinde Faaliyet Gösteren Sağlık Kurumlarının Muafiyeti

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 56/6. Maddesince; üniversitelerin ve ileri teknoloji Enstitülerinin genel bütçeye dahil kamu kurum ve kuruluşlarına tanınan mali muafiyetler, istisna ve diğer mali kolaylıklarından aynen yararlanacağı, ek 7. Maddesinde de vakıflarla kurulacak yüksek öğretim kurumlarının 56. Maddede yer alan mali kolaylıklardan, muafiyet ve istisnalardan aynen yararlanacakları hükmü yer almaktadır. Devlet üniversiteleri ve vakıf üniversiteleri tarafından kurulan sağlık kurumları KVK'nın 4. Maddesi (b) bendin kapsamında kurumlar vergisinden muaftır (Yükseköğretim Kanunu,1981)

✓ Eğitim Tesisleri ile Rehabilitasyon Merkezlerinin İşletilmesinden Elde Edilen Kazançlara İlişkin İstisna

KVK'nın 5/1(-1) Maddesince; “okul öncesi eğitim, ilköğretim, özel eğitim ve orta öğretim özel okulları (01/01/2017 tarihinden itibaren faaliyete başlayan özel kreş ve gündüz bakımevlerine uygulanmak üzere) özel kreş ve gündüz bakımevleri ile BK tarafından vergi muafiyeti tanınan vakıflara veya kamu yararına çalışan derneklere bağlı rehabilitasyon merkezlerinin işletilmesinden, ilgili Bakanlığın görüşü alınmak suretiyle Maliye Bakanlığının belirleyeceği usuller çerçevesinde beş hesap dönemi itibariyle elde edilen kazançların kurumlar vergisinin istisnalarındandır” (Kurumlar Vergisi Kanunu,2006).

GVK'nın 20. Maddesince; “okul öncesi eğitim, ilköğretim, özel eğitim ve orta öğretim özel okullarının (01/01/2017 tarihinden itibaren faaliyete başlayan özel kreş ve gündüz bakımevlerine uygulanmak üzere) kreş ve gündüz bakımevlerinin işletilmesinden elde edilen kazançlar beş vergilendirme dönemi gelir vergisi dışındadır” (Gelir Vergisi Kanunu,1961).

Devlet hem KVK hem de GVK da belirtilen vergi muafiyetleri ile kurumlara bu alana teşvik etmekte ve bu alana yönelen kurumlarında KSSP uygulamış olmaktadır.

✓ İndirimli Kurumlar Vergisi

KVK'nın 32/A Maddesince, “teşvik belgesi yapılan yatırımlardan elde edilen kazançlara uygulanan kurumlar vergisinin %20 - %80 arasında değişen oranlarda indirim yapılmaktadır” (Kurumlar Vergisi Kanunu,2006). Özellikle geri kalmış olan bölgelerimiz için bölgesel kalkınma anlamında KSS açısından güzel ve teşvik edici bir kanun maddesidir.

Katma Değer Vergisi (KDV) Kapsamında Yer Alan KSS Düzenlemeri:

Dolaylı bir vergi türü olan KDV vergi sisteminin önemli araçlarından. Harcamalar üzerinden alınan KDV ile ilgili KSS anlamında çeşitli uygulamaların olduğu belirlenmiştir. Bunlar:

- Özel Okular ve Üniversiteler tarafından Bedelsiz Olarak Verilen Eğitim ve Öğretim Hizmetleri ile Öğrenci Yurtları Tarafından Bedelsiz Olarak Verilen Yurt Hizmetlerinde İstisna:

KDVK'nın 17/2-b Maddesine; “özel okullarca bedelsiz verilen eğitim ve öğretim hizmetlerinde ilgili dönemdeki kapasitelerinin %10'u, öğrenci yurtları tarafından bedelsiz verilen yurt hizmetlerinde ilgili dönemdeki kapasitelerinin %10'u, üniversite ve yüksekokullarda %50'si oranları aşmamak kaydıyla, sunmuş oldukları bedelsiz eğitim ve öğretim hizmetleri KDV'den istisnadır” (Katma Değer Vergisi Kanunu,1985).

- Fakirlere Yardım amacıyla Gıda Bankacılığı Faaliyetinde Bulunan Dernek ve Vakıflara Bağışlanan Bazı Malların Tesliminde İstisna:

KDVK'nın 17/2-b Maddesine; “fakirlere yardım amacıyla gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan dernek ve vakıflara Maliye Bakanlığı'na belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bağışlanan gıda, temizlik, giyecek ve yakacak maddelerinin teslimi KDV'den istisnadır” (Katma Değer Vergisi Kanunu,1985).

- Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu Kapsamındaki İşlemlerde İstisna:

KDVK'nın 17/2-d Maddesine; “2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamındaki tescilli taşınmaz kültür varlıklarının rölöve, restorasyon ve resitüsyon projelerine münhasır olmak üzere, bu projelendirmelerden yararlananlara verilne mimarlık hizmetleri ile projelerin uygulanması kapsamında yapılacak teslimler KDV'den istisnadır” (Katma Değer Vergisi Kanunu,1985).

- Metal, Plastik, Kağıt vb. Atıkların Teslimi:

KDVK'nın 17/4-g Maddesince; “metal, plastik, lastik, kauçuk, kağıt, cam hurda ve atıkların teslimlerinde KDV uygulanmaz” (Katma Değer Vergisi Kanunu,1985).

- Engellilerin Kullanımına Mahsus Araç ve Gereçlerin Tesliminde İstisna:

KDVK'nın 17/4-s Maddesince; “engellilerin eğitimleri, meslekleri, günlük yaşamaları için özel olarak üretilmiş her türlü araç-gereç (göreme engellilerin kullandıkları baston, yazı makinası, kabartma klavye, ortopedik engellilerin kullandıkları tekerlekli sandalye, ortez-protez gibi cihazlar) ve özel bilgisayar programlarının teslimi KDV'den müstesnadır” (Katma Değer Vergisi Kanunu,1985).

- Patentli veya Faydalı Model Belgeli Buluşa İlişkin Gayri Maddi Hakların Kiralanması, Devri veya Satılması İşlemleri İstisnası:

KDVK'nın 17/4-z Maddesince; “5520 sayılı KVK 5/B maddesi kapsamındaki araştırma ve geliştirme, yenilik ile yazılım faaliyetleri neticesinde ortaya çıkan patentli veya faydalı model belgeli buluşa ilişkin gayri maddi hakların kiralanması, devri veya satışı KDV'den istisnadır” (Katma Değer Vergisi Kanunu,1985).

- Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Verilen Teslim ve Hizmetleri İstisnası:

KDVK'nın geçici 20/1. Maddesince; “4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununa göre teknoloji geliştirme bölgesinde ve ihtisas teknoloji geliştirme bölgesinde faaliyette bulunan girişimcilerin kazançlarının gelir veya kurumlar vergisinden istisna bulunduğu süre içinde münhasıran bu bölgelerde ürettikleri ve sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, mobil ve askeri komuta kontrol uygulama yazılımı şeklinde teslim ve hizmetleri 31/12/2023 tarihine kadar KDV'den istisnadır” (Katma Değer Vergisi Kanunu,1985).

- Milli Eğitim Bakanlığına Bilgisayar ve Donanımlarının ve Bunlara İlişkin Yazılımların Teslimi İstisnası:

KDVK'nın geçici 23. Maddesince; “Milli Eğitim Bakanlığı'na bilgisayar ve donanımlarının bedelsiz teslimleri ile bunlara ilişkin yazılım teslimi ve hizmetleri, bu mal ve hizmetlerin bağış yapacak olanların teslim ve ifası 31/12/2020 tarihine kadar KDV'den müstesnadır” (Katma Değer Vergisi Kanunu,2006).

Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) Kapsamında Yer Alan KSS Düzenlemeri:

4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) Kanunu'nun 1. Maddesinde; "IV sayılı listede yer alan ürünlerin ithalatı veya imal ya da inşa edenler tarafından tesliminin ÖTV'nin konusuna girdiği belirlenmiş ve listedeki malların kamu idarelerine bedelsiz olarak teslimi ÖTV'den müstesnadır" (Özel Tüketim Vergisi Kanunu,2002). Bu çerçevede KSS kapsamında yapılan bağışların ÖTV'den müstesna olduğu ortaya çıkmaktadır. Ayrıntılı olarak ÖTV Genel Tebliği'nin 7.3.2 bölümünde yer almaktadır.

Emlak Vergisi Kapsamında Yer Alan KSS Düzenlemeri:

1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu'nun 4. Maddesinde birkaç bent hariç adı geçen kurumların binaların kiraya vermemek şartıyla bina vergisinden daimi olarak muaf tutulmuştur. 4. Maddenin (m) bendinde Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara ait binalar (Vakıf senedindeki cihete tahsis edilmek şartıyla) ile organize sanayi bölgeleri, serbest bölgeler, endüstri bölgeleri, teknoloji geliştirme bölgeleri ve sanayi belgelerinde yer alan binalar muaf tutulmuştur. 5. Maddenin (e) bendinde Planlama Teşkilatınca tespit edilen geri kalmış bölgelerde inşa edilen sınai tesisler, inşalarının sona erdiği yılı takip eden bütçe yılından itibaren 5 yıl süre ile geçici muafiyetten faydalanırlar. Aynı maddenin (f) bendinde ise organize sanayi bölgeleri ile sanayi ve küçük sanat sitelerindeki binalar, inşalarının sona erdiği tarihi takip eden bütçe yılından itibaren 5 yıl süre ile geçici muafiyetten yararlanırlar. (Emlak Vergisi Kanunu, 1970) Bu şekilde devlet KSS adı altında bölgesel kalkınmaya önem veren kurumlara böyle bir teşvikte bulunmuştur.

KSS ile ilişkilendirilecek çeşitli kanunlar, teşvikler, indirimler ve istisnalar belirtildiği şekilde Türk vergi mevzuatında yer almaktadır. Ayrıca çeşitli kanunlarla da KSS'yi ilgilendirdiği için kısaca değinilecektir.

4587 sayılı iş kanunu ile şirketlere engelli kişileri istihdam etme zorunluluğu getirilerek pozitif ayrımcılık uygulanmaktadır.

4077 sayılı kanun ile tüketici hakları koruma altına alınarak, tüketici tarafından alınan mal veya hizmetin alınması sonucunda karşılaşılabilecek çeşitli sıkıntılı zararlı durumlarla ilgili prosedürler yer almaktadır.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ile ihaleye katılırken kurumların sosyal güvenlik primi borcu ya da vergi borcu olmamaları koşulu getirilmiştir.

3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu ile rüşvet ve yolsuzluklarla mücadele desteklenmiş, kamuya yönelik faaliyette bulunan kişilerin de mal beyanında bulunmalarını sağlamıştır.

5346 sayılı Enerji Kanunu ile Türkiye'nin hem enerji konusunda dışa bağımlılığını azaltmak hem de sera gazı emisyonunun azaltılması amaçlanarak çevresel anlamda katkılar sağlanmak istenmiştir.

Ülkemizde KSS ile ilişkilendirebileceğimiz kanun maddeleri bu şekildedir. Türkiye'de çeşitli uygulamalar için çeşitli düzenlemelerin gelmesi gerektiğini düşünen görüşler vardır. Çünkü KSS'nin çeşitli kurumlar tarafından yapılması Ülkelerin sosyal açıdan yükünü hafifletmektedir. Özellikle de bizim ülkemizde kurumların devlet tarafından teşvik edilmesi ile KSS'lerini artırdığı tespit edildiği düşünülürse ülkemizde bu konu ile ilgili daha fazla düzenlemeler yapılması daha fazla üzerinde durulması gerekmektedir.

2.6. İller Bankası A.Ş.

Osmanlı İmparatorluğu'nun ortadan kalkması ve Kurtuluş Savaşı sonrası ülkede savaşın kalıntılarından kurtulmak, hızlı ve kapsamlı bir şekilde imar ve inşaya ihtiyaç vardı. Halkın yerel ihtiyaçlarını karşılamak için hizmetlerin merkezi hükümet tarafından eksiksiz olarak yerine getirilebilmesi kolay değildi. Özellikle mali imkânları çok kısıtlı olan merkezi hükümetten ekonomik, sosyal, kültürel kalkınma ile alt yapı hizmetlerinin gerçekleştirilmesi için kaynak beklentisi içerisinde olunması mümkün değildi. Diğer taraftan; hızla kalkınma gayreti içerisinde olan cumhuriyet yönetimi, yerel yönetimlerin altyapı sorunlarına önem gösterme gayreti içerisindeydi.

Cumhuriyet döneminde 1930'lu yıllara kadar yerel yönetimlerin altyapı yatırımlarının finansmanı özel ticari banka kredileri alınarak yapılmaya çalışılmaktaydı. Bu yıllarda ekonomideki çeşitli sıkıntıların olması kredilerin maliyetini arttırmış, faizleri

yüksek oranlara ulaştırmıştır. Ulusal bankaların ekonomideki rolü ise sınırlı ve zayıf durumda olması, özel ticari banka kredilerinin yüksek maliyetli olması ile devlete kamu kaynaklarını harekete geçirecek bir banka kurulmasının gerekliliği, zorunluluk halini almaya başlamıştı. (Doğan, 1996:28)

Mustafa Kemal Atatürk'ün talimatları ile 11 Haziran 1933 senesinde 2301 sayılı Kanunla, 15 Milyon sermaye ile Belediyeler Bankası adı altında kurulmuştur. Belediyelere yönelik etkinlik göstermiş ve banka tüzüğü gereği İl Özel İdareleri'ne ve köylere dair çalışma yapamaması, faaliyet alanının daha da genişletilmesi, kurumun hızlı büyümesi gibi nedenlerle, 29 Temmuz 1944 yılında değişikliğe uğrayarak "İller Bankası" adını almıştır (Yanaşık, 2017:79). Daha sonra ise 23 Haziran 1945 tarihinde yürürlüğe giren 4759 sayılı Kanun ile İl Özel İdarelerini, Belediyeler ve Köyleri de kapsayarak tüm yerel yönetimlere hizmet vermek amacıyla "İller Bankası Genel Müdürlüğü" kurulmuştur. Yerel Yönetimlere hizmet veren Türkiye'nin yatırım ve kalkınma bankası olan İller Bankası A.Ş. haline ise 8 Şubat 2011 tarihli Resmi Gazete de yayımlanan 6107 sayılı Kanun ile özel hukuk kurallarına tabi, özel bütçeli anonim şirket haline dönüşmüştür.

Belediyeler Bankası salt mali kaynak sağlayıcı bir yapıyla kurulmuşken, İller Bankası yatırımcılık boyutu ve yerel yönetimlerin tamamını kapsayan bir kuruma dönüşmüştür. Belediyeler Bankasının kuruluşunda kredi sağlamak tek görevidir (Doğan, 1996:28). İller Bankası şuan yerel yönetimlerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere içmesuyu şebeke ve arıtma, kanalizasyon, atıksu arıtma, derin deniz deşarjı, katı atık, harita, imar planı, kent bilgi sistemi ve üst yapı projelerini yapmakta, bu projelere finansman sağlamakta ve yerel yönetimlere teknik danışmanlık hizmeti vermekte olan ve bu kapsamda; 1.398 belediye, 51 il özel idaresi, 2 ilçe özel idaresi, 30 büyükşehir su ve kanalizasyon idaresi olmak üzere İller Bankası A.Ş. toplam 1.481 yerel yönetim birimine hizmet veren kalkınma ve yatırım bankasıdır.

2.6.1. İller Bankası A.Ş.'nin özellikleri

İller Bankası özellikleri yönünden dünyada tam olarak benzer örneği bulunmayan, tamamen Türkiye'nin içinde bulunduğu ihtiyaç ve şartların dahilinde kurulan yerel kalkınma ve yatırım bankasıdır.

Banka, yerel yönetimlerin sermaye yatırımları konusunda destek olmak amacıyla ortaya çıkmış bir finansman modelidir ve bu model Türkiye'ye özgüdür. Bu tür kuruluşların diğer ülkelerdeki modellerinin bazılarında sadece kredi sağlama fonksiyonu ön plana çıkarken, diğer bazı modellerde ise projeleri bizzat yerel yönetimler adına yapmak, yapımını denetlemek ya da yönetmek gibi işlevler ön plana çıkmaktadır.

Genel olarak yerel yönetim bankalarının, dünyadaki örneklerinin esas görevleri kredi fonksiyonu üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu tür bankalar, sadece yerel yönetimlere kısa veya uzun vadeli kredi açmakta, bunun haricinde bünyesinde teknik eleman bulunmayıp, doğrudan yerel yönetimlere yönelik yatırım faaliyetinde bulunmamaktadırlar. Bu yönüyle bu bankaların, yerel yönetimlere yönelik bir ihtisas bankası olduklarını söyleyebiliriz.

Türkiye'de ise sadece krediye dayanan bir yerel yönetim bankacılığı anlayışı yeterli bulunmamış, yerel yönetimlerin temel fonksiyonlarıyla ilgili geniş bir teknik kadroyu ve teknik imkânları bu idarelerin yararına hazır bulundurmaya da zaruri görülmüştür. Bu çerçevede İller Bankası, yerel yönetimlere hem kredi sağlamış, hem de verilen kredilerin yatırımlara dönüşmesinde teknik ekipman ve kadrosuyla fiili olarak çalışarak aktif görev üstlenmiştir.(Doğan, 1996:29)

2.6.2. İller Bankası A.Ş.'nin amaç ve faaliyetleri

6107 sayılı İller Bankası Anonim Şirketi Hakkındaki Kanununun 3. Maddesine göre; bankanın amacı, yerel yönetimlere ve bağlı kuruluşları ile münhasıran bunların üye oldukları mahalli idare birliklerinin finansman ihtiyacını karşılamak, bu idarelerin sınırları içinde yaşayan halkın mahalli müşterek hizmetlerine ilişkin projeler geliştirmek, teknik mahiyetteki kentsel projeler ile alt ve üstyapı işlerinin yapılmasına yardımcı olmak bu idarelere danışmanlık hizmeti vermek ve her türlü kalkınma ve yatırım bankacılığı işlevlerini yerine getirmektir (İller Bankası A.Ş. 2016 Yılı Faaliyet Raporu:6).

Banka kanunda belirtildiği amaçları gerçekleştirmek üzere (İller Bankası A.Ş. 2016 Yılı Faaliyet Raporu:6-7):

- ❖ Ortaklarına kısa, orta ve uzun vadeli her türlü nakdi ve gayri nakdi kredi açabilir,
- ❖ Faaliyetleri konusunda araştırma, proje geliştirme ve danışmanlık hizmeti yapabilir veya yaptırabilir, teknik yardım verebilir,

- ❖ Bankanın öncülüğünde şirket kurabilir ve devredebilir,
- ❖ Sigorta acenteliği yapabilir,
- ❖ Gerekli izinleri almak kaydıyla yurt içinde ve yurt dışında şube ve temsilcilik açabilir,
- ❖ Yurt içi ve yurt dışı finansman kurumlarıyla işbirliği yapabilir, bunların katıldığı ulusal ve uluslararası kuruluşlara üye olabilir,
- ❖ Yurt içi ve yurt dışı finansman kuruluşları ile para ve sermaye piyasalarından ve her türlü fonlardan kaynak sağlayabilir,
- ❖ Amacının gerçekleşmesine yardımcı olacak her türlü kalkınma ve yatırım bankacılığı işlemlerini yapar,
- ❖ Ana Sözleşmede belirtilen diğer faaliyetleri yürütür,
- ❖ Bakanlık tarafından talep edilen özel projeler ve kentsel altyapı projeleri ile yapım işlerini yapar veya yaptırır,
- ❖ Bankaya kaynak temin etmek üzere, proje kaynağı için herhangi bir borç ve şartlı yükümlülük altına girmemek kaydıyla kâr amaçlı gayrimenkul yatırım projeleri ile uygulamalar yapar veya yaptırır,
- ❖ Her türlü taşıt, menkul ve gayrimenkul malları alır, satar, kiralar, kiraya verir, leh ve aleyhte rehin, ipotek, intifa, irtifak hakları, gayrimenkul mükellefiyetleri ve diğer ortaklıkları tesis edebilir,

2.7. İller Bankası A.Ş.’nin Faaliyet Alanlarında Sosyal Sorumluluğun Yeri

İller Bankası A.Ş. kurulduğu günden itibaren Türkiye’de kalkınma anlamında yaptığı her yatırım aslında birer sosyal sorumluluk olarak nitelendirilmektedir. Çünkü sosyal sorumlulukların yapılabilmesi için öncelikli olarak bir ülkenin, bir toplumun, bölgesel olarak kalkınmayı sağlayıp sonrasında perspektif olarak beşeri kalkınmaya gerekli önemleri göstermelidir.

Kurumlar özellikle 20.yüzyılın sonlarına doğru karlarını maksimize etmek amacıyla kurumsal yapılanmalarını oluşturmak isterken faaliyet gösterdikleri alanların dışında

toplumsal hayata yönelik katma değer oluşturma amacı ile KSS'ye önem vermişlerdir (Gür,2012:87). Temel İhtiyaçlar yaklaşımı ile kalkınmanın gerçekleşmesi iktisadi göstergelerle birlikte insanca yaşayabilmek için mecbur oldukları beslenme, temiz su kullanabilme, eğitim gibi temel konularına da bağlamıştır (Streeten, 1984:17-18). Ayrıca sürdürülebilirlikle ilgili Neo-Klasik İktisat Ekolünden Harris'in Refah maksimizasyonu olarak tanımladığı şekli ile sağlık, eğitim, kültürel vb. gibi göstergeler ile kalkınmanın salt iktisadi olarak düşünülmediğini dile getirmiştir (Harris,2000:7-8). Günümüzde de ekonomik hayatın yanında, pek çok alanda “sürdürülebilirlik” ten ve “sürdürülebilir kalkınmadan” bahsedilmektedir (Gür, 2012:89). Sürdürülebilir kalkınmanın alanı genişledikçe KSS ile örtüşen yanları fark edilir hale gelmiştir. Geçmişte genellikle çevre konusuyla ilgili olan sürdürülebilirlik, KSS ile aynı manada olan kavramlar gibi değerlendirilir. Özellikle Sürdürülebilir kalkınma iktisadi kriterlerle birlikte sosyal ve beşeri amaçlarıyla, insani gelişim noktasında KSS ile ortak amaca hizmet etmektedir. Literatürde ortak olarak düşünüldüğünde “bir işletmenin çevreye ve topluma karşı sorumluluklarının yanı sıra doğrudan ve/veya dolaylı ilişki içerisinde bulunduğu ve işletme kararlarından ve faaliyetlerinden ciddi olarak etkilenebilecek bütün paydaşlara karşı sorumlulukları” gibi bir tanım KSS ile sürdürülebilir kalkınmanın bulunduğu noktayı açıklar niteliktedir (Gür, 2012:91). Kurumsal vatandaşların KSS alanında hayata geçirdiği sosyal yatırımlar ve projelerin beşeri kalkınmaya ve çevresel sürdürülebilirliğe doğrudan ve dolaylı olarak katkıları vardır. Ancak bu katkıların boyutu, toplumun kalkınması ve sürdürülebilir kaynak kullanımı üzerindeki etkileri projeden projeye ve ülkelerin gelişmişlik düzeylerine göre etkisi farklı olabilir (Paksoy,2013) Gelişmişlik düzeyi alçaldıkça marjinal etki artmaktadır. Gelişmekte olan ülke statüsünde olan ülkemizde de yapılan KSSP'lerin kalkınmaya etkisi yüksektir. Bu sebeple hem bölgesel kalkınma hem de beşeri kalkınma, kurumsal sosyal sorumluluk olarak nitelendirilmektedir.

Sonuç olarak ülkelerin kalkınma hedeflerine ulaşması aynı zamanda toplum için sosyal sorumluluk yapması anlamına gelirken, modern KSSP'lerde ise hayırseverlik ön planda olduğu için bölgesel kalkınmadan çok beşeri kalkınmaya hizmet eder. KSS'lerin sürdürülebilir olması kalkınmanın gerçekleşmesi için önemlidir. Bölgesel Kalkınmanın gerçekleşmesi sonucu eksikliği hissedilen, beşeri kalkınmaya önem vermek isteyen kurum ve kuruluşların faaliyetlerini modern KSSP perspektifinden incelediğimizde hayırseverlik

kavramının yani günümüz toplumunun KSS dendiğinde ilk akla gelen şekliyle öne çıktığını görülmektedir.

İller Bankası A.Ş.'nin icraatları özellikle bölgesel kalkınma olarak değerlendirilirken, yardım ve bağışlarla hem bölgesel kalkınmaya hem de beşeri kalkınmaya katkıları İLBANK'ın kurumsal sosyal sorumlulukları olarak nitelendirilebilecektir.

İller Bankası A. Ş.'nin ülkemize, bölgesel kalkınmaya önemli hizmetlerinden, faaliyetlerinden bahsederken ve bu faaliyetlerin özellikle finansmanı hibe olarak gerçekleştirilerek Kurumsal Sosyal Sorumluluk adı altında incelenebilecek faaliyetler hakkında bilgiler yer alacaktır.

İller Bankası A.Ş. tarafından yürütülmekte olan projeler

İller Bankası A.Ş. faaliyetlerinin ne olduğuna değinilmiş olup bu bölümde yer alacak olan faaliyetleri; hibeli ve çevresel sosyal sorumluluk kapsamı altında ele alınabilecek projelerdir. Bu faaliyetler hakkında İller Bankası A.Ş. 2016 yılı faaliyet raporundan ve bakanlık ile yapılmış olan protokollerden yararlanılmıştır.

➤ Belediyelerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi (BELDES)

BELDES, Türkiye genelinde kaliteli içmesuyu şebekesinin oluşması için geliştirilen bir programdır. 2007 YPK kararları ile oluşturulan, nüfusu 10.000'in altında olan ve şebekeli içmesuyu olmayan ya da yetersiz olan yerel yönetimlere Genel Bütçe'den hibe fon kullanılmak üzere İLBANK'a aktarılıp finanse edilmiştir.

BELDES kapsamında bugüne kadar toplam 69 belediyenin içmesuyu tesisi yapımı için 121 Milyon TL harcama yapılmıştır. BELDES YPK kararı gereğiyle SUKAP kapsamında değerlendirilmeye başlanmıştır (İller Bankası A.Ş. 2016 Yılı Faaliyet Raporu).

➤ Su Kanalizasyon Ve Altyapı Projeleri (SUKAP):

Yerel yönetimlerin altyapı ihtiyaçlarının desteklenmesine yönelik olarak Kalkınma Bakanlığı koordinatörlüğünde 2011 yılında başlayan SUKAP (Su Kanalizasyon ve Altyapı Projeleri) İller Bankası A.Ş. tarafından yürütülmektedir. Projenin başarılı bir şekilde

yürütülmesi ve yerel yönetimlerin SUKAP projesine olan yoğun talebi üzerine Kalkınma Bakanlığı tarafından 2017 yılında SUKAP'ın devamına karar verilmiştir.

SUKAP kapsamında projenin başlangıcından (2011), günümüze kadar içmesuyu ve atıksu sektöründe; 1.244 adet iş için, 3 Milyar TL hibe kaynak aktarılmıştır. Günümüze kadar SUKAP kapsamında 803 adet iş bitirilerek yerel yönetimlerin hizmetine sunulmuştur (İller Bankası A.Ş. 2016 Yılı Faaliyet Raporu).

➤ Banka Kârından Ayrılan Ödenek İle Yürütülen İşler

6107 Sayılı İller Bankası A.Ş. Kanunu'nun 13. Maddesi 3. Fıkrasınca Banka yıllık safi kârının %51'i il özel idareleri tarafından yapılan, köylerin altyapı hizmetlerinin finansmanı; nüfusu 200.000'in altında olan belediyelerin imar planı, harita, kent bilgi sistemi, içmesuyu, katı atık ve çeşitli kentsel altyapı projelerinin finansmanı ile nüfusu 25.000'in altında olan belediyelerin yine aynı çeşitli kentsel altyapı projelerinin finansmanı ile birlikte yapımının da hibe olarak kullandırmaktadır (İller Bankası A.Ş. 2016 Yılı Faaliyet Raporu).

➤ Kentsel Düzenlemelerini Destekleme Protokolü (KENT-DES):

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile İller Bankası A.Ş. arasında özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da yer alan belediyelerin maddi imkansızlıkları nedeniyle sunamadığı, kentsel yaşamı olumlu yönde etkileyecek çevre ve altyapı düzenleme işlerine ilişkin 24.10.2016 tarihinde Yerel Yönetimlerin Kentsel Düzenlemelerini Destekleme Protokolü (KENT-DES) imzalanmıştır.

KENT-DES kapsamında toplam 59 adet belediyenin yol, park ve her türlü çevresel projesine destek sağlanacak olup söz konusu protokol çerçevesinde gerekli finansmanın; %50'si Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, %50'si ise İller Bankası A.Ş. tarafından olmak üzere %100'ü hibe olarak karşılanacaktır (İller Bankası A.Ş. 2016 Yılı Faaliyet Raporu).

KENT-DES kapsamında yer alan 59 adet Belediyeye ait;

- Yapılması planlanan yaklaşık 120 adet yol/park yapım işinden, 98 adet işin ihalesi yapılmış olup, yapılan ihalelerin 67 adedi yol yapım işine, 31 adedi ise park yapım işine aittir.

- 98 adet yol/park yapım işine ait toplam sözleşme bedeli yaklaşık 112 Milyon TL olup, bu işlere toplam yaklaşık 67 Milyon TL'lik ödeme yapılmıştır.

Protokol kapsamındaki yol/park iş ve işlemlerinin yapımına devam edilmektedir (İller Bankası A.Ş. 2016 Yılı Faaliyet Raporu).

➤ Altyapı Projelerini Destekleme Protokolü (ÇEVDES):

Finansmanın %50'si Çevre ve Şehircilik Bakanlığı döner sermaye gelirlerinden ve diğer %50'si İller Bankası A.Ş. yıllık safi kârından tahsis edilmiş ödenekten karşılanmak üzere 08.08.2014 tarihinde "Altyapı Projelerini Destekleme Protokolü" imzalanmıştır.

Bugüne kadar toplam 399 altyapı projesi için 325 belediyeye yaklaşık 63 Milyon TL kaynak ayrılmıştır. Bu kapsamda;

- 182 adet kanalizasyon şebeke,
- 16 adet yağmursuyu,
- 180 adet atıksu arıtma tesisi,
- 7 adet derin deniz deşarjı tesisi,
- 7 adet katı atık tesisi,
- 7 adet diğer altyapı projeleri (içmesuyu + kanalizasyon + atıksu arıtma tesisi birlikte) bulunmaktadır.

Protokol kapsamındaki bu projelerden bugüne kadar yaklaşık 21 Milyon TL'lik işin sözleşmesi imzalanmış olup;

- 212 adet altyapı projesi tamamlanmış,
- 77 adet projenin çalışmaları devam etmekte,
- 79 adet projenin ihale işlemleri sürdürülmekte,
- 31 adet proje finansman temini aşamasındadır.

Protokol kapsamındaki bu işler için yaklaşık 18 Milyon TL harcama yapılmıştır (İller Bankası A.Ş. 2016 Yılı Faaliyet Raporu).

➤ (Güneydoğu İşleri) Terörden Zarar Gören Bölgelerin İhtiyaçlarına Yönelik Çalışmalar

6306 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde riskli alan ilan edilen bölgelerde, ihtiyaca göre yapılacak altyapı tesislerinin kısa sürede tamamlanmasına ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve İller Bankası A.Ş. arasında protokol imzalanmıştır.

Bu çerçevede İller Bankası A.Ş. tarafından sağlanan kredi ile finanse edilen Sur (Diyarbakır), Şırnak (Merkez), Silopi (Şırnak), İdil (Şırnak), Cizre (Şırnak), Nusaybin (Mardin), Yüksekova (Hakkâri) altyapı tesislerinin yapım çalışmaları devam etmektedir. Söz konusu terörden etkilenen bölgelerin ihtiyacına yönelik 19 adet iş için yaklaşık 690 Milyon TL finansman tahsis edilmiştir. İşlerin %80'i tamamlanmış olup çalışmalar devam etmektedir.

İller Bankası A.Ş. tarafından sağlanan kredi ile finanse edilen Sur (Diyarbakır), Şırnak (Merkez), Silopi (Şırnak), İdil (Şırnak), Cizre (Şırnak), Nusaybin (Mardin), Yüksekova (Hakkâri) altyapı tesislerinin yapım çalışmaları devam etmektedir. Söz konusu bölgelerde yapımı devam eden 17 adet iş (kanalizasyon, içmesuyu, yağmursuyu vb.) için 612 Milyon TL toplam finansman ayrılmıştır.

Söz konusu ilçelerin altyapısında meydana gelen hasarların acil olarak giderilmesi amacıyla Bankamızca yapılan hasar tespit çalışmaları doğrultusunda altyapı onarım (kanalizasyon ve içmesuyu), park bahçe çalışmaları, malzeme alımları işi için Bankamız tarafından karşılanmak suretiyle ilgili kurumlara yaklaşık 11 Milyon TL hibe aktarılmıştır. Ayrıca, Şırnak ili Silopi ilçesi Karşıyaka mahallesi rezerv yapı alanı kentsel dönüşümü işi için 137 Milyon TL sözleşme bedeli 135 blok ve 516 daireden oluşan konut, bütün altyapı, yol ve çevre düzenleme işleri ile devam etmektedir (İller Bankası A.Ş. 2016 Yılı Faaliyet Raporu).

➤ Havzaları Destekleme Protokolü

Büyükmenderes – Küçükenderes – Seyhan – Ceyhan - Doğu Akdeniz - Batı Akdeniz - Seyhan Havzası - Ceyhan Havzası - Doğu Akdeniz Havzası - Batı Akdeniz Havzası - Kuzey sınırları içerisindeki yerel yönetimlerin atıksu altyapı tesislerinin kısa sürede tamamlanarak sürdürülebilir bir çevre için havza alanlarını besleyen yüzey ve

dolaylı olarak yer altı sularının ve havzalardaki canlı hayatının korunması amacıyla Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile İller Bankası A.Ş. arasında imzalanan protokol kapsamında her yıl için 25 Milyon TL hibe ödenek ayrılacaktır (İller Bankası A.Ş. 2016 Yılı Faaliyet Raporu).

➤ 81 İl'e 150 Park Projesi

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile İller Bankası A.Ş. tarafından ortak bir çalışma sonucu proje hayata geçmiştir. Türkiye'nin yeşil alanını arttırmak ve yaklaşık 541 dönümlük park alanı oluşturmak amaçlanmıştır. Proje için İLBANK tarafından belirlenen 9 bölge aracılığı ile belirlenecek ve nüfusu 5 bin ila 25 bin arasında olan belediyeler arasından seçilecek belediyelere 150 park projesi için yaklaşık 77 Milyon TL ödenek ayrılarak tamamlanması planlanmıştır (İller Bankası A.Ş. 2016 Yılı Faaliyet Raporu).

➤ Kentsel Dönüşüm Projeleri

Ülkemizde riskli 7,5 Milyon Konut bulunmakta ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile her yıl 500 Bin konutun dönüştürülmesi hedeflenmektedir. Bu kapsamda İller Bankası A.Ş.'ye gelen Kentsel Dönüşüm ve Toplu Konut proje talepleri de giderek artmaktadır.

Büyük çoğunluğu deprem bölgesinde olan ülkemizde kentsel dönüşümün önemi İller Bankası A.Ş. tarafından bilinmektedir.

Hızla başlanması gereken Kentsel dönüşüm çalışmalarını; aynı zamanda şehirle, yeşille ve insanla barışık, tarihi dokumuza uygun, altyapı sorunları çözülmüş, aynı zamanda enerjiyi verimli kullanan ve kullandığı enerjiyi üreten yaşam alanları oluşturmak için bir fırsata dönüştürülmesi İller Bankası A.Ş. tarafından planlanmaktadır.

Bu kapsamda; İller Bankası A.Ş. Yıllık Banka Kârı ile Silopi (Şırnak), Fikirtepe (İstanbul) ve Karabağlar (İzmir) rezerv yapı alanı kentsel dönüşüm projeleri için hibe aktarımı sağlanmaktadır. Bu projelerden Karabağlar (İzmir) için riskli olarak ilan edilen alanın 101 hektarlık kısmının uygulama imar planı revizyonu ve nazım çalışmaları

yapılacaktır. Belirlenen alanda ilk etaba başlanmıştır. Projede 50 hektarlık kısmı; yeşil alan, ağaçlandırılacak alan, meydan, yol ve otopark alanından oluşması planlanırken, 10 hektarlık kısmı; eğitim, sağlık, cami ve sosyal kültürel tesis alanı ve 41 hektarlık kısmı ise konut, turizm ve ticaret tesis alanı olarak planlanmış olup 4.500 adet konut yapılarak yaklaşık 20.000 kişiyi bu projeden faydalandırmak hedeflenmiştir (<http://www.ilbank.gov.tr>).

Karabağlar örneği gibi kentsel dönüşüm projelerinde de sosyal sorumluluk faaliyetlerini yerine getirmekte olan İLBANK; çarpık olarak yapılmış olan şehirleşmelerin, yeterli olarak sosyal alanı ve yeşil alanı olmayan alanların, yeterli altyapılanmanın olmadığı riskli olarak tespit edilen alanların dönüşmesinde önemli katkıları olmaktadır. Gerekli altyapı, üstyapı, eğitim ve sosyal yatırımlarını tamamlayarak güvenli, ferah ve çevre dostu şehirler tesis edip hem kalkınmaya hem de sosyal sorumluluk yapmaya önem verilmektedir.

İller Bankası A.Ş.'nin hibe kaynaklı hem bölgesel hem çevresel projeleri belirtildiği şekilde devam etmektedir. Yatırım ve Kalkınma Bankası olarak İLBANK Türkiye'deki tüm yerel yönetimlerle ilişki içerisinde olup ülkemiz kalkınma planlamalarında üzerine düşen tüm görevleri yerine getirmektedir. Bölgesel kalkınmanın yanında KENTDES gibi beşeri kalkınmaya da önem veren projeler hayata geçirilirken kurum olarak sosyal sorumluluklarını da yerine getirmektedir. Çeşitli protokoller ile belirlenen işlerin dışında bankamız faaliyetleri belediyelere makul faiz oranlarında kredi temin ederek gerçekleştirmekte olup çalışmamda aldığım verilerin tamamı hibe olduğu için yer verilmemiştir.

İller Bankası A.Ş. ayrıca yardım ve bağışlar başlığı adı altında tutulan çeşitli alanlarda karşılıksız nakdi yardımlar yapmaktadır. 2013 yılından 2017 yılı sonu itibariyle Türkiye'nin farklı farklı yerlerine:

Eğitim başlığı altında çeşitli ilkokul, imam hatip liseleri, teknik meslek liseleri, üniversiteler için derslik, malzeme ve yurt olmak üzere ayrıca çeşitli yerlerde özellikle kız çocukları için Kuran kursları inşa ve temin etmek için yaklaşık 58 Milyon TL,

Çevre başlığı altında yukarıda bahsedilen projeler dışında yardım bağış kaleminde İLBANK, çeşitli yer ve alanlarda çevre düzenlemeleri, rekreasyon çalışmaları, park bahçe

yapımı ayrıca belediyelere çöp toplama ve temizleme amacıyla kullanmaları için araç ve konteynır yardımları yapmak için yaklaşık 6 Milyon TL,

Toplumsal, kültürel başlığı altında çeşitli vakıf ve kültür evleri için yapım ve malzeme, sosyal tesisi inşası, down cafe projesi ve toplumsal bağışlar için yaklaşık 2,5 Milyon TL,

Bölgesel kalkınma başlığı altında sürdürülebilirlik ve kalkınma amacıyla yerel yönetimlerin çeşitli kanalizasyon ve içmesuyu inşaatı ve malzemeleri, yol, parke işleri, malzeme, araç alımı ve cami inşaatı yapımı için yaklaşık 39 Milyon TL yardım ve bağış yapılmıştır (İller Bankası A.Ş. 2016 Yılı Faaliyet Raporu).

İller Bankası A.Ş. faaliyetlerinde belirtilen hibeli yatırımların yanında direkt olarak tespit edilip yapılan yardım ve bağışlar yani modern KSSP'leri yukarıda aktarıldığı şekilde gerçekleştirmiştir.

İller Bankası A.Ş. tarafından yapılmış olan KSS'leri genel bir bakış açısı ile ele alınmıştır. Türkiye genelinde yapmış olduğu klasik ve modern KSSP'lerinden seçilmiş olan bazı projeler, belirlenen başlıklar altında örnek olay olarak ele alınıp incelenecek ve İller Bankası A.Ş.'nin modern KSS modelleri üzerinden analizi yapılacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.İLLER BANKASI A.Ş.'NİN MODERN KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK MODELLERİNE GÖRE ANALİZİ

3.1. Çalışmanın Amacı

Çalışmada; KSS tüm ayrıntılarıyla incelendikten sonra Türkiye'deki gelişmelere, uygulamalara ve projelere değinilmiştir. İller Bankası A.Ş. perspektifinden modern KSS modelleri üzerinden analizi yapılacaktır. İLBANK'ın inceleneceği modern KSS modelleri ise çalışmanın birinci bölümünde ayrıntılı olarak ele alınmış olup analizde kullanılacaktır.

3.2. Çalışmanın Yöntemi

Bu çalışmanın yöntemi, nitel veri analizinin betimlenmesidir. Elde edilen verileri, önceden belirlenmiş olan Kavramsal çerçevenin, modellere göre yorumlaması yapılacaktır.

Betimsel analiz aşamasında, İLBANK'ın yıllık Faaliyet Raporlarından ve İLBANK resmi internet sitesinde yayımlanan haberlerden yararlanılarak, kısıtlı kaynak ve bilgilerden hareketle elde edilen verilerin ve bulguların değerlendirilmesi ile bir çerçeve oluşturulmuştur.

Araştırmanın yöntemi ile İLBANK, A.B. Carroll modeli, Ackerman modeli, Wattrick ve Cochran modeli ve Philip Kotler modeli üzerinden incelenecektir. Belirlenen dört modern kurumsal sosyal sorumluluk modelleri üzerinden İLBANK; başarı ve başarısızlık faktörleri değerlendirilebileceği, projelerin ülkeye katkılarının ve projenin İLBANK'a katkılarının tespit edilebileceği, modern modellerin projelerde geçerliliğinin tespitini ve İLBANK projelerinin hangi modern model kapsamında değerlendirilebileceği nitel araştırma tekniği ile veriler arasındaki neden sonuç ilişkileriyle değerlendirilmeye çalışılacaktır.

3.3. Çalışmanın Örnek Projeleri

Kurumsal sosyal sorumluluk projeleri kapsamında gerçekleşen İLBANK'ın yapmış olduğu yardım ve bağışların sektörel dağılımı ve yapılan nakdi yardım ve bağışlar belirtilip dört adet projeye yer verilmiştir. Belirlenen projelerden üçü doğrudan sosyal sorumluluk faaliyeti olarak ele alınabilecektir. Fakat belirlenen son projede ise dolaylı olarak sosyal sorumluluk faaliyeti olarak nitelendirilen atık su arıtma tesisi projesidir. İnceleme yapılırken bir şablon üzerinden projelerin analizde kullanılacak çeşitli özelliklerine yer verilmiştir.

3.3.1. Örnek proje: Ankara otizmli çocuklar eğitim merkezi

İller Bankası A.Ş.'nin eğitim alanında yapmış olduğu sosyal sorumluluk faaliyetlerinden biri olan 'Otizmli Çocuklar Eğitim Merkezi' belirlenen bir şablon üzerinden ayrıntılı bir şekilde ele alınacaktır.

Projenin Adı: İller Bankası Özel Eğitim ve İş Uygulama Okulu

Projenin İçeriği: 2009 yılında Ankara Macunköy'de İller Bankası A.Ş.'ye ait olan 7500m² 'lik arsa üzerine eğitime destek kapsamında modern olarak inşa edilmek üzere otizmli çocuklara yönelik bir eğitim kurumu yapıp Milli Eğitim Bakanlığı'na hibe etmek amaçlanmıştır.

Teknik anlamda okul 6000m²'lik yapım alanı ile 3 kat olacak şekilde inşa edilmiş olup 150 öğrenci kapasiteli örnek teşkil edecek bir okul yapılmıştır. Okulda zemin kat ve birinci katta okul öncesi ve ilköğretim öğrencileri için ayrılmıştır. Giriş katta ise yemekhane, kapalı tören alanı, çok amaçlı spor salonu, idari ofisler, kış bahçesi yer almaktadır. Ayrıca okul bahçesinde iş eğitim uygulama bahçesi ve oyun-spor alanları yer almaktadır.

Okul 2012 yılında inşaatı bitmiş olup 2013 yılından itibaren eğitime devam etmektedir.

Sosyal Amaç: Eğitimi alacak olan çocukların hastalıklı olarak görülmelerini engellemek, onların da özgür olarak yaşayabilmelerini sağlamak, eğitimle davranış bozukluklarının en aza indirip ihtiyaçları olan becerileri kazanabilmeleri amacıyla böyle özel bir okul inşa edip bu konuda örnek olmak amacıyla proje hayata geçirilmiştir.

Proje Süresi: 2009-2013 yılları arasında gerçekleştirilmiştir.

Proje Maliyeti: Yaklaşık 9 Milyon TL'dir.

Projenin Değerlendirmesi: İnşa edilmiş olan okul bu sene altıncı eğitim yılına geçmiştir. Türkiye'de yaklaşık 550 bin otistik çocuk olup bu çocukların yaklaşık 50 bini eğitim alabildiği (her yıl otistik çocuk sayısı ve eğitim alabilme oranının aynı düzeyde olduğu varsayımı ile 2009 yılında da yüzde 9-10 civarı) gerçeği üzerine yapılmış olan bu okulun ne kadar gerekli bir sosyal sorumluluk projesi olduğunu açıklar niteliktedir (Otizm Dernekleri Federasyonu,2017). Otizmin tek tedavisi, tek çaresi, tek ilacı eğitimidir. Otizimli çocukların erken tanı ile eğitim verilmesi halinde onların da normal insanlar gibi hayatı olması ve insanlar tarafından dışlanmaması sağlanabilir. Unutulmamalı ki tarihte yerini almış önemli mucitler, yazarlar ve bilim adamlarının bazıları otistik teşhisi konmuş çocuklardı. Eğitim bekleyen binlerce çocuk var ve Türkiye'de yeteri kadar otizimli çocukların eğitim alacağı okul yoktur. Neden ülkemizden de bir Nevton veya bir Kafka çıkmasını diyerek yapılan sosyal sorumluluk projesinin önemini belirtmek ve daha fazla teşvik edilerek okulların ve bu okullar için yeteri kadar öğretmenlerin sayılarının artırılması gerektiği unutulmamalıdır.

3.3.2. Örnek proje : Hatay İskenderun down cafe projesi

İstanbul Zihinsel Engelliler için Eğitim ve Destek Vakfı (İZEV) tarafından 2011 yılında hayata geçirilen "Down Cafe Projesi" ve ilk olarak İstanbul Mecidiyeköy'de açılan Down Cafe "Sadece Farklıyız" sloganı ile farkındalık yaratılmıştır. Sabancı Vakfının desteğiyle Türkiye genelinde genişlemeye başlamıştır. İller Bankası A.Ş. İskenderun Belediyesi tarafından yapılması planlanan Down Cafe'nin yapımı için nakdi olarak yardımda bulunmuş ve sosyal sorumluluk faaliyetlerine böyle bir anlamlı proje yer almıştır. Proje belirlenen bir şablon üzerinden ayrıntılı bir şekilde ele alınacaktır.

Projenin Adı: İskenderun Down Cafe Yapımı

Projenin İçeriği: “Down Cafe gerek varlığı, üstlendiği misyon ve gerekse sahip olduğu özel kullanıcı profili bakımından, kent için önemli bir değerdir. Ayrıca, kentsel kaynaşma sağlayarak toplumsal farkındalığa önemli katkılar sağlayacak bir mekândır.” Bu sebeplerle kafenin planlaması ve tasarımında belirli ilkeler göz önüne alınarak yapımı tamamlanmıştır (Down Cafe Uygulama Rehberi,2015:29).

Sosyal Amaç: Down Sendromlu gençlerin geleceklerini güvenle oluşturmak ve üretken gençler olarak kendi kendilerini idare edebilmeleri için down sendromlu gençlerin çalışıp gelir elde edip topluma kazanmalarını sağlamaktır.

Proje Süresi: 2015-2016 yılları arasında gerçekleşmiştir.

Proje Maliyeti: Yaklaşık 350 Bin TL’dir.

Projenin Değerlendirmesi: Yapımı tamamlanmış ve faal olarak hizmet veren bu cafe bölgede ilk olması ile bölgedeki down sendromlu çocukların topluma kazandırılması adına önemli bir adımdır. “Türkiye’de her il ve büyük ilçelerde mesleki eğitim veren özel eğitim okulları bulunmaktadır. Bu okullarda mesleki eğitimler okul içerisindeki atölyelerde gerçekleştirilmektedir. Özel Eğitim Mesleki Eğitim Merkezi öğrencileri de birinci sınıftan sonra üç yıl işletmelerde çalışarak eğitimlerini tamamlayabilmektedir. Ancak bu grupta yer alan öğrencilerde de nitelikli bir yönlendirme ve koordinatörlük yapılması ve yeni uygulamalı eğitim modellerinin kurgulanması için çalışmaların artırılması gerekmektedir. İskenderun Down Cafe projesi ile oluşturulan kafe ortamının aynı zamanda bir eğitim atölyesi olarak kullanılmaya başlaması zihinsel engellilerin mesleki eğitimlerine yeni bir bakış açısı kazandırmıştır. Bu örneğin artmasıyla engellilerin toplumla bütünleşmesi de mümkün olacağı düşünülmektedir” (Down Cafe Uygulama Rehberi,2015:61). Bu sebeplerle Türkiye’de her ilde bulunan cafeler ile down sendromlu insanlara iş imkanı daha da önemlisi toplumla bütünleşmesi sağlanacaktır. İLBANK sosyal sorumluluklarından biri olarak İskenderun Down Cafenin yapımında nakdi yardımda bulunmuş ve destek olmuştur.

3.3.3. Örnek proje : Mahalle tasarımı fikir yarışması

İller Bankası A.Ş. faaliyetlerinden Kentsel Dönüşüm projelerinde planlanmış olan; çarpık, düzensiz, yeşil alanlardan yoksun ve deprem riski olan bölgelerin, yerleşim yerlerinin yıkılıp yeniden inşa edilmesi işinde İLBANK olarak yapılacak projelerde kullanılma ihtimali üzerine böyle bir yarışma tertip etmiş ve çeşitli kriterler kapsamında yaşanacak şehirler, mahalleler inşa etmeyi amaçlayarak teşvik etmiştir. Proje belirlenen bir şablon üzerinden ayrıntılı bir şekilde ele alınacaktır.

Projenin Adı: Mahalle Tasarımı Fikir Yarışması

Projenin İçeriği: İller Bankası Anonim Şirketi tarafından 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 23. ve 53. maddeleri ile "Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği" doğrultusunda düzenlenen serbest, ulusal ve iki aşamalı; mimarlık, şehir planlama ve peyzaj mimarlığı meslek disiplinlerinin katkısını gerektiren bir fikir yarışmasıdır. Kentsel çevreyi korumayı ve sürdürülebilirliği temel alan; iklim, ekosistem ve enerji etkin yaklaşımlar üretmesi beklenmektedir. "Sosyal, ekonomik ve kültürel değişimlerden kaynaklanan hızlı kentleşme ve nüfus artışı sonucu, ülkemizdeki bazı şehirlerde; planlama ve tasarım süreçlerinde problemler yaşanmaktadır. Bu duruma yönelik gerekli çözümlerin üretilmemesi, ihtiyaçların doğru algılanamaması ve talebin yönlendirilememesi gibi nedenlerle şehirler, kimliğini ve ruhunu kaybetme riski ile karşı karşıya kalmaktadır. Hızlı değişimle birlikte şehirlerimizdeki, dolayısıyla mahallelerimizdeki gereksinim ve beklentiler farklılaşmıştır. Kentsel dokuda görülen eskimişlik ve deprem riski gibi etmenler ile mahallelerin yenilenmesi zorunlu hale gelmiştir. Mahalle Tasarımı Fikir Yarışması ile yukarıda bahsedilen sorunların aşılmasının ve daha yaşanılabilir bir mahalle kurgusunun oluşturulması hedeflenmektedir. Bu kapsamda, geçmişten beslenen ve günümüzün ihtiyaçlarını karşılayan, şehirlerin geleneksel kimliklerini koruyarak yaşatan ve onları sosyo-kültürel miras olarak gören bir bakış açısıyla geleceğe dönük özgün mekânsal çözümlerin geliştirilmesi beklenmektedir" (Mahalle Tasarım Fikir Yarışması Şartnamesi).

Sosyal Amaç: Türkiye’de özellikle deprem bölgeleri başta olmak üzere çarpık ve riskli yerleşim yerlerinin yıkılıp yeniden inşa edilmek istenen günümüz kentsel dönüşüm projeleri doğrultusunda; “modern mimari, mühendislik, kentsel tasarım, peyzaj, ve şehircilik ile tarihi, doğal ve sosyo-kültürel bağlam içerisinde, geleneksel değerlere önem veren, mekânsal öğeler ile sosyal ilişkileri özgün ve karakterli bir değer olarak tekrardan yorumlayan” (Mahalle Tasarımı Fikir Yarışması Şartnamesi) sanat anlayışına uygun ve mahalle kavramının geliştirilmesine imkân verecek yaşanabilir şehirler inşa etmek için projeler üretip kullanılabilir hale getirmek amaçlanmış ve teşvik edilmiştir.

Proje Süresi: 15 Mart 2017-28 Ağustos 2017 tarihleri arasında gerçekleşmiştir.

Proje Maliyeti: Yaklaşık 500 Bin TL’dir

Projenin Değerlendirmesi: Tarihinden beslenen ve günümüzün ihtiyaçlarını karşılayan, şehirlerin gelenek ve göreneklerini koruyarak yaşatan ve onları sosyo-kültürel miras olarak gören bir bakış açısıyla geleceğe dönük özgün mekânsal projeler üretilmiştir. “Mahalle, Anadolu’nun çeşitli şehirlerinde yaşam biçimi ve zenginliğinin mekâna ve hayata yansımış güçlü bir sosyo-kültürel yapı ürünüdür”. Yarışma, bu süreci ‘mahalle’ ölçeğinde yeniden tanımlamayı, kurgulamayı farklı boyutları da içerecek biçimde planlama ve tasarımı yönlendirmeyi amaçlamıştır. Nitekim yarışmacılar bu çerçevede sosyal, kültürel, ekolojik, teknolojik boyutlardaki yorumları ile hedeflenen projeleri yansıtmışlardır. “Göç alan, kıyı, sanayi veya üniversite kenti; kentleşme oranı ve ulaşım potansiyeli yüksek; özgün tarihsel ve kültürel değerlere sahip olması gibi kriterler çerçevesinde farklı coğrafi bölgelerden seçilmiş olan Bursa, Çanakkale, Samsun, Kayseri, Konya, Erzurum, Gaziantep, Diyarbakır, Adana, Aydın, Rize” iller arasından kendilerinin seçmiş oldukları 111 proje hazırlanmış ve iki aşamalı jüri kararı ile kazanan projeler belirlenmiştir. Jüri tarafından değerlendirme sonucunda 3 proje eşdeğer ödüle, 5 proje ise mansiyona layık görülmüştür. Eşdeğer ödül almaya hak kazanan projelerin her biri 75.000 TL, mansiyon almaya hak kazanan projelerin her biri 15.000 TL para ödülü ile ödüllendirilmiştir. Ayrıca Mahalli Tasarımı Fikir Yarışmasında yer alan ve kazanan ödüllü projeler İLBANK tarafından basımı hazırlık aşamasında olan kitap ile projelerin yayımlanmasını sağlayacaktır. Projelerin mahalle tasarımı hakkında örnek teşkil etmesi ve profesyonel bir jüri sonucu ödüllendirilmesi ile Kentsel Dönüşüm faaliyetlerinde

oluşturulacak şehirler için bir fikir olması beklenmektedir. (Mahalle Tasarımı Fikir Yarışması Şartnamesi)

3.3.4. Örnek Proje : Aksaray (Ihlara) atıksu arıtma tesisi

İller Bankası A.Ş.'nin asli faaliyetlerinden olan altyapı işleri, yüksek bütçeli projeler olduğu için genelde kredili devam eden işler içerisinde yer almaktadır. Fakat Banka Faaliyetleri başlığı altında yer alan SUKAP dahilinde yarısı hibeli olarak başlanan Aksaray'ın Ihlara ilçesinde yapımı bitmiş olan Atıksu Arıtma Tesisinin çevreye olan, topluma olan faydalarından dolayı ve bölgesel kalkınmanında bir sosyal sorumluluk projesi olmasından dolayı Ihlara Atıksu Arıtma Tesisini belirlenen bir şablon üzerinden ayrıntılı bir şekilde ele alınacaktır.

Projenin Adı: Aksaray (Ihlara) Atıksu Arıtma Tesisini

Projenin İçeriği: Ihlara (Aksaray) Atıksu Arıtma Tesisini için 2010 yılı nüfusu 2709 kişi olup tek kademe hedef nüfusu 2045 yılı için 5000 kişidir. 500 m³/gün'lük projede aşağıdaki üniteler bulunmaktadır.

Sepet Izgara/İnce ızgara, elektromanyetik debimetre, fırça aeratörlü havalandırma havuzu, sıyırıcısız çökeltme havuzu, klorlama havuzu, çamur susuzlaştırma ünitesi (Belt filtre) yapılarak tamamlanmıştır.

Proje işleyiş olarak: Atıksu arıtma tesisine gelen atıksular sepet ızgara ve ince ızgaradan geçtikten sonra debi ölçümü amacıyla ultrasonik debimetre cihazı ile ölçülür. Izgaralardan geçen atıksular biyolojik arıtma ünitesi olan havalandırma havuzlarına verilir. Burada havalandırma yüzeysel havalandırıcılar tarafından yapılır. Biyolojik faaliyetler sonucu karbon giderimi yapılan atıksu son çökeltim tankına alınır. Burada stabil çamur, atıksudan ayrılarak çamur bertarafına yönlendirilir. Arıtılan atıksular ise dezenfeksiyondan geçirilerek alıcı ortama deşarj edilir. Arıtılmış su; Melendiz ayına bağlanan kuru dereye verilmektedir.

Sosyal Amaç: Proje alanından kaynaklanan tüm atıksuyun; çevre mevzuatına uygun olarak arıtıldıktan sonra deşarj edilerek hedef grupların sağlığının ve doğal ekolojik hayatının korunması, kaynakları koruyacak ve risk altındaki bir çevre ile kalkınmayı bir arada ele alabilecek etkili ve sürdürülebilir bir altyapı sisteminin hayata geçirilmesinin projenin genel hedefleri ve sosyal amaçlarıdır.

Projenin Paydaşları: Projeyi potansiyel olarak etkileyecek veya projeden etkilenecek ana paydaşlar şunlardır:

- Ihlara Belediyesi
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
- Kalkınma Bakanlığı
- Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
- Yerel halk

Çizelge 3.1. Paydaş analizi

Paydaşlar	Faydalar	Projenin faydalar üzerine etkileri	Projenin paydaşlar için önemi	Paydaşların yapacağı etki derecesi
Ihlara Belediyesi	Güvenli bir çevre	Olumlu	Yüksek	Yüksek
	Çevresel konularda sorumludur			
	Yönetmeliklerle uyum			
	Ana faydalanıcı			
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Vatandaşlar için güvenli bir çevre	Olumlu	Yüksek	Yüksek
	AB Çevre Müktesebatının uygulanması	Olumlu	Yüksek	Yüksek
	Aksaray İlinin kalkınmasına yönelik çalışmalar	Olumlu	Yüksek	Yüksek
Kalkınma Bakanlığı	Yatırımların planlanması ve onaylanması	Olumlu	Yüksek	Yüksek
	Çevresel anlamda hassas bir anlayışla, AB direktiflerine uygun projelerin düzenlenmesi			
Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Güvenli bir çevre	Olumlu	Yüksek	Yüksek
	Çevre yönetimi			
Yerel Halk	Güvenli bir çevre	Olumlu	Yüksek	Düşük
	Estetik hususlar			
	Hizmet tüketicileri			

Proje Süresi: 9 Eylül 2013-19 Nisan 2016 tarihleri arasında gerçekleşmiştir.

Proje Maliyeti: Yaklaşık 1.5 Milyon TL'dir.

Projenin Değerlendirmesi: İlçenin tamamından kaynaklanan atıksuların toplandığı atıksu arıtma tesisi ile Ihlara'da atıksu yönetim sistemlerinin genel randımanı oluşmuştur.

Ihlara'nın çevresel kalitesi yükselecek, kenti çekim merkezi haline getirecek bu durum kentin gelişimine katkıda bulunmuştur.

Turizm potansiyeli yüksek olan ilçeye yaşayan halkın; turizm yoluyla ekonomik olarak ve doğal güzelliklerden de yararlanma imkanları artacak ve faaliyetler sonucu olumsuz sağlık şartlarının oluşması önlenecektir.

Tabiatın, derelerin, vadilerin kirlilik yükü azalmıştır. Vadilerin ve çevre derelerin su kalitesinin daha iyi bir seviyeye ulaşması sağlanmıştır. Ihlara'ya yapılacak ekonomik yatırımlarda artış meydana gelmiştir.

3.4. Çalışmanın Analizi ve Bulgular

İLBANK, örnek projelerinin modern KSS modelleri üzerinde analizi yapılırken ilk üç örnek proje sosyal sorumluluk amacıyla gerçekleştiği için bu projelerin modellerle uyumu ve değerlendirilmesi yapılırken dördüncü örnek olan atıksu arıtma tesisi projesinin modellere göre analizi yapıp modern sosyal sorumluluk kapsamında değerlendirilebilmesi tartışılacaktır.

A.B.Carroll modeline göre analiz: Çalışmamda yer alan Çizelge 1.2.'deki KSS piramidini oluşturan dört unsura göre:

- ✓ Şirket politikaları gereği yıllık olarak belirlenmiş olan yatırım ve finansman programları ile faaliyetleri için stratejik kararlar alan ve her yıl kâr elde eden kurum olarak birinci basamakta yer alan ekonomik sorumluluklarını yerine getiren bir kurumdur.
- ✓ Uymak zorunda olduğu kanun ve yasalardan doğan tüm şartlara yerine getiren, imzalamış olduğu tüm sözleşme ve anlaşmalara uyan, banka için kalite yönetim sistemi ile çalışanlarını koruyan ve geliştiren bir kurum olarak ikinci basamakta yer alan yasal sorumluluklarını yerine getiren bir kurumdur.

- ✓ Bir devlet kurumu olarak ve kanunlar ile çizilmiş olan ve her yıl hem BDDK tarafından hem de Sayıştay tarafından denetimi olmakla birlikte İLBANK, bağımsız denetim şirketleri tarafından da denetimini yaptırmaktadır. Bu sebeple şüpheli sayılabilecek hiçbir uygulaması bulunmayarak üçüncü basamağı da yerine getiren etik bir kurumdur.
- ✓ Kurum iş ve işleyişi ile ayrıntılı olarak ele alınmış olan faaliyet alanlarında da belirtildiği üzere ortak ve müşterileri olan yerel yönetimlere toplumun iyiliği için elinden gelen gerek finansal gerekse uygulamalar olarak yardım yapmaktadır. Ayrıca İLBANK ayrıntılı olarak ele alınan örnek çalışmalarda belirtildiği gibi otistik çocuklar için yapılan okul, down cafe yapımında yapmış olduğu nakdi yardım ve kentsel dönüşüm projelerinde kullanılması mümkün olan mahalle kültürünü taze tutmak amacıyla yapmış olduğu mahalli tasarımı yarışması ile iyi bir kurumsal vatandaş olmuş, gönüllülük gerektiren projelere imza atmıştır. Bu sebeplerden dolayı dördüncü basamakta yer alan hayırseverlik şartlarını sağlamaktadır.

İLBANK, A.B. Carroll'un ortaya koyduğu modele göre dört basamak olarak belirlediği kriterlerin neredeyse tamamını yerine getirerek yapmış olduğu projelerle modern KSS modeline uygun hareket etmiştir. Modelde eksik kalan kısımlar ise bankanın faaliyet alanlarının sınırlı olması ve şahıslar tarafından yönetilen bir şirket olmayışından kaynaklanmaktadır.

Ackerman modeline göre analiz: Çalışmamda yer alan Çizelge 1.3.'deki sosyal duyarlılık modeline göre:

- ✓ Türkiye'de otistik çocuklara sadece yüzde 9 ila 10'nu arasında eğitim sağalana bildiği gerçeği üzerine harekete geçen ve yaklaşık dokuz milyonluk bir yatırımla özel okul açmış olan ayrıca ülkemizin şehirleşme anlamında ve deprem bölgesi olması sebebiyle riskli yapıların bulunması, bunların yerine yenisini yapma zorunluluğu ile mahalli tasarım yarışması yapması modeldeki bilinçli kurum olmayı karşılamaktadır. Bununla birlikte nüfus artışları ile yerel yönetimlerin altyapı tesisi ihtiyacı üzerine yapılmış olan atıksu arıtma tesisinde de ihtiyaca yönelik yapılmış bir proje olması ve bu projelerin banka

yönetimi tarafından karar alınarak yerine getirmiş olması mevcut yöneticilerin de bilinçlilik aşamasını yerine getirmektedir.

- ✓ İlk aşamada belirtildiği üzere bilinçli olarak eksikliklerin farkındalığı ile projeleri yapma ihtiyacı görüşüldükten sonra bağlantı kurma aşamasında kurum olarak alanlarında uzmanlaşan idari ve teknik uzmanları bünyesinde barındırdığı için gereken istihdam zaten yapılmış ve aslında banka faaliyet alanındaki toplumsal sorunlara cevap aranmıştır ve yöneticiler de sürekli olarak bilgilendirilmektelerdir. Mahalli Tasarımı yarışmasında olduğu gibi jüri heyeti belirlenirken konu ile ilgili uzman eğitimcilerden oluşturularak da bağlantı kurma aşaması yerine getirilmiştir.
- ✓ Banka yönetimi harekete geçerek ilgilenilen toplumsal sıkıntılara çözüm bulunması amacıyla projeler hayata geçirilmiş ve tamamlanmıştır. Projelerin tamamlanması zaman almış ve proje devam ederken ilgili birimleri emek ve zaman harcamışlardır. Modelin üçüncü aşamasında yer alan eylem aşamasını da yerine getirmiştir.

İLBANK, Ackerman'ın sosyal duyarlılık modeline göre birinci ve ikinci aşamadaki kriterleri yerine getirmiş olup üçüncü aşamada yer alan kriterlerin büyük bir bölümünü yerine getirerek yapmış olduğu projelerle modern KSS modeline uygun hareket etmiştir. Modelde eksik kalan kısım ise yapılan sosyal sorumluluk projelerinin kurumsallaştırılması ve çalışanların hepsinde sosyal sorumluluk bilinci ile emek sarf etmesidir.

Watrack ve Cochran modeline göre analiz: Çalışmamda yer alan Çizelge 1.4. 'deki sosyal performans modeline göre:

- ✓ İLBANK iş gücü istihdam ederek ekonomik; istihdam ettiği personelinin ihtiyaçlarını ve güvenliğini sağlayarak sosyal sorumluluklarını da yerine getirmelidir. Modelde olduğu gibi ekonomik sorumluluklar sosyal sorumluluklarla birlikte düşünülerek ilkeler yerine getirilmiştir.
- ✓ İLBANK her yıl düzenli olarak kurumlar vergisi ödeyerek devlete olan sorumluluklarını yerine getirirken örnek projelerde yer alan amaçlar doğrultusunda sosyal sorumluluklarını da yerine getirerek bunları bir tutmamaktadır.

- ✓ İLBANK tarafından gerçekleştirilen sosyal sorumluluk projeleri aslında toplumsal problemlerin incelenerek çözüm olması amacıyla sosyal sorunlara cevap verme sürecinin birer çıktılarıdır.

İLBANK, Watrich ve Cochran'ın Carroll'un modeli üzerinde bazı eklemeler yaparak geliştirdikleri modelde ekledikleri kriterlerin farkındalığı içerisinde yapmış olduğu projelerle modern KSS modeline uygun hareket etmiştir.

Phlip Kotler modeline göre analiz: Çalışmamda yer alan Çizelge 1.5. 'deki örnek modele göre:

- ✓ İLBANK yapmış olduğu sosyal sorumluluk projelerinde kaynak kullanımını oluştururken fon toplama, bağış kabul etme veya amaç uğruna mal ve hizmet kabulüne gerek duymamış sosyal sorumluluk projelerini kendi özkaynaklarıyla finanse etmiştir.
- ✓ İLBANK yapmış olduğu tüm faaliyetlerle toplumsal refahı iyileştirmeye hizmet etmekle birlikte örnek sosyal sorumluluk projeleri ile de toplumsal açıdan önemli sorumluluk taşıyan projeler ile gerçekleştirmeyi amaçlamış ve yerine getirmiştir. Kurum olarak STK'larla ortak yürütülen proje olmamakla birlikte bazı vakıfları nakdi olarak desteklemektedir.
- ✓ İLBANK her yıl düzenli olarak faaliyetleri sonucunda kâr elde etmektedir. Banka ana sözleşmesince safi kârının yüzde 51'ni ortakları olan yerel yönetimler için kullandırılmak üzere hibe edilmektedir. Örneğin: İLBANK 2015 yılında yerel yönetimlere çevreyi korumak amacıyla yaklaşık 3 milyon TL maliyetle çöp kamyonu satın alıp hibe etmiştir. Örnek projelerde yer alan proje maliyetlerinin temininde de hibe olduğu belirtilmiştir. İLBANK bunları yaparken çıkarlara dayalı karşılıklı bir ilişki içerisine girmemiştir.
- ✓ İLBANK toplumsal katkı sağlamak ve sosyal sorumluluklarını yerine getirmek için örnek projelerde olduğu gibi okul inşa ederek, mahalli tasarımı fikir yarışması yaparak aynı yardımda bulunurken down cafe projesinde olduğu gibi nakdi yardım yapmıştır. Kurumsal hayırseverlik tanımına uygun hale gelmiştir.
- ✓ İLBANK'ın Kotlerin beşinci seçeneğinde yer alabilecek bir uygulaması yoktur. Olması gerekli bir seçenek olmakla birlikte İLBANK personelinin

şartlar oluşması ile çizelgede yer alan veya benzer çalışmalara memnuniyetle katılacakları düşünülmektedir.

- ✓ İLBANK'ın örnek projesinde yer alan paydaş analizi ile paydaşlarını gözetip desteklediği ortak amaç uğruna çalışmalar yapıldığı ve kurum yapmış olduğu projelerle toplum gönüllüğü adı altında topluma hizmet vermiştir.

İLBANK, Philip Kotler'in altı seçeneği diye adlandırdığı modeli üzerinden kriterlere göre analizi yapılmıştır. Kriterlere göre sosyal sorumluluk projelerinin uyumluluğu belirlenmiştir. Bununla birlikte beşinci seçenekte yer alan kriterin eksikliği tespit edilmiş olup sosyal sorumluluk projelerinin modern KSS modeline göre uygun bulunmuştur. Eksiklikler; Çalışanların mesai saatleri içerisinde belirli projelerde gönüllü olarak yer alamamaları ve İLBANK'ın devlet kurumu olarak kanunlar ile yönetilen şirket olması sebebi ile gerçekleşmektedir.

Çizelge 3.2. İLBANK'ın KSS modellerine göre analizi

Carroll Modeli Kriterleri					
Ekonomik		Yasal		Etik	Hayırseverlik
Uygun		Uygun		Uygun	Uygun
Acherman Modeli Kriterleri					
Bilinçlilik Aşaması		Bağlantı Kurma Aşaması		Eylem Aşaması	
Uygun		Uygun		Uygun	
Watrik ve Cochran Modeli Kriterleri					
İlkeler		Süreçler		Politikalar	
Uygun		Uygun		Uygun	
Philip Kotler Modeli Kriterleri					
1. Basamak	2. Basamak	3. Basamak	4. Basamak	5. Basamak	6. Basamak
Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun Değil	Uygun

SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzde sosyal sorumluluk projeleri, çok katılımcı ile tüm ülke genelinde yapılan işletmelerin imaj oluşturma ve geliştirme, reklam yapmak amacıyla toplumsal faydayı gözeterek özel sektör tarafından yapılan faaliyetlerdir. Devlet kurumlarında ise bu durum tamamen toplum yararına yapılan ve hiçbir karşılık beklemez siyasi bir yönlendirmeyle bölgesel olarak gerçekleşmektedir.

Devlet, klasik doktrinde savunulan uluslararası endeksler içerisinde yer alan kalkınma hedeflerini yerine getirmeyi ve beşeri kalkınmayı sağlamayı hedeflemektedir. İller Bankası A.Ş. faaliyet alanlarında olup kalkınmanın kriterleri içerisinde yer alan işlerinde ülkenin kalkınmasına yardımcı olarak hem bölgesel kalkınmaya hemde beşeri kalkınmaya destek olmaktadır. Ayrıca örnek proje olarak incelenmiş olan İhlara atıksu arıtma tesisi ile modern sosyal sorumluluk modelleri üzerinde analizi sonucu ile İLBANK yapmış olduğu altyapı işleriyle doğrudan kalkınmaya etki ederken dolaylı olarak da özellikle çevre ile ilgili sosyal sorumluluklarını yerine getirmektedir.

İller Bankası A.Ş. belirlenen sosyal sorumluluk projeleri ile modern sosyal sorumluluk modelleri üzerinden analizi yapılmıştır. Analiz sonucuna göre İLBANK; ekonomik sorumluluklarını yerine getiren, yasal düzenlemelere uyan, faaliyetlerinde etik davranarak hayırseverlik yapan bir kurum olduğu sonucuna varılmıştır. Gerçekleştirmiş olduğu projelerle modern olarak sosyal sorumluluklarının farkında olup toplumsal talepler üzerine çalışmalar yaparak eksikliklerin giderilmesini sağlamıştır. Analizlere göre bir takım eksiklikler tespit edilmiş olup eksikliklerin sebebi ise İLBANK'ın müşterilerinin sadece yerel yönetimler olması ve yapmış olduğu sosyal sorumluluk projelerinden ekonomik bir karşılık beklememesinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca İLBANK çeşitli derneklere yardım ve bağış yaparak onları desteklemektedir. Bununla birlikte ülkemizde önemli sosyal sorumluluk faaliyetlerini yerine getiren STK'lara destek vererek ve STK'lar aracılığı ile sosyal sorumluluk projelerini daha profesyonel bir platformda gerçekleştirmelidir.

Ülkemizde gerçekleşmiş olan sosyal sorumluluk projeleri ele alındığında, çözüm üretmek istenilen sorunlara karşı yerel halkın çözüm sürecinde yardımcı olmak adına kendilerini geri planda tutması, projelerin daha geniş kitlelere ulaşmasının ve projelerden istenilen verimin alınmasının önüne geçmektedir. Ayrıca yeni sosyal sorumlulukların oluşması için toplumsal bir talep oluşmamasına da neden olmaktadır. Bunun ortadan kalkması için farkındalığın oluşması ve yerel halka sosyal sorumluluklar hakkında eğitimler düzenlenmesi gerekmektedir. İLBANK bu noktada hissedarı olarak kurum içi, müşteri olarak kurum dışı paydaşı olan yerel yönetimlere halkın farkındalığının oluşması, sosyal sorumluluk faaliyetlerinde aktif rol almaları için kriterler oluşturarak teknik yardım ve finans yardımında bulunmalıdır.

İller Bankası A.Ş.'nin gerçekleştirmiş olduğu sosyal sorumluluk projelerinin toplum tarafından pek bilinmediği fark edilmiştir. Bu sebeple, İller Bankası A.Ş. yapmayı planlayacağı sosyal sorumluluk projelerinin reklam kampanyalarını, ilgili STK'lar ile bir araya geleyerek organizasyonlar tertipleyip ve bu konuda kamu spotları hazırlayarak yaptığında hem projenin hem kurumun bilinirliğini, etkinliğini ve farkındalığını arttıracığı düşünülmektedir.

İller Bankası A.Ş. yapmış olduğu önemli sosyal sorumluluk projelerinin toplumun tamamına ulaşması ve etki etmesi için bankanın resmi sitesinde sosyal sorumluluklara özel bir bölüm yapılmasının ve örnek olarak Kalkınma Bakanlığının yapmış olduğu sosyal destek programı (sodes) çalışması gibi İLBANK'ında benzer bir platform oluşturmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

İller Bankası A.Ş.'nin KSS analizi yapılırken tespit edilmiş olan kurum çalışanlarının sosyal sorumluluk programları için gönüllü olarak mesai saatlerinde yer almaları konusunda bir çalışmanın yapılmasında projeye pozitif katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

İller Bankası A.Ş. sosyal sorumlulukların oluşturulması, uygulanması ve kapsamının daha da genişletilmesi amacıyla; kurum içinde bir birim kurulmasının KSSP'lerin verimlerinin artması ve personelin konu ile uzmanlaşması yönünde olumlu katkı yapacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Alakavuklar O., Kılıçaslan S., Öztürk Bağış E. (2009). Türkiye’de Hayırseverlikten Kurumsal Sosyal Sorumluluğa Geçiş. *Bir Kurumsal Değişim Öyküsü Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 9(2), s.103-143
- Albayrak Neval A. (2011). *Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerinin Kurum İmajına Etkisi*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- Akıncı Vural Z. Beril ve Coşkun G. (2011). Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Etik, *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, Sayı:1
- Aktan C. C. ve Börü D. (2007). *Kurumsal Sosyal Sorumluluk*, Coşkun Can Aktan (Ed.), Kurumsal Sosyal Sorumluluk: İşletmeler ve Sosyal Sorumluluk, İstanbul, İgiad Yayınları, s.6-106
- Aydemir M.ve Ateş M. (2011). Küçük Sanayi Sitelerinde Kurumsal Sosyal Sorumluluk Olgusu, Bilecik Küçük Sanayi Sitesi Örneği, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Ağustos, Sayı 30, s. 169-180
- Aydede C. (2007). *Yükselen Trend Kurumsal Sosyal Sorumluluk*. İstanbul Mediacat Yayınları,
- Balı S. ve Cinel M. O. (2011). Bir Rekabet Aracı Olarak Kurumsal Sosyal Sorumluluk. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, Ordu, 2(4), s.50
- Başer U. (2015). *Kurumsal Sosyal Sorumluluk Algısı Üzerinde Bir Araştırma*. Yaşar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İzmir
- Bennett, R. (1998). Corporate philanthropy in France, Germany and the UK international comparisons of commercial orientation towards company giving in European nations. *International Marketing Review*, s. 458
- Bıçakçı Ayşe B. (2016). Halkla İlişkilerde Kurumsal Sosyal Sorumluluk Algısının Ölçümü. *Yeditepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Makale*, İstanbul
- Branco, M. C. ve Rodrigues, L. L. (2007). Positioning Stakeholder Theory within the Debate on Corporate Social Responsibility. *Electronic Journal of Business Ethics and Organization Studies (EJBO)*, 12(1), s.5-15
- Boran Doç. Dr. T. G. (2016). *Türkiye’den Uygulama Örnekleriyle Kurumsal Sosyal Sorumluluk*. Beta Yayıncılık, İstanbul

- Carroll A.B. ve Shabana K. M. (2010). The Business Case For Corporate Social Responsibility: A Review Of Concepts. Research And Practice, *International Journal Of Management Reviews*,12(1), s.80
- Carroll A.B. (1979). A Three Dimensional Conceptual Model of Corporate Performance. *Academy of Management Review*, s. 497-505.
- Carroll A.B. (1999). Corporate Social Responsibility (CSR): Evolution of a Definitional Construct. *Business & Society*, 38(3), s.268-295
- Carroll A.B. (1991). The Pyramid of Corporate Social Responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders. *Business Horizons*, 34(4), p. 42.
- Cemek E. (2014). *Siyasi Sosyal Sorumluluk: Türkiye Örneği*. Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- Ceritoğlu A. B. (2011). *Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve İşletmelerin Çevre Bilinci Eksenindeki Uygulamalarının Tüketici Satın Alma Davranışı ve Kurum İmajı Algısına Etkisi*. Yalın Yayıncılık,
- Çelik Y. (2013). *Çalışanların İşletmenin Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerine Yönelik Algısı ile İş Tatmini Arasındaki İlişki ve Bir Araştırma*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- Donaldson, T. and Preston L. E. (1995). *The Stakeholder Theory of the Corporation: Concepts, Evidence, and Implications* *Academy Of Management Review*. 20(1), January, s. 65-91.
- Ekinci M. (2014). *Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kampanyasındaki Eğitim Projelerinin Katılımcılar Üzerinden Toplum Sağladığı Katkı: Anadolu'da Sigorta Bir Usta Bin Usta Örneği*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Antalya
- Epstein, E. M. (2002). *The Field of Business Ethics in the United States: Past, Present and Future (1)*. *Journal Of General Management*, s. 21
- Ersöz H. Y. (2007). *Türkiye'de Kurumsal Sosyal Sorumluluk Anlayışının Gelişiminde Meslek ve Sivil Toplum Kuruluşlarının*, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul
- Ersöz H. Ö. (2014). *Kurumsal Toplumsal Sorumluluk: Aydın Organize Sanayi Bölgesinde Üretim İşletmeleri Örneği*. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Aydın
- Ertuna B. ve Tükel A. (2009). Türkiye'de KSS Uygulamaları: Geleneksel ve Küresel Arasında. *Yönetim Araştırmaları Dergisi*,9 (2), s.145-172, İstanbul

- Frederick, W.C. (1983). Corporate social responsibility in the Reagan Era and Beyond. *California Management Review*, s. 145-157
- Gür B. (2012). Sürdürülebilir Kalkınma, Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Türkiye’de Mikro Finansman Uygulamaları. *İTÜ Sosyal Bilimler Dergisi* s. 87-106
- Güzelcik Ural E. ve Güler Yılmaz E. (2005). *İşletmelerin Sosyal Sorumluluklarının Bağımsız Onayı: SA8000 ve Halkla İlişkiler*, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, sayı:23,
- Harman A. (2010). *Yerel Anlamda Kurumsal Sosyal Sorumluluk Projelerinin Sosyal Fayda Boyutu: Kocaeli Örneği*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Sakarya
- Harris, M.J. (2000). *Basic Principles of Sustainable Development, Global Development and Environment Institute*. Working Paper, June.1-26
- İbişoğlu A. (2007). *Kurumsal Sosyal Sorumluluk: Vestel Örneği*. Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi Ankara
- İnternet: Türk Dil Kurumu Güncel Sözlük,
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=AH%C4%B0L%C4%B0K (Erişim Tarihi:14.12.2017)
- İnternet: Global Compact Network Türkiye, <http://www.globalcompactturkiye.org/global-compact-turkiye/10ilke/> (Erişim tarihi: 12.09.2017)
- İnternet: Sullivan Vakfı, www.sullivanfoundation.org (Erişim tarihi: 12.09.2017)
- İnternet: Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği hakkında <http://www.tkyd.org/tr/kyd-hakkimizda.html> (Erişim Tarihi:15.12.2017)
- İnternet: Sermaye Piyasası Kurumu, <http://www.spk.gov.tr/Sayfa/Dosya/66> (Erişim Tarihi:15.12.2017)
- İnternet: Kalkınma Bakanlığı OECD Türkiye Raporları,
<http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/OECDTurkiyeRaporlari/Attachments/5/OECD%20Economic%20Survey%20of%20Turkey%202006.pdf>
(ErişimTarihi:07.03.2018)
- İnternet: Kurumsal Sosyal Sorumluluk Derneği Türkiye Raporu,
http://kssd.org/site/dl/uploads/CSR_Report_in_Turkish.pdf
(Erişim Tarihi:15.12.2017)

- İnternet: Kurumlar Vergisi Kanunu,
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5520.pdf> (Erişim Tarihi:
27.12.2017)
- İnternet: Gelir Vergisi Kanunu, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.193.pdf>
Erişim Tarihi: 27.12.2017)
- İnternet: Yükseköğretim Kanunu
[http://www.yok.gov.tr/documents/10279/29816/2547+sayılı%20Yükseköğretim+
Kanunu/](http://www.yok.gov.tr/documents/10279/29816/2547+sayılı%20Yükseköğretim+Kanunu/) (Erişim Tarihi:27.12.2017)
- İnternet: Özel Tüketim Vergisi Kanunu
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4760.pdf>
(Erişim Tarihi:29.12.2017)
- İnternet: İller Bankası A.Ş. Karabağlar Dönüşüyor.
<http://www.İLBANK.gov.tr/index.php?Sayfa=htmlsayfa&hid=2676>
(Erişim Tarihi:10.02.2018)
- İnternet: Emlak Vergisi Kanunu
[http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=1.5.1319&sourceXmlSearch
&MevzuatIliski=0](http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=1.5.1319&sourceXmlSearch&MevzuatIliski=0) (Erişim Tarihi:10.01.2018)
- İnternet: Mahalle Tasarımı Fikir Yarışması Şartnamesi,
<http://www.mahalletasarim.com/sartname>
- İnternet: Katma Değer Vergisi Kanunu,
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3065.pdf> (Erişim Tarihi:28.12.2017)
- İnternet: İller Bankası A.Ş. 2016 Yılı Faaliyet Raporu,
http://www.İLBANK.gov.tr/dosyalar/faaliyet/Illbank_2016_Faaliyet_Raporu.pdf
(Erişim Tarihi:28.12.2017)
- İnternet: Down Cafe Uygulama Rehber
[http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/42/12/747136/dosyalar/2015_02/2411
0926_downcafeuygulamarehberi.2015.pdf](http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/42/12/747136/dosyalar/2015_02/24110926_downcafeuygulamarehberi.2015.pdf) (Erişim Tarihi:28.12.2017)
- İnternet: Türkiye Otizm Federasyonu Türkiye Otizm Rakamları
<http://www.odfed.org/otizm/> (Erişim Tarihi:28.12.2017)
- İnternet: T.C. Dışişleri Bakanlığı Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
<http://www.mfa.gov.tr/birlesmis-milletler-kalkinma-programi-undp-.tr.mfa>
(Erişim Tarihi: 07.03.2018)

- İnternet: Tuv Súd Türkiye Sertifikasyonlar <https://www.tuv-sud.com.tr/tr-tr/merkez/faaliyetlerimiz/denetim-sistem-sertifikasyonu/sa8000r> (Erişim Tarihi:07.03.2018)
- İnternet: Paksoy Fadile, (2013). Sürdürülebilir Kalkınmanın Bir Bileşeni Olarak Kurumsal Sosyal Sorumluluk, <http://www.kssrehberi.org/surdurulebilir-kalkinmanin-bir-bileseni-olarak-kurumsal-sosyal-sorumluluk/> (Erişim Tarihi:07.03.2018)
- Keith D. (1967). *Understanding The Social Responsibility Puzzle: What Does The Businessman Owe To Society*. Business Horizons, 10(4), s:45-50
- Kestane D. (1996). İller Bankası ve Yerel Yönetimlerle İlişkileri. T.C. Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü, *Devlet Bütçe Uzmanlığı Araştırma Raporu*, Ankara 1996,
- Kodaman Prof. Dr. B. (1988). Vakfın Sosyal Yönü. *Samsun On dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.3. Samsun s.1-4
- Kotler P. ve Lee N. (2017). *Kurumsal Sosyal Sorumluluk*. MediaCat Kitapları, İstanbul, s.3-250
- L'etang J. ve Pieczka M. (2002) *Halkla İlişkilerde Eleştirel Yaklaşımlar*. Vadi Yayınları, Ankara
- LEE M.P. (2008). *A Review of Theories of Corporate Social Responsibility: Its Evolutionary Path and The Road Ahead*. International Journal of Management Review, Vol: 10, s.53
- Matten, D. ve Moon, J. (2008). *Implicit and explicit CSR: A conceptual framework for a comparative understanding of corporate social responsibility*. Academy of Management Review, 33(2), s. 404-424
- Özden K. (2008). Sivil Toplum Kuruluşlarında Gönüllü Yönetim. Ed. Ali Coşkun, *Sivil Toplum Kuruluşlarında Yönetim*, Ankara, Seçkin Yayınları
- Özüpek M. N. (2004). *Kurum İmajında Sosyal Sorumluluk Kuramsal ve Uygulamalı Bir Çalışma*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Konya
- Özüpek M. N. (2013). *Kurum İmajı ve Sosyal Sorumluluk*. Eğitim Yayınları, 2. Baskı, Konya
- Parnell, L. (2007). *Sosyal Sorumluluk Bilinciyle Yatırım Konferansı Notları*. PRSA Sosyal Sorumluluk Komitesi, New York
- Pintea, M. (2015). *The Relationship Between Corporate Governance And Corporate Social responsibility*. *Review of Economic Studies and Research Vilgil Madgearu*. s. 91-108.

- Polat S. (2016). *Kurumsal Sosyal Sorumluluk Uygulamaları üzerinde vergi ahlakı ve vergi adaleti algısının etkisi: kurumsallaşmanın aracılık rolü ve kobiler üzerinde bir araştırma*. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Kayseri
- Rohitratana, K. (2002). SA 8000: *A Tool To Improve Quality, Managerial Auditing Journa.*, 17(1): s.60-64
- Sadioğlu U., Turgut N., Öktem M. K. (2017) Yönetmel Sürecin Bir Fonksiyonu Olarak Kurumsal Sosyal Sorumluluk. *Siyasal Bilimler Dergisi*
- Sarıkaya M. (2008). *Kurumsal Sosyal Sorumluluğa Bir Bakış: Paydaş Teorisi*. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış doktora tezi, Eskişehir, s.216
- Sikka P. (2010). *Smoke and Mirrors: Corporate Social Responsibility and Tax Avoidance, Accounting Forum*. 34(3), September, s.166
- Streeten, P.P. (1984). *First Things First: Meeting Basic Human Needs In The Developing Countries*. World Bank, Oxford University Press s.72-80
- Sönmez B. (2014). *Sosyal Sorumluluk Projelerinin İşletme İmajına Etkisi: Yerli Turistler Üzerinde Bir Araştırma*. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir
- Şatır Ç. ve Öztekin Z. (2004). Sosyal Sorumluluk ve Etik. *Doğu Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*,
- Tak B. (2009). *İşletmelerin Sosyal Sorumlulukları ve Paydaş Grupları ile İlişkilerin Yönetimi*. Beta Basım A.Ş. İstanbul,
- Taşlıyan M. (2012). Kurumsal Sosyal Sorumluluk: “Modern İş Dünyasının Vicdanı Gereği”. Dosya, *Ankara Sanayi Odası Yayın Organı*
- Tekeli İ. (2004). Büyük Firmaların Sosyal Sorumluluklarının Farkına Varmasındaki Gecikmeler Üzerine, içinde: Barutçu Hasan, *Sorumluluklar ve Paylaşımlar Üzerine*. Boyut Kitapları, İstanbul
- Uysal A.İ. (2007). *Pazarlama İletişiminde Etik ve Kurumsal Toplumsal Sorumluluk*. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- Ülgen H. ve Mirze S. K. (2004). *İşletmelerde Stratejik Yönetim* Literatür Yayınları, İstanbul
- Yanaşık E. (2017) *İller Bankası'nın Türkiye Planlama ve Kentleşme Tarihi İçindeki Yeri ve Önemi*. (1933-1980), İller Bankası A.Ş. Uzmanlık Tezi, Ankara

Yamak S. (2007). *Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kavramının Gelişimi*. 1.Baskı, İstanbul, s. 9-150

Yılmaz İ. (2016). *Kurumsal Sosyal Sorumlulukta Güncel Yönelim ve Yaklaşımlar* “*Kurumsal Sosyal Sorumluluk, Sosyal Performans ve Finansal Performans*”. Nobel Yayıncılık, Ankara,

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı :ALTIN, Samet
Uyruğu :T.C.
Doğum tarihi ve yeri : 31.10.1991 Kırıkkale
Medeni hali : Evli
Telefon : 0(312) 508 78 15
Faks : 0(312) 508 78 49
e-mail : saltin@ILBANK.gov.tr

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Lisans	Marmara Üniversitesi İktisat Bölümü	2013
Lise	Kırıkkale Yıldırım Beyazıt Anadolu Lisesi	2009

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2014-	İller Bankası A.Ş.	Uzman Yardımcısı

Yabancı Dil

İngilizce

Hobiler

Seyahat etmek, Film İzlemek

ILBANK
TÜRKİYE'NİN YAPICI GÜCÜ